

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Збірник тез доповідей
VIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“Наукове забезпечення службово-бойової
діяльності Національної гвардії України”**

Секція 1

**Оперативне мистецтво та тактика
Національної гвардії України**

(<http://nangu.edu.ua>)

30 березня 2017 року

м. Харків

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – Т.в.о. першого заступника начальника Національної академії з навчально-методичної та наукової роботи полковник **Тробюк В.І.**

Відповідальний секретар оргкомітету:

науковий співробітник науково-організаційного відділу **Бондаренко О.В.**
(057-739-26-68, 4-68)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.**;

начальник факультету №1 полковник **Овчаренко В.В.**;

начальник факультету №2 полковник **Єманов В.В.**;

начальник факультету №3 полковник **Павлов С.П.**;

начальник факультету №4 полковник **Іщенко С.О.**;

начальник відділу по роботі з особовим складом полковник **Драган Ю.А.**;

начальник відділу родів військ та служб полковник **Деркач О.В.**;

начальник науково-організаційного відділу підполковник **Морозов І.Є.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан Захисників України, 3, Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Контактні телефони: 057-739-26-02, 057-739-26-68.

Електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори

Секція № 1.

Оперативне мистецтво та тактика Національної гвардії України

Керівник секції: доктор військових наук, професор **Шмаков О.М.**
Секретар секції: підполковник **Поляков В.Ю.**

Тематика секції:

- теорія оперативного мистецтва та тактики Національної гвардії України;
- види діяльності військових формувань і правоохоронних органів у сфері безпеки і оборони України;
- сценарії кризових ситуацій в Україні та оцінювання оперативної обстановки;
- методи обґрунтування раціонального складу угруповання військ (сил);
- напрями розвитку Національної гвардії України;
- форми і способи службово-бойових дій військ (сил);
- управління діями військ (сил) та їх інформаційне забезпечення;
- взаємодія військ (сил) при виконанні службово-бойових завдань;
- можливості формувань Національної гвардії України;
- оперативне (бойове) забезпечення дій військ;
- відпрацювання єдиної системи обміну інформацією між штабами Міністерства оборони, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами;
- пропозиції до змін у Статуті Збройних Сил України відповідно до стандартів НАТО, враховуючи сьогодення;
- організація розшуку військовослужбовців, які самовільно залишили військові частини Національної гвардії України;
- аналіз проблемних питань, що виникли під час проведення часткової мобілізації і антитерористичної операції та нові підходи до проведення мобілізації із урахуванням збройної агресії в сучасних умовах.

УДК 35.071.1

Аллеров Ю.В., кандидат військових наук, командувач Національної гвардії України, генерал-лейтенант; **Шмаков О.М.**, доктор військових наук, професор, завідувач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

**НЕОБХІДНІСТЬ ГОТОВНОСТІ ДО УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ
РІЗНОЇ ВІДОМЧОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ
З БОКУ КОМАНДНОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Можливість ситуацій, коли керівництву НГ України належить виконувати керуючу роль по відношенню до сил інших відомств, витікає з законів про НГ України, про надзвичайний стан в Україні, Воєнної доктрини України, Стратегічного оборонного бюлетеня України: стосовно силових дій гвардії у припиненні масових заворушень; під час ліквідації незаконних збройних формувань у внутрішньому збройному конфлікті; під час збройного конфлікту на державному кордоні – до тих пір, поки не виникне можливо необхідність в залученні Збройних Сил для розв'язання кризової ситуації (що обставлятиметься відповідними державними актами).

У будь-якому разі головним в організації управління керівництвом НГ України є визначення завдань силам різної приналежності з урахуванням їх призначення і можливостей, організації їх взаємодії. Для керівництва (представників) НГ України виникає потреба:

- у вивченні можливостей сил і засобів, що притаманні формуванням відомств, які залучатиметься до посилення гвардії, їх форм і способів дій;
- в удосконаленні планування застосування сил різної приналежності з урахуванням їх призначення і можливостей;
- у формулюванні бойових завдань, що враховують перш за все цілі, напрямки і час дій, місце сил в бойовому порядку (оперативному шикуванні), послідовність дій та вказівок з взаємодії;
- в організації безпосереднього керівництва силами різної відомчої приналежності у динаміці дій.

Ситуації, коли командирам НГ України прийдеться управляти формуваннями міжвідомчих сил, є складнішими у порівнянні з тими, до яких вони звиклі, коли керували лише своїми силами у межах угруповань гвардії.

Крім того, керівництву (представникам) НГ України у надзвичайному стані надається право видавати в межах своєї компетенції – рішення, розпорядження, накази, директиви з питань забезпечення правового режиму надзвичайного стану. Це спонукає до готовності розробляти такі розпорядчі документи, для чого потрібні навички як в їх розробленні, так й в узгодженні з органами влади, органами місцевого самоврядування і правоохоронними органами.

Успіх в діях НГ України істотно залежить від заходів інформаційно-психологічної боротьби, що проводиться військовими органами і органами державної влади. Тому проблема впровадження в оперативну діяльність НГ України інформаційних методів і засобів протиборства у заходах при підготовці і виконанні завдань ще вимагає свого розв'язання.

Висновок. Для досягнення статусу основного суб'єкта у забезпеченні громадської безпеки в кризових ситуаціях керівництву (представникам) НГ України для успішного виконання завдань гвардії необхідно поширення сфери роботи з планування, постановки завдань, організації взаємодії, безпосереднього керування діями міжвідомчих сил. Ці питання слід включити до системи оперативної підготовки (управліннь головного органу військового управління НГ України, органів військового управління ОТО НГ України) та системи бойової підготовки військових частин НГ України.

УДК 355.45:623.765(043.3)

Кривенко О.В., кандидат юридичних наук, доцент, перший заступник командувача Національної гвардії України (начальник штабу), генерал-лейтенант; **Колянда В.В.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Дробаха Г.А.**, доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

ОЦІНКА ТИПОВОГО СКЛАДУ, СТРУКТУРИ ТА ТАКТИКИ ДІЙ НЕЗАКОННОГО ЗБРОЙНОГО ФОРМУВАННЯ У МЕЖАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ЩОДО ЙОГО ЗНЕШКОДЖЕННЯ ЗА УЧАСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Успішне виконання формуваннями Національної гвардії України (НГУ) завдань неможливе без відповідного знання противника, його тактики дій, структури та організації. На сучасному етапі вивченню бойового досвіду військових формувань та правоохоронних органів, дослідженню структури та тактики дій незаконних збройних формувань (НЗФ), що можуть стати противником для формувань НГУ, науковцями приділяється недостатньо уваги. Тому з метою формування очікуваного образу противника є необхідність у розробленні типового складу, структури та тактики дій НЗФ у межах спеціальної операції щодо його знешкодження за участю гвардії.

Основною метою створення НЗФ є відокремлення частини території України з метою створення нової самостійної (суверенної, незалежної) держави або переходу до складу іншої держави чи набуття статусу дуже широкої автономії.

На Україні найбільша ймовірність виникнення НЗФ існує у прикордонних

районах з небезпечною суспільно-політичною обстановкою і сильним сепаратистським рухом. Через неконтрольовані ділянки кордону України виникають можливості переправлення найманців, організації каналів фінансування під виглядом благодійної допомоги, здійснення постачання озброєння, боєприпасів, військової техніки і матеріальних засобів.

Виходячи з аналізу останніх внутрішніх збройних конфліктів (ВЗК), розвитку суспільно-політичної обстановки у Луганській та Донецькій областях, що складалася починаючи з 2014 року, можна дати визначення типового для умов України НЗФ.

Типове для умов України НЗФ – це воєнізоване угруповання, що переслідує певні політичні, національно-сепаратистські або кримінальні цілі, має чисельність до 150 ... 200 осіб та організаційно-штатну структуру загону, керується авторитетними, політичними, військовими або кримінальними лідерами, має на озброєнні різноманітну стрілецьку та важку піхотну зброю і техніку, веде для досягнення певних цілей збройну боротьбу з органами державної влади, між собою, а іноді й проти мирного населення.

Для досягнення своїх деструктивних цілей НЗФ широко використовують такі способи дій як: засідки; напади (нальоти); обстріли (в тому числі снайперський вогонь); різні за масштабом терористичні акти; захоплення заручників; мінування об'єктів, місцевості та маршрутів руху сил правопорядку.

Напрямок подальшої роботи є розроблення типового складу, структури та тактики дій НЗФ у межах спеціальної операції щодо його знешкодження за участю НГУ.

УДК 311.219.2

Кривенко О.В., кандидат юридичних наук, доцент, перший заступник командувача Національної гвардії України (начальник штабу), генерал-лейтенант; **Бабков Ю.П.**, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Адамчук М.М.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ СЦЕНАРНОГО МЕТОДУ ПРИ ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ З РЕАГУВАННЯ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА КРИЗОВІ СИТУАЦІЇ

Кризи всередині кордонів нашої держави і за її межами мають безпосередній вплив на національну безпеку України та вимагають від держави прийняття обґрунтованих та своєчасних рішень, адекватних обстановці та ефективних дій.

Сьогодні, розроблена та реалізовується на державному рівні Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України (Концепція), яка дозволяє гарантовано

забезпечити адекватне і гнучке реагування на весь спектр загроз національній безпеці України та раціонально використовувати можливості складових сектору безпеки і оборони (складові). Під поняттям можливості складових сектору безпеки і оборони України розуміється наявні сили і засоби відповідного формування, які за своїми кількістю та якістю, властивостями і характеристиками здатні виконувати завдання певного обсягу в конкретних умовах обстановки. Також, Концепцією визначені ймовірні сценарії і кризові ситуації для планування реагування та застосування сил і засобів складових сектора безпеки та оборони України. Процес формування таких рішень вимагає застосування відповідного методу. Сценарний метод є найбільш ефективним, оскільки передбачає побудову сценаріїв, під якими розуміють коротке викладення розвитку кризових ситуацій, чи опис того, якою вона може стати через певний час, а також спосіб дій формувань з реагування на кризові ситуації.

Також, необхідним є уточнення змісту поняття кризової ситуації. Так, згідно Законом України "Про Раду національної безпеки і оборони України" кризовою ситуацією вважається крайнє загострення протиріч, гостра дестабілізація становища в будь-якій сфері діяльності, регіоні, країні. На думку авторів, кризова ситуація, що загрожує національній безпеці – це обстановка з високим рівнем напруженості, що склалася або може скластися внаслідок дій, здатних призвести до заподіяння шкоди життєво-важливим інтересам людини і громадянина, суспільства і держави, яка характеризується крайнім загостренням протиріч, гострою дестабілізацією становища в будь-якій сфері діяльності, регіоні, країні, реагування на яку потребує залучення в обмежені строки додаткових сил та засобів органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій без введення надзвичайних адміністративно-правових режимів.

Також, Концепцією передбачається створення єдиної системи моніторингу, аналізу, прогнозування та прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони та забезпечення ефективної координації та функціонування єдиної системи ситуаційних (кризових) центрів та оперативних штабів складових сектору безпеки і оборони на базі захищених інформаційно-телекомунікаційних мереж.

Для підвищення оперативності прийняття рішень та ефективності дій складових в сучасних умовах доцільно у зазначених центрах створення бази даних сценаріїв дій складових сектору, сутність якої полягає в об'єднанні існуючих сценаріїв та розробленні нових сценаріїв можливих дій угруповань військ (сил) при виконанні завдань, з врахуванням територіальних особливостей держави. Представлена база даних містить інформацію про: зону відповідальності, в якій виникла ситуація, її характер, а також масштаби та збитки; номер та назва сценарію та ситуації відповідно до тих, що визначені у додатку 1 Концепції; текстуальні та графічні документи, що використовувались

при плануванні та в ході виконання завдань (замисел, розрахунки тощо).

Розроблення бази даних надає можливість ситуаційним (кризовим) центрам та оперативним штабам більш швидко та ефективно розробляти пропозиції до рішення на залучення підпорядкованих сил. Також, необхідно зазначити, що створення та формування відповідної бази даних повинно здійснюватися із залученням всіх представників складових, а також тих працівників, що будуть входити до складу ситуаційних (кризових) центрів та оперативних штабів складових.

УДК 355.318:355.433.4:316.776.23

Балан М.І., заступник командувача Національної гвардії України, генерал-лейтенант; **Товма І.М.**, старший викладач мовного відділу Національної академії Національної гвардії України, майор

АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ВИВЧЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН І ТЕНДЕНЦІЙ ЇХ РОЗВИТКУ

За результатами досліджень встановлені основні структурні елементи змісту суспільно-політичної обстановки (СПО), до яких відносяться суб'єкти СПО і співвідношення їх сил, соціально-політичні інтереси і цілі сторін, а також реальні соціально-політичні події, процеси, явища та тенденції їх розвитку які виникли за результатами взаємовідносин суб'єктів .

Для вивчення стану соціально-політичних відносин і тенденцій їх розвитку, враховуючі структурні елементи змісту СПО, потрібна аналітична діяльність яка складається з аналізу, оцінки і її прогнозування.

Аналіз СПО є досить складним завданням. Щоб проаналізувати обстановку треба всебічно і глибоко вивчити властивості та закономірності явищ, що відбуваються, та з урахуванням цього дати оцінку тому, що склалося. Тому при оцінюванні СПО у першу чергу необхідно визначати якісні показники наявного стану соціально-політичних відносин, так як такий аналіз, що формується на основі первинної та вивідної аналітичної інформації, стає базисом для наступного кількісного оцінювання факторів та умов, які визначають СПО, що склалася.

Оцінювання СПО має за мету не стільки її безпосереднє оцінювання, скільки передбачення перспектив її розвитку у майбутньому, що пов'язано з необхідністю її досить достовірного прогнозування. В свою чергу метою прогнозування обстановки стає виявлення тенденцій соціально-політичних відносин, виявлення осередків напруженості, які можуть в подальшому привести до внутрідержавних конфліктів різноманітного характеру. У той же час таке прогнозування СПО дозволить одержати необхідну інформацію й для органів військового управління.

При аналітичній діяльності щодо вивчення стану соціально-політичних

відносин і тенденцій їх розвитку під час здійснення аналізу, оцінювання і прогнозування СПО необхідно враховувати те, що:

- у структурі СПО політичний аспект є провідним. Але практичне втілення в реальність політичних концепцій і теорій відповідних суб'єктів соціальної політики у боротьбі за політичну владу здійснюється за допомогою специфічних засобів соціального насильства;

- основними структурними елементами змісту СПО є: суб'єкти суспільно-політичної обстановки, а також співвідношення їх сил; соціально-політичні інтереси і цілі сторін; реальні соціально-політичні події, процеси, явища та тенденції їх розвитку;

- СПО завжди має досить динамічний характер, а тому не може відобразитися сталою характеристикою системи політичних відносин на тривалий час. Але на всіх етапах розвитку для неї незмінним залишається одне: властивість бути результатом соціально-політичної діяльності певних сил та характеристикою стану соціально-політичних відносин між ними. Така діяльність у поєднанні із створюваними нею різноманітними станами соціально-політичних відносин відображає основний зміст СПО, яка, у свою чергу, саме й є формою їх безпосереднього виразу у конкретний момент часу.

Необхідно враховувати також політичну поведінку населення, яка з точки зору суспільної географії розглядається у двох аспектах: як взаємодія населення певної території з середовищем, яка здійснюється в рамках політичної сфери суспільства і являється рушійною силою її територіальної організації; як специфічну політичну функцію на цей території. При цьому виділяється три основні форми політичної поведінки населення – електоральна поведінка, протестна поведінка та участь у роботі певних політичних партій.

УДК 355.311.6:351.743

Балан М.І., заступник командувача Національної гвардії України, генерал-лейтенант; **Луговський І.С.**, доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, підполковник

АНАЛІЗ ЗМІН В ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНІЙ СТРУКТУРІ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НГУ У ЗВ'ЯЗКУ З СПЕЦИФІКОЮ ЗАВДАНЬ, ЩО ВИКОНУЮТЬСЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ

З самого початку проведення АТО на сході України з'єднання та військові частини НГУ брали активну участь в бойових діях. На той час військові частини оперативного призначення НГУ виконували завдання, що притаманні

ЗС України. Тому організаційно-штатна структура військових частин оперативного призначення НГУ відповідала завданням, що виконувались в той період. А саме в складі даних частин були підрозділи, що мали важке озброєння та техніку призначені для ведення наступальних та оборонних дій. Так в склад військових частин оперативного призначення входили підрозділи: реактивна батарея, гаубичний артилерійський дивізіон, зенітно-ракетний дивізіон, танкова рота (батальйон).

На даному етапі проведення АТО з'єднання та військові частини НГУ виконують завдання на 2 та 3 лініях оборони. Завдання, що виконують з'єднання та військові частини НГУ пов'язані з підтриманням заходів правового режиму АТО. Тому в організаційно-штатній структурі військових частин оперативного призначення НГУ відбувається процес оптимізації, що пов'язаний зі зміною завдань, які виконуються. Даний процес пов'язаний з тим, що НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями і завдання з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки вимагають залучення інших сил та засобів. Враховуючи вище сказане, існує потреба щодо введення в склад військових частин оперативного призначення сил та засобів, що направлені на виконання завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

УДК 35.071.1

Ролін І.Ф., кандидат військових наук, доцент, начальник кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, полковник

РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ОПЕРАЦІЇ СИЛ ОБОРОНИ

Новітніми керівними документами передбачене спільне реагування на воєнні загрози складових сил оборони України. У зв'язку з нарощуванням Росією військових угруповань біля кордонів і на тимчасово окупованій території України, особливо актуальною залишається операція сил оборони з відсічі збройної агресії.

Водночас, практика проведення науково-практичних конференцій за тематикою забезпечення воєнної безпеки України показала, що питання розподілу функцій і основних завдань між суб'єктами сил оборони, на жаль, до сих пір залишається дискусійним. Зокрема – стосовно ролі та місця Національної гвардії України (НГ) в операції з відсічі збройної агресії.

З аналізу зазначених керівних документів та досвіду ведення воєнних дій в Донецькій та Луганських областях випливають такі висновки.

Під час визначення ролі та місця НГ в операції з відсічі збройної агресії доцільно зважати на прийнятий у державах-членах ЄС і НАТО принцип

відповідності функцій, завдань і повноважень структурних підрозділів їх оперативним та тактичним спроможностям.

Воєнною доктриною визначено, що головна роль у спільних операціях сил оборони належить Збройним Силам України (ЗС), які концентрують зусилля на захисті державного кордону.

Сили НГ також залучаються до захисту державного кордону (особливо на етапі стратегічного розгортання ЗС). Однак, головна роль НГ як військового формування з правоохоронними функціями полягає в охороні громадського порядку та забезпеченні громадської безпеки в зоні конфлікту (кризовому районі), охороні та обороні важливих державних об'єктів. Фактично угруповання НГ повинно приймати основний удар диверсійних сил, орієнтованих на дезорганізацію тилу країни і забезпечувати сполучення між частинами першого ешелону та резервами ЗС. Це дозволить мінімізувати відволікання сил з фронту для забезпечення безпеки тилу ЗС.

В такому разі місце угруповання НГ в операційній зоні має визначатися в тилувій смузі оперативного угруповання військ (ОУВ) ЗС. Основною формою дій НГ є стабілізаційні дії (операції) як система режимних заходів та спеціальних операцій, що проводяться в кризовому районі.

На відміну від ОУВ, угруповання НГ має на меті не розгром противника, а утримання території під контролем державної влади та недопущення внутрішнього збройного конфлікту (ВЗК). Воно (угруповання) характеризується відсутністю чітко вираженого зосередження основних зусиль. Операційний район поділяється на сектори (зони, райони) відповідальності оперативно-тактичних об'єднань (бригад, батальйонів) НГ. Район відповідальності батальйону може накривати цілий адміністративний район області, бригади – декілька адміністративних районів, а оперативно-територіального об'єднання – одну область. Підрозділи (роти, інколи навіть і взводи) розподіляються в операційному районі за умов просторової роз'єднаності та щодобово призначають бойові групи (військові наряди) для ведення режимних заходів. Водночас, виникнення заворушень, дії диверсійних груп можуть раптово виникати на всій глибині кризового району, що підвищує небезпеку пересування військовим колонам.

Найбільш складним завданням стабілізаційних (режимних) дій є боротьба з диверсійними групами і повітряними десантами противника, незаконними збройними формуваннями (НЗФ), терористичними групами, групами організованої злочинності, яка, як правило, може проводитися у формі *спеціальних операцій* відповідного масштабу – об'єктового, місцевого, регіонального чи державного рівнів.

Найскладнішим завданням, у *вирішенні якого НГ України відіграватиме головну роль*, може бути спеціальна (протидиверсійна) операція зі знешкодження НЗФ, яке захопило частину мегаполісу або одно-два крупних міста з прилеглою територією (як варіант, загальною площею до 3000 кв. км). Активна фаза спеціальної операції має бути максимально короткою (від декількох годин до 7 діб).

Якщо диверсійним силам вдасться "закріпитися", а спеціальна операція набуде форми загальновійськової операції (оборонної чи контрнаступальної), то головною

силою в таких діях мають стати ЗС, хоча НГ також має залучатися до таких дій.

Отже, ефективність угруповань НГ в операціях сил оборони доцільно визначати не стільки ударними і вогневими спроможностями, скільки їх здатністю забезпечити громадський порядок і громадську безпеку в зоні конфлікту.

УДК 355.351

Євсєєв В.О., доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЧЕРГОВОСТІ ВЗЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ ПІД ОХОРОНУ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Не можна виключати того, що у разі загострення обстановки в зоні проведення антитерористичної операції, в Україні може бути оголошена мобілізація чи введений правовий режим воєнного стану, після чого настане особливий період.

Як відомо, з настанням особливого періоду в дію вводиться система територіальної оборони, одним з основних завдань якої є охорона важливих державних об'єктів (ВДО). Найбільший обсяг завдань з охорони об'єктів в системі територіальної оборони серед всіх військових формувань та правоохоронних органів держави покладається на Національну гвардію України.

Передбачається, що охорона ВДО у визначених умовах буде вестися силами знов сформованих за рахунок мобілізаційних ресурсів підрозділів та військових частин. Способи організації бойової служби та охорони, обсяг бойової служби, кількість сил та засобів охорони кожного об'єкта визначаються завчасно розробленими планами міжвідомчих комісій. Звідси, завданням командира частини є організація охорони ВДО у відповідності з існуючими планами. Подібне завдання є звичним для військового фахівця і не повинне викликати принципових труднощів.

В той же час, зважаючи на досвід, у тому числі останніх подій в державі, можна з високим ступенем достовірності прогнозувати ситуацію, коли командир не отримає мобілізаційні ресурси вчасно чи у повному обсязі.

У такій ситуації зазначене вище завдання організації охорони об'єктів з точки зору командира частини стає нетривіальним, оскільки чисельність наявних сил і засобів не збігається з визначеною планами. Постає питання, яким чином командир організувати охорону ВДО?

Звичайно командир постає перед необхідністю визначення черговості взяття об'єктів під охорону, виходячи з категорії їх важливості.

На даний час у Національній гвардії відсутні конкретні нормативи чи рекомендації щодо дій командира частини в подібних обставинах. Таким чином, єдине на що може спиратися командир, приймаючи рішення у таких

обставинах, це його досвід та інтуїція.

В той же час, не принижуючи ролі таланту та досвіду командира, на які він спиратиметься приймаючи інтуїтивне рішення, слід зазначити, що для подібного роду задач цілком реалістичним є розроблення відповідних методик та рекомендацій з метою підвищення обґрунтованості рішень, що приймаються.

Для досягнення поставленої мети пропонується послідовно вирішити такі завдання:

- визначення категорії кожного об'єкта, що підлягає охороні, за ступенем сукупного збитку від можливого впливу противника на даний об'єкт;
- визначення категорії кожного об'єкта, що підлягає охороні, за ступенем вразливості по відношенню до можливих дій противника;
- визначення категорії кожного об'єкта, що підлягає охороні, за ступенем ризику здійснення противником дій по відношенню до даного об'єкта;
- розроблення рекомендацій щодо впровадження та використання розробленої методики.

Вирішення наведених часткових завдань, в результаті, дає змогу підвищити обґрунтованість рішення командира щодо черговості взяття під охорону ВДО.

УДК 355.45

Романюк В.А., кандидат технічних наук, доцент, старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України

ПОГЛЯДИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ

Побудова професійної армії і створення ефективної системи управління військами – це два взаємопов'язані завдання, які повинні базуватися на загальних принципах, що забезпечують досягнення поставлених цілей при найменших витратах, в тому числі і в ході реальних бойових дій.

У сучасних умовах збройна боротьба ведеться із застосуванням високоточної зброї, високоефективних засобів розвідки й ураження, навігації і зв'язку, з різким збільшенням розмаху і швидкоплинності операцій, інформаційного навантаження органів управління, істотним підвищенням ролі інформаційної складової в процесах управління, крім того, набуває особливої актуальності проблема підвищення ефективності управління військами (силами) і на передній план висувуються оперативність і якість управління.

Інформаційні технології при веденні бойових дій забезпечили скорочення середнього часу підльоту і підготовки до атаки ударних вертольотів з 26 до 18 хвилин і збільшення відсотка ураження цілей ПТУР з 55% до 93%. Обробка і передача повідомлень у вищі штаби в ланці "рота – батальйон" скоротилася з 9 до 5 хвилин, ймовірність дублювання телеграм знизилася з 30% до 4%, передачі інформації телефонними лініями, що підтверджується – з 98% до 22%.

Відомо, що діяльність органів управління умовно складається з двох основних видів: логіко-аналітичної та інформаційно-розрахункової. При цьому логіко-аналітична діяльність – головний вид діяльності, саме вона лежить в основі управління. Інформаційно-розрахункова діяльність – це діяльність допоміжна, вона покликана забезпечити головний вид діяльності. Але за обсягом трудовитрат інформаційно-розрахункова діяльність на даний час займає близько 80% трудовитрат органів управління та лише близько 20% припадає на логіко-аналітичну діяльність. Така різниця в трудовитратах не може вважатися нормальною.

Наукові дослідження показують, що для здійснення ефективного управління військами в сучасних умовах необхідно час на інформаційну діяльність органів управління скоротити до 15-20% і вивільнити час для творчої та організаторської діяльності до 80-85%.

Вдосконалення системи управління військами - одна з вузлових проблем, що стоять перед військовою наукою в найближчій перспективі. При цьому керівництво повсякденною діяльністю (ПД) військ є не менш складною і актуальною задачею, ніж керівництво бойовою діяльністю.

УДК 355.45

Стародубцев С.О., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України; **Пегахін І.А.**, кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ВОЄННИХ ХИТРОЩІВ У ВІЙСЬКОВІЙ СПРАВІ

Офіційна термінологія каже, що воєнна хитрість – це дії, спрямовані на те, щоб ввести противника в оману щодо стану, положення і характеру дій з'єднання (військової частини, підрозділу). До неї відносяться: демонстративні дії, дезінформація, імітація і інші передбачені бойовими статутами дії по обману противника, що не порушують норм міжнародного гуманітарного права.

На сьогоднішній день армії провідних держав світу стоять на порозі якісного стрибка в застосуванні воєнних хитрощів у зв'язку з розробкою і впровадженням нової космічної, авіаційної, комп'ютерної та іншої техніки.

Підхід більшості військових теоретиків до трактування питань воєнної хитрості і її ролі у воєнному мистецтві характеризується:

- по-перше, вона розглядається як комплекс заходів, призначених для створення у противника помилкових уявлень або невизначеності дій;
- по-друге, воєнна хитрість використовується у більшості випадків для досягнення несподіваності (не плутати з раптовістю);
- по-третє, “стратегія непрямих дій” при збройному протистоянні, що

ґрунтується на військовій хитрості і припускає створення “п’ятої колони”.

Згідно ст. 35 “Основні норми” – “у разі будь-якого збройного конфлікту право сторін, що перебувають у конфлікті, обирати методи або засоби ведення війни не є обмеженими”.

Конфлікуючі сторони для досягнення перемоги будуть активно залучати як віроломство, так і військову хитрість. Тому, необхідно чітко розрізняти ці поняття. У Міжнародному гуманітарному праві (МГП) військові хитрощі трактуються як дії, що спрямовані для введення противника в оману або спонукають його діяти необачно. Під віроломством у МГП розуміються дії, що спрямовані на те, щоб “викликати довіру противника і примусити його повірити, що він має право на захист у період збройного конфлікту”. Таким чином, військові хитрощі відрізняються від віроломства тим, що не порушують обіцянки, даної противнику.

Кожній формі військового мистецтва притаманні тільки її способи застосування військових хитрощів: скритність інформаційна війна введення в оману.

Таким чином, військова хитрість – це складний процес, що включає в себе суб’єктивні складові. До них відносяться: здатність військового до творчої діяльності, вміння його на основі глибокого розуміння законів і принципів збройної боротьби, тенденцій їх розвитку створювати оригінальні замисел на бій (бойові дії, операцію), використовувати ефективні способи розгрому противника в конкретних умовах обстановки.

УДК 351.746

Овчаренко В.В., кандидат військових наук, доцент, начальник факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, полковник; **Панченко В.Ю.**, кандидат військових наук, начальник кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, полковник

ВІЙСЬКОВІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ “НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ЗБРОЙНІ ФОРМУВАННЯ”, “НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНІ ФОРМУВАННЯ”

Серед функцій Національної гвардії України (НГУ) є й така як участь у спеціальних операціях зі знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань на території України, яка останнім часом привертає увагу дослідників у сфері державної безпеки. Однак при створенні оперативної обстановки, яка за їх поглядами може скластися, при певних обставинах, в тому чи іншому районі (регіоні) держави, дехто з науковців закладає в сутність термінів “Непередбачені законом воєнізовані формування”, “Непередбачене законом збройне формування” різне смислове значення, що з військової точки зору вимагає їх уточнення та розмежування для єдиного розуміння при проведенні наукових

досліджень у сфері державної безпеки.

Разом з тим, у Карному кодексі України (ККУ) визначено два види незаконних утворень військового типу “Не передбачені законом воєнізовані формування” (НВФ) під якими розуміються формування, які мають організаційну структуру військового типу, єдиноначальність, дисципліну та підпорядкованість і в яких проводиться військова підготовка та “Не передбачені законом збройні формування” (НЗФ) до яких належать воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову зброю.

Однак слід зауважити, що така кримінально-правова класифікація є доволі поверхневою, адже при кримінально-правовій оцінці діяння, яке полягає у створенні вищезазначених формувань, право на існування мають декілька кримінально-правових норм, передбачених статтями ККУ, які передбачають кримінальну відповідальність за створення злочинних угруповань та участь у них, а саме: ст. 255, 257, 258, 260 ККУ.

З військової точки зору, замість терміну “Непередбачені законом воєнізовані формування” більш доцільно використовувати термін “Непередбачені законом воєнізовані загони (групи)” визначення яких викласти в наступній редакції:

Непередбачені законом воєнізовані загони (групи) – незаконні воєнізовані утворення, які мають ознаки військової організації (на зразок військового підрозділу – рота, батальйон), а саме ієрархічну структуру військового типу, однорідний склад, єдиноначальність, підпорядкованість, дисципліну, переважно легке озброєння та військову підготовку і створюються для виконання спеціальних завдань диверсійними методами на початковому етапі розвитку збройного конфлікту в середині держави.

Що стосується терміну “Непередбачене законом збройне формування” то його визначення пропонується викласти в наступній редакції:

Непередбачене законом збройне формування – незаконне військове утворення, що має не менше двох загонів різнорідного складу зведених в єдину систему управління (на зразок військових частин – окремого батальйону, бригади або об’єднань – корпус), що створюється для досягнення певних політичних цілей військовими методами у збройному конфлікті в середині держави.

УДК 355.426.4:351.742

Минько О.В., старший викладач кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМОВАНOSTІ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ ПЛАНУВАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ДІЙ

В історії воєн завжди важливе значення мала наявність достовірної інформації для прийняття вірних управлінських рішень командирами всіх

ланок військового управління.

У зв'язку з цим, з метою удосконалення системи підготовки підрозділів Національної гвардії України до виконання службово-бойових завдань виникає необхідність у розгляді інформованості як командирів і штабів, так і особового складу підрозділів, як одного з показників готовності військ до службово-бойового застосування. Створення методики визначення рівня інформованості штабів і особового складу є перспективним напрямком для подальших наукових досліджень.

Інформованість – забезпечення новинами воєнного і політичного характеру особового складу, а також дані, що використовуються в практичній роботі командирів, штабів, начальників родів військ і служб, органів виховної роботи в процесі управління військами в мирний і воєнний час, а також органами державного управління при вирішенні питань воєнної політики.

В першу чергу практична робота командирів і штабів, начальників родів військ і служб – це діяльність, що спрямована на підготовку військової частини (підрозділів) до бою (операції, службово-бойового застосування). В подальшому практична робота спрямована на здійснення управління вході виконання поставлених завдань.

Процес планування бою є основою подальших дій частини (підрозділу). Забезпеченість командира і штабу необхідними для роботи даними матиме прямий вплив на якість процесу планування службово-бойових дій.

Метою доповіді є загострення уваги на важливості підтримання належного рівня інформованості командирів і штабів, начальників родів військ і служб в процесі планування службово-бойових дій.

УДК 355.426.4:351.742

Гриняк В.П., начальник управління з охорони громадського порядку Головного управління Національної гвардії України, генерал-майор; **Ковальов І.В.**, кандидат військових наук, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, полковник

ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення

громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону. Однією із основних функцій Національної гвардії України (НГУ) є участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян. Визначено порядок спільного залучення сил і засобів Національної гвардії та Національної поліції України щодо забезпечення охорони громадського порядку під час зазначених заходів, та організації взаємодії під час виконання поставлених завдань.

Взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється в межах, визначених законодавством, а саме шляхом:

- спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;
- забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;
- проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

УДК 355

Лиходій О.В., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України; **Халеп В.В.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, полковник

ВИМОГИ ДО ТАКТИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИКОНАННЯ

Високі вимоги, що висуваються до них. Зміст цих вимог складає своєчасність та точність.

Вимоги до своєчасності розрахунків викликано необхідністю негайно прийняти рішення, для обґрунтування якого вони призначені. Тому результати розрахунків повинні бути отримані у терміни, які обумовлені обстановкою.

Несвоєчасно виконані розрахунки, нехай самі правильні, не мають сенсу, якщо їх результати за причини спізнення не можуть бути використані за призначенням в інтересах прийняття рішення.

Максимально можливу швидкість розрахунків визначають як оперативність роботи. Між тим оперативність роботи крім швидкості включає і другу важливу вимогу – точність розрахунків. Тільки поєднання швидкості розрахунків з їх

об'єктивною правильністю, точністю можна визначити як оперативність розрахункового забезпечення.

Якщо в минулому помилки у рішеннях можна було виправити у ході бойових дій, то тепер ціна помилки, неточності у рішенні, незрівнянно збільшилась. Саме тому разом з боротьбою за вигравш часу при підготовці даних для прийняття рішення серйозне значення має і боротьба за їх точність.

Між тим досвід показує, що часто боротися за скорочення часу значно простіше, чим боротися за точність розрахунків, результати яких починають проявлятися тільки з початком дій військ, причому правильність рішень, прийнятих з урахуванням тих або інших конкретних розрахунків, може бути перевірена лише після закінчення дій військ.

Цими обставинами і пояснюються недооцінка, а іноді і недостатнє розуміння значення точності тактичних розрахунків, в них же і є практична складність реалізації вимог, що витікають з необхідності збільшувати оперативність розрахунків.

Що розуміється у сучасних умовах під точністю розрахунків? Це ступінь відповідності отриманих під час розрахунків даних реальній дійсності, тобто об'єктивним умовам обстановки.

Точність розрахунків визначається трьома основними факторами: точністю методики розрахунків тих або інших величин, яка, у свою чергу, залежить від прийнятої математичної моделі дій, що прогнозуються, та ступеню її відповідності процесу, який реально протікає; точністю вихідних даних, на підставі яких ведеться розрахунок; безпомилковістю виконання розрахунків виконавцем.

Таким чином, прагнення до більш точного прогнозування майбутніх дій викликає необхідність підвищення точності розрахунків. Цього можна досягти при покращенні методики розрахунків та підвищуючи достовірність вихідних даних.

Однак, як би не були бездоганні розрахункові методики та засоби їх реалізації, вони не можуть забезпечити абсолютну достовірність усіх отриманих за їх допомогою даних, тому що у реальній бойовій обстановці багато факторів невідомі або недостатньо визначені.

Тому командир повинен творчо враховувати не тільки дані, що розраховуються, але й інші, не враховані фактори обстановки, що впливають на хід та результат дій, що прогнозуються. Це може зробити лише офіцер, який добре знає суть, роль, та значення кількісних методів, конкретні засоби та методи розрахунків.

Не знаючи зміст методик розрахунків, командир не в змозі вирішувати про їх переваги та недоліки, про достовірність отриманих під час розрахунку даних, тобто не в змозі правильно визначити своє відношення до них.

Можливі дві крайності: схилення перед розрахунковими даними та, навпаки, недооцінка розрахунків. Обидві ці крайності однаково шкідливі та неприпустимі.

Таким чином, відмінне володіння методиками тактичних розрахунків є

необхідною умовою успішної роботи не тільки для безпосередніх виконавців розрахунків, але й для командирів, які використовують результати цих розрахунків.

УДК 351.862.4

Онопрієнко О.С., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор

**ВИЗНАЧЕННЯ НЕОБХІДНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ
З ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ
ПРИ РУЙНУВАННІ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ ОСОБОВИМ СКЛАДОМ
УГРУПУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

До основних гідротехнічних споруд належать: греблі, водозабірні і водоскидні споруди (шлюзи), загати, дамби.

Гідротехнічна споруда – об'єкт господарювання, який знаходиться поблизу водної поверхні і призначений: для використання кінетичної енергії води, що рухається, з метою перетворення її на інші види енергії.

Гідродинамічні аварії – це події, пов'язані з виходом із ладу (руйнуванням) гідротехнічної споруди або її частини та некерованим переміщенням великих мас води, що спричиняють руйнування та затоплення значних територій.

Гідродинамічно небезпечний об'єкт – штучна споруда або природні утворення, які створюють різницю рівнів води до і після нього.

Основним наслідком прориву греблі при гідродинамічних аваріях є катастрофічне затоплення місцевості.

Катастрофічне затоплення характеризується:

- максимально можливими висотою та швидкістю хвилі прориву;
- розрахунковим часом приходу гребеня і фронту хвилі прориву у відповідний створ;
- кордонами зони можливого затоплення;
- максимальною глибиною затоплення конкретної ділянки місцевості;
- тривалістю затоплення території.

Катастрофічне затоплення поширюється зі швидкістю хвилі прориву від 3,0 до 25 км/год та призводить до затоплення великих територій шаром води від 0,5 до 10 м і більше. Утворюються зони затоплення.

Зоною можливого затоплення при руйнуванні гідротехнічних споруд називається частина прилеглої до річки (озера, водоймища) місцевості, затоплена водою.

Перш за все необхідно визначити ступені руйнування населеного пункту і об'єктів господарювання. Знаючи ступінь руйнування, можна визначити величину збитків, обсяги рятувальних і невідкладних робіт.

Ступені руйнування характеризуються наступними критеріями.

Повні руйнування – це руйнування всіх елементів будівель, у тому числі підвальних приміщень, та ураження людей, що знаходяться в них. Збитки становлять більше 70% вартості основних виробничих фондів (балансової вартості). Подальше їх використання неможливе.

Сильні руйнування – це руйнування частини стін і перекриття поверхів, їх деформація, виникнення тріщин у стінах та ураження значної кількості людей, що знаходяться в них. Збитки становлять від 30 до 70% вартості основних виробничих фондів (балансової вартості). Можливе обмежене використання будівель, що збереглися. Відновлення можливе після капітального ремонту.

Середні руйнування – це руйнування переважно другорядних елементів будівель і споруд (покрівлі, вікон, дверей і перегородок), виникнення тріщин у стінах. Підвальні приміщення зберігаються, перекриття залишаються. Люди уражаються частіше уламками конструкцій. Збитки становлять 10–30% вартості основних виробничих фондів (балансової вартості будівель). При середньому ремонті відновлюються техніка, транспорт та промислове обладнання. Будівлям необхідний капітальний ремонт.

Слабкі руйнування – це руйнування вікон, дверей та перегородок. Ураження людей можливе уламками конструкцій. Підвали і нижні поверхи не пошкоджуються. Вони придатні для використання після поточного ремонту будівель. Збитки становлять до 10% вартості основних виробничих фондів (будівель). Відновлення можливе після середнього або поточного ремонту.

Таким чином, є необхідність проведення розрахунків чисельності угруповання підрозділів Національної гвардії України при участі у ліквідації наслідків техногенного характеру при руйнуванні гідроелектростанції.

УДК 355

Обрядін В.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України; **Радіонов Г.О.**, кандидат військових наук, заступник начальника кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ВИКОРИСТАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЧАСТИНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ

Поточні перевірки виконання нормативів по військовій топографії, які проводилися серед слухачів на курсах підвищення кваліфікації і курсантів старших курсів академії, свідчать про те, що рівень практичних навичок тих хто навчається та знань сучасного стану речей щодо практичного використання існуючих ГІС у світі вирішення завдань топогеодезичного забезпечення дійсно

потребують не лише удосконалення, але й постійного втілення у практику військ новітніх досягнень науки і техніки.

Висока точність зняття координат і нанесення обстановки на робочу карту командира в ArcView досягається за рахунок застосування програмних модулів ImageWarp і SpatialAnalyst.

Результатом використання модулів є відповідність знятих прямокутних (географічних) координат положення точкових об'єктів на карті з координатами положення маркера у правому верхньому куті Виду в ArcView.

Між тим використання вищезазначених програмних модулів передбачає створення крапкового шейп-файлу як елемента математичної основи карти в заданій картографічній проекції.

Взагалі процес прив'язки растрового зображення до векторної теми достатньо тривалий і складний, особливо, що стосується створення потрібної математичної основи номенклатури заданого аркуша топографічної карти.

Якщо картографічний матеріал супроводжується попередньо створеними в ArcView файлами прив'язки, то доцільно скористатися можливостями програми ГІС Панорама-мини.

Задача «Трансформування растрових даних» у ГІС Панорама-мини призначена для трансформування растрової карти у вихідну систему координат відповідно до набору точок. Координати точок вимірюються або завантажуються з каталогу координат відповідно до створеної математичної основи. У задачі реалізовано чотири лінійні та три нелінійні типи трансформування.

Таким чином, наявність попередньо створеного в ArcView файлу прив'язки растрового зображення дозволяє офіцеру – оператору провести остаточну точну прив'язку карти (знімка) скориставшись можливостями програми ГІС Панорама-мини.

УДК 327.355

Кошкарів Ю.Ю., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України

ЗАСТОСУВАННЯ ВОЄННОЇ СИЛИ ПІД ЧАС НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ

За поглядами військових фахівців та науковців України, провідних країн світу, гібридні дії являють собою сукупність воєнних і не воєнних методів збройного, політичного, економічного та інформаційного впливу.

Сутність гібридних воєнних дій полягає у їх веденні недержавними збройними формуваннями проти держави без офіційної участі державних

збройних сил вторгнення шляхом збройного нападу.

Гібридні воєнні дії синтезують в собі традиційні способи виконання завдань, а також сучасні технології кібернетичної та інформаційно-психологічної боротьби. Воєнними заходами доцільно вважати не тільки класичні способи позиційного протистояння (оборонні та наступальні операції), але і неоголошені таємні дії, в ході яких одна із сторін атакує державні структури або регулярні збройні сили противника за допомогою незаконних збройних формувань (сепаратистів), яких підтримує зброєю, фінансами, розвідувальними та інформаційно-психологічними ресурсами.

Важливою відмінною рисою гібридних воєнних дій є одночасне бойове застосування застарілих систем озброєння і сучасних високотехнологічних зразків зброї. При цьому бойове застосування сучасних технологічних систем озброєння часто забезпечується висококваліфікованими фахівцями – співробітниками приватних військових компаній або зацікавлених держав.

Аналіз вивчення досвіду ведення бойових дій в збройних конфліктах засвідчує, як мінімум, їх двобічний характер: з одного боку, це дії так званої «слабкої» сторони щодо нівелювання переваги «сильного» противника; з іншого – досвід ведення військових дій «сильною» стороною по розгрому противника, що використовує повний спектр способів збройної боротьби.

Початок гібридних воєнних дій відрізняється малим професіоналізмом дій сторін і більше відповідає проведенню поліцейської операції. Це полягає в нездатності організувати складні загальновійськові дії і централізоване управління, а також вирішити в повному обсязі питання бойового і тилового забезпечення. Даний період характеризується авантюризмом командування різного рівня, що допускає проведення глибоких рейдових дій в бажанні завдати противнику значних збитків при незабезпечених флангах і невмінні деблокувати "котли".

Багатомірність гібридних загроз потребує створення адаптивної системи протидії. Способи застосування воєнної сили під час нейтралізації гібридних загроз не є принципово новими. Вони відомі, а саме: участь формувань Національної гвардії України у стабілізаційній операції. Однак, з метою нейтралізації гібридних загроз із застосуванням воєнної сили способи дій в межах операції набувають принципово нового змісту.

За поглядами провідних вчених Національного університету оборони України основою для досягнення мети стабілізаційної операції, як і будь-якої іншої, є якісне виконання основних оперативних завдань:

Перше – організація та всебічне забезпечення висування військ (сил) в район збройного конфлікту в середині країни.

Друге завдання – посилення охорони, а з початком бойових дій прикриття небезпечних ділянок державного кордону.

Третє завдання – ізоляція району збройного конфлікту.

Четверте завдання – боротьба з диверсійно-розвідувальними групами та незаконними збройними формуваннями.

В ході виконання цього завдання принципово новим змістом наповнилися основні способи застосування формувань Національної гвардії України: рейдові; пошуково-ударні; ізоляційно-обмежувальні дії. Досвід бойових дій на сході України засвідчив необхідність використання нових способів дій, таких як антитерористична, протидиверсійна, протипартизанська боротьба з іррегулярними (екстремістськими) формуваннями. Змістом цих способів є: пошук і блокування антидержавних збройних формувань; їхнє оточення; боротьба із засідками, запобігання нальотам; блокування та облога міст; штурмові дії в населених пунктах; прочісування; охорона і оборона розташування військових підрозділів, важливих об'єктів та комунікацій; встановлення рубежів загородження, шляхом виставлення на них засідок, пунктів спостереження, секретів, рухомих патрулів; застосування бойових груп; підтримання встановленого режиму обмежень.

Порівняльний аналіз показує, що способи дій військ для під час традиційних дій і застосування воєнної сили під час нейтралізації гібридних загроз незмінні. Змінюються лише цілі, завдання, вимоги, порядок застосування сил і засобів.

УДК 355.535

Лисенко О.В., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України; **Карпенко С.І.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗРОБКИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИМОГ ДОТРИМАННЯ КОНСПІРАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ І В ДІЯХ РОЗВІДУВАЛЬНИХ ГРУП СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ТИЛУ ПРОТИВНИКА

Дії розвідувальних груп спеціального призначення у тилу противника – найбільш складний вид бойової діяльності розвідників, що поєднує в собі різні способи добування розвідувальних відомостей з різними прийомами здійснення диверсій. Характерною її особливістю є те, що розвідники діють невеликою групою в значному відриві від своїх військ, на ворожій території, де вимагається самостійно приймати рішення і діяти, покладаючись тільки на себе!

Найважливішою умовою успішного виконання розвідувальних і спеціальних завдань є дотримання конспірації при підготовці і в діях розвідувальних груп спеціального призначення тилу противника.

Конспірація – це система заходів і дій, які застосовуються для надійного

прикриття від контррозвідки противника конкретної діяльності розвідувальних органів з виконання поставлених завдань.

Дотримання конспірації досягається: прихованістю розробки всіх планів, які стосуються бойового застосування сил і засобів розвідки; суворим обмеженням кола осіб, які допускаються до конкретної роботи з підготовки і виведення розвідувальних груп; суворим обмеженням спілкування особового складу розвідувальних груп; підготовлених до виведення або прибулого з тилу ворога, з розвідниками інших груп; правильним підбором складу розвідувальних груп; знанням оперативної обстановки в районі дій розвідувальних груп; вмінням особового складу розвідувальних груп застосовувати агентурні методи роботи при виконанні бойових завдань; вмінням маскуванню; недопущенням до таємної документації сторонніх осіб.

Вважається, що найважливішим принципом в управлінні підрозділами і розвідорганами є дотримання конспірації при підготовці і дій розвідувальних груп в тилу противника.

До основних напрямків розробки та вдосконалення вимог конспірації необхідно віднести: скритність розробки всіх планів, що стосуються бойового застосування сил і засобів спеціальної розвідки; суворе обмеження кола осіб, що допускаються до конкретної роботи з підготовки і перекидання розвідувальних груп в тил противника та їх повернення; суворе обмеження спілкування особового складу розвідувальних груп, підготовлених до виводу і повернутих з тилу противника з розвідниками з інших розвідувальних груп, а також зі сторонніми особами; правильний підбір складу розвідувальних груп, а також правильне визначення бойового завдання, напрямку підготовки, прикриття, оснащення і спорядження; використання документів і засобів прихованого управління розвідувальними групами, обмеження кола осіб, які знають їх; знання оперативної обстановки, умов адміністративно-поліцейського режиму в районі майбутніх дій розвідувальних груп; вміння особового складу розвідувальних груп застосовувати агентурні методи роботи при виконанні завдань; вміння маскуванню розвідувальних груп в тилу противника під дією інших груп (руху опору, місцевих партизанів) шляхом перевдягання в цивільний одяг, військову форму іноземних армій, використання їх озброєння і предметів спорядження; безперервне ведення розвідки на "себе" з метою припинення спроб противника виявити, оточити і знищити розвідувальну групу.

Таким чином, під конспірацією розуміється система заходів і дій, прийнятих для надійного приховування від контррозвідки противника конкретної діяльності по виконанню поставлених завдань. Конспірація спрямована на забезпечення ефективності та безпеки сил і засобів спеціальної розвідки в тилу противника.

УДК 355

Нестеренко О.О., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ І СПОСОБІВ ТАКТИЧНИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ, ЩО ЗАЛЕЖАТЬ ВІД ІНДИВІДУАЛЬНОГО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ, ЗЛАГОДЖЕННЯ БОЙОВИХ ГРУП ВІДДІЛЕННЯ

Аналіз досвіду збройних конфліктів сучасності свідчить про те, що форми і способи дій підрозділів постійно удосконалюються. Можна визначити характерність змін в залежності від поставлених завдань, місця та ролі підрозділу в бою, характеру дій противника, умов обстановки та місцевості, навченість та злагодженість штатних і доданих підрозділів, та насамперед від рівня індивідуальної підготовки особового складу.

Дивлячись на зміни, що відбулися у змісті тактичних дій підрозділів провідних країн світу слід відзначити декілька основних напрямків, які спонукали до появи нових способів виконання завдання, відповідно відбувались зміни до вимог їх бойової підготовки.

Першим напрямком можна відзначити вплив на противника потужними високоточними засобами озброєння, таким чином відбувався вплив на окремі об'єкти, або робився часний вплив на зміну в обстановці, тим самим проводилось нарощування зусиль, захоплення ініціативи.

Другим напрямком виділяється виконання бойових завдань підрозділами у так званих нетипових умовах гібридної війни та зустріччю з нетрадиційним противником.

Третім напрямком слід відмітити готовність противника атакувати з будь якого напрямку, стирання чіткої межі між фронтом і тилом.

Вказані напрямки сприяли, а в деяких випадках заставили командирів діяти нетрадиційно та нестандартно, вести пошук нових форм способів тактичних дій. При цьому особливу увагу звернути на злагодженість дій дрібних підрозділів, таких як взвод, відділення, навіть частини відділення та окремого розрахунку вогневого засобу. В деяких випадках навіть було за необхідне перекраювати організаційно-штатну структуру підрозділу плануючи виконання певного завдання в конкретних умовах, вводячи для посилення можливостей певні посади та нехтуючи іншими, за їх непотрібністю або малої ефективності.

На рахунок з цим постала необхідність знання та навчання військовослужбовців різноманітним прийомам і способам дій на полі бою, при діях в пішому порядку та на техніці, формування фізичної витривалості, психологічної готовності, уміле ведення вогню, прикриттю один одного, діям у складі дрібних бойових груп.

Вимоги Бойових статутів Сухопутних військ ЗСУ минулих редакцій за 1996 рік та 2010 року так і введеного в дію Бойового статуту Механізованих і Танкових військ Сухопутних військ 2016 року не дають повної інформації щодо бойового порядку механізованого відділення, а лише визначає що може бути розподілено на бойові групи (двійки, трійки) склад яких визначає командир. Що призначення бойових груп, то вони можуть бути маневреними і вогневими. Щодо тактики дій таких груп чіткого розуміння немає. Є тільки рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах маються лише в якості методичного посібника Головного командування Сухопутних військ ЗСУ Головного управління бойової підготовки від 2002 року. Крім того на сьогодні проходять впровадження методи навчання особового складу за рекомендаціями СВ ЗСУ США, Канади, Ізраїля, що тягне за собою різний понятійний апарат.

У зв'язку з цим виникає необхідність проведення обговорення вимог і узагальнення рекомендацій щодо дій на полі бою, визначенні єдиних сигналів управління, оповіщення та взаємодії, умовних позначень, що показуються рукою – та єдиного їх трактування. Врешті решт у визначенні узагальненого штату підрозділів та відображення в програмах бойової та спеціальної підготовки вимог щодо загальної підготовки військовослужбовця будь якого напрямку, визначення критеріїв при підготовці підрозділів за напрямками діяльності.

УДК 355.426

Башкатов Є.Г., кандидат військових наук, начальник кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, полковник

УЧАСТЬ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО ПРИПИНЕННЮ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ОСІБ, УЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ЗАСУДЖЕНИХ, А ТАКОЖ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТАКИХ ДІЙ В УСТАНОВАХ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ, ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

В сучасних умовах динамічного реформування і суттєвого скорочення силових структур України, на з'єднання (частини) та підрозділи Національної гвардії України покладаються крім традиційно звичних і нові службово-бойові завдання. Ці завдання вагомі та різноманітні. Вони охоплюють широкий діапазон внутрішніх проблем, які ставить держава як у мирний так і у воєнний час. Найбільш складними з них є ті, що виконуються в умовах надзвичайних обставин.

З'єднання (частини) і підрозділи НГУ, що залучаються до дій в умовах надзвичайних обставин, застосовують різні способи дій в залежності від завдання, наявності сил і засобів та умов. Одні завдання виконуються діями

окремих військових нарядів, інші – проведенням спеціальних операцій військовими оперативними резервами. Однією з таких спеціальних операцій є операція щодо припинення групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань (далі – ліквідація масових заворушень в УВП). Суть спеціальної операції по припиненню групової непокори та ліквідація масових заворушень в установах виконання покарань полягає: в локалізації об'єкту (установи), а в подальшому в локалізації осередку безпорядків; в розосередженні натовпу із одночасним вилученням організаторів та найбільш активних учасників; у відновленні встановленого режиму утримання спецконтингенту в установі.

Для ефективних сумісних дій підрозділів НГУ зі зведеними загонами (групами швидкого реагування) установ кримінально-виконавчої служби необхідні організаційні і технічні заходи. До основних організаційних заходів відноситься розробка і упровадження необхідних законодавчих документів.

В процесі реформування внутрішніх військ МВС України на початку 90 років охорона установ кримінально-виконавчої системи була передана, згідно Указу Президента України № 248 від 12 березня 1999 року, до Державного департаменту з питань виконання покарань, а після його реорганізації в Державну пенітенціарну службу України (далі – ДПтСУ). При цьому за внутрішніми військами залишалась задача з припинення масових безпорядків в установах ДПтСУ. Разом з тим, останнім часом, питанню взаємодії між НГУ та ДПтСУ при надзвичайних обставинах в установ кримінально-виконавчої системи, зокрема у разі масових безпорядків, приділяється мало уваги. Це пов'язано з наступними факторами. По-перше, після передачі охорони було порушено налагоджену систему взаємодії між вартою з охорони виправної колонії та черговими силами частини (група посилення варті, зведений загін).

По-друге, відсутній єдиний регламентуючий документ, відпрацьований спільно ДПтСУ та НГУ, який визначав би межі відповідальності, задачі та їх обсяг для сил ДПтСУ і підрозділів НГУ у разі виникнення групової непокори і масових заворушень в установах виконання покарань.

По-третє, в останніх документах, що визначають порядок дій частин і підрозділів НГУ при надзвичайних обставинах, їх участь у ліквідації масових безпорядків в установах кримінально-виконавчої системи не була передбачена.

Все це негативно впливає на оперативність та ефективність залучення підрозділів і частин НГУ при надзвичайних ситуаціях в установах кримінально-виконавчої системи.

На базі проведеного аналізу сучасного стану справ і досвіду, який було накопичено частинами і підрозділами НГУ за час свого існування, обґрунтовуються нові підходи щодо вирішення цього завдання з урахуванням тих особливостей, що виникли після виведення ДПтСУ з підпорядкування Міністерства внутрішніх справ України та змінами до Закону України “Про НГУ”.

УДК 355.535.1

Голубок М.Г., доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЮ ЧАСТИНОЮ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ
АКТАМ ЗОВНІШНЬОГО ВТОРГНЕННЯ
НА АТОМНУ ЕЛЕКТРИЧНУ СТАНЦІЮ**

Одними з найбільш небезпечних об'єктів, з точки зору наслідків проведення терористичних актів, є атомні електричні станції (далі – АЕС). Про те, до яких наслідків можуть привести диверсії на АЕС, можна судити за розмірами аварій, що вже мали місце (Чорнобиль, Фукусіма-1).

Законодавство України в сфері фізичного захисту АЕС розглядає два типи правопорушників: внутрішній та зовнішній.

Зовнішнього правопорушника, виходячи з його потенційних задач, фізичної та технічної підготовленості та наслідків здійснення акції можливо поділити на три категорії: кваліфікований – терористи (готові під час дій вбивати і бути вбитими); непідготовлений – особи, дії яких направлені на розкрадання матеріальних цінностей (не готові до силової протидії силам охорони).

Головне завдання кваліфікованого зовнішнього правопорушника, полягає в проникненні зі зброєю і вибухівкою на територію АЕС та руйнування її життєво важливих центрів.

Тому готовність військових частин Національної гвардії України (далі – гвардії) до протидії актам зовнішнього вторгнення на АЕС до прибуття сил допомоги ззовні набуває особливої актуальності в сфері внутрішньої безпеки держави.

Проведений аналіз існуючої системи охорони АЕС висвітлив низку проблемних ситуацій, а саме:

- існуюча система охорони атомних станцій опирається в основному на виявлення і нейтралізацію непідготовленого правопорушника, але ніяк не кваліфікованого правопорушника, ціль якого силове захоплення об'єкту;
- комплекс інженерно-технічних засобів протидії забезпечує первинне виявлення актів вторгнення лише засобами виявлення, що розташовані на огорожі, не раніше;
- в межах санітарно-захисної зони станцій існують небезпечні напрямки вторгнення що зумовлено лінійними розмірами та конфігурацією об'єкта;
- виявлення та нейтралізація загроз для атомних станції в районі їх розташування поза периметром забороненої зони проводяться оперативними заходами Служби Безпеки та Національної поліції України, але ні як заходами гвардії;
- військові частини гвардії реагують на зміни зовнішньої обстановки практично

однаково – лише збільшенням кількості особового складу для охорони об'єкта;
- аналіз прилеглої зовнішньої території в межах санітарно-захисної зони атомних електричних станцій показує, що існують небезпечні напрямки з точки зору можливості зовнішнього вторгнення.

Отже, в практиці організації охорони АЕС військовими частинами гвардії виникає необхідність розв'язування протиріччя між потребою створення надійної системи охорони та нерозробленістю процесного підходу до формування системи охорони АЕС, здатного одночасно враховувати очікувану просторово-часову динаміку дій сил охорони і зовнішнього правопорушника та імовірнісні характеристики і критичні точки процесу перехоплення.

Для розв'язання даного протиріччя була удосконалена методика формування військовою частиною Національної гвардії України системи протидії актам зовнішнього вторгнення на атомну електричну станцію, суть якої полягає у встановленні залежностей структурно-функціональних характеристик системи протидії актам зовнішнього вторгнення від категорії та оснащеності зовнішнього правопорушника, ймовірності своєчасного виявлення актів вторгнення та у її оптимізації. Наукова новизна методики на відміну від існуючих полягає у врахуванні варіантів імовірних дій підрозділу охорони починаючи з зовнішнього рубежу санітарно-захисної зони АЕС та можливості застосування підрозділу спеціального призначення на рубежі блокування поза територією АЕС, в середині санітарно-захисної зони.

УДК 528.067.4

Олещенко А.І., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

СУПУТНИКОВІ НАВІГАЦІЙНІ ЗАСОБИ ОРІЄНТУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ КООРДИНАТ ОБ'ЄКТІВ

У провідних країнах світу ще в 70-х роках почали розробку глобальних космічних навігаційних систем. Прогрес у цій галузі визначається передусім створенням у США систем TRANSIT і NAVSTAR GPS, які призначені, передусім для використання у військових цілях: навігаційне забезпечення пуску балістичних ракет Поларіс з ракетних підводних човнів і для точного визначення координат у будь-якій точці Землі. Супутникова GPS – апаратура може використовуватись також у підрозділах топографічної служби для вирішення задач з точністю від десятків сантиметрів до одиниць метрів, у родах військ – для навігації (точність визначення координат 25-50 м), в авіації – для повітроплавання тощо. Ці системи використовуються також в цивільному господарстві.

NAVSTAR GPS складається з підсистеми КА (космічних апаратів), які

складають космічний сегмент, підсистеми контролю та управління (сегмента управління) і апаратури сегмента користувачів (апаратури користувача супутникової навігаційної інформації).

Космічний сегмент складається з 24 супутників, орбіти яких знаходяться на висоті 20 200 кілометрів від земної поверхні і при цьому не геостаціонарні, тобто супутники не знаходяться постійно над визначеною точкою земної кулі. Крім того, орбіти супутників розраховані так, що над будь-якою точкою Землі протягом доби, їх знаходиться не менше 4-х.

- сегмент управління контролю, забезпечує підсистему космічних апаратів інформацією, яка необхідна для створення єдиного глобального навігаційно-часового поля. Кожний супутник випромінює радіохвилі на робочих частотах L_1 і L_2 , що модульовані навігаційним сполученням і кодовими послідовностями.

- сегмент користувачів, який може забезпечити даними практично безмежну кількість користувачів.

Сигнал на частоті L_1 модульований загальнодоступними для всіх користувачів C/A кодами (код вільного доступу) і P-кодами – (захищений), а на частоті L_2 – тільки P-кодом. Визначення координат об'єктів при використанні C/A-кодів відбувається зі зниженою точністю, порівняно з P-кодами, які дозволяють визначати положення об'єктів з високою точністю, проте цей код захищений від несанкціонованого використання.

Координати місцезнаходження визначають шляхом вимірювання відстані до 4-х супутників, які для даної точки забезпечують найбільші взаємні кути візування а, відповідно, і найменші помилки у вимірюванні відстаней.

Відстані до супутників визначаються за часом, який подолає радіосигнал від супутника до приймача на Землі.

GPS-приймач обчислює власне місцезнаходження, вимірюючи час проходження сигналу від GPS-супутників. Кожен супутник постійно надсилає повідомлення, в якому міститься інформація про час, точку орбіти супутника, з якої було надіслано повідомлення (ефемериди), та загальний стан системи й приблизні дані орбіт усіх супутників системи GPS (альманах). Ці сигнали розповсюджуються зі швидкістю світла в космосі (і з трохи меншою швидкістю – в атмосфері). Приймач визначає час затримки в надходженні сигналу та обчислює відстань до супутників, виходячи з якої, застосувавши метод трилатерації, визначає своє місце. Отримані координати перетворюються в наочну форму (широта та довгота чи положення на карті) та відображаються користувачеві.

Теоретично для визначення власних координат достатньо визначити відстань до трьох супутників. Однак для обчислення положення необхідно знати час із високою точністю. Щоб усунути потребу в високоточному годиннику, отримують інформацію з 4-х чи більше супутників, тобто, GPS –

приймач використовує чотири параметри для обчислення чотирьох невідомих: x , y , z та t .

Використання глобальних навігаційних систем GPS у Збройних Силах України та Національній гвардії України значно підвищить якість, достовірність і швидкість топогеодезичного та навігаційного забезпечення бойових і службово-бойових завдань.

УДК 355.426

Хорошун В.П., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

УЧАСТЬ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВИКОНАННІ ФУНКЦІЙ ПО ОХОРОНІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА УЧАСТІ У ЗДІЙСНЕННІ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ

В сучасних умовах динамічного реформування Національної гвардії України на з'єднання (частини) та підрозділи покладаються крім традиційно звичних і нові службові функції. Однією з нових функцій в Законі України „Про Національну гвардію України” є функція по забезпеченню охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб.

Це Положення визначає порядок організації та несення служби з охорони органів державної влади військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України (далі-військові частини і підрозділи), основи взаємодії військових частин і підрозділів з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, іншими взаємодіючими органами, права та обов'язки військових нарядів, а також порядок участі в здійсненні заходів правового режиму надзвичайного або воєнного стану, ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що охороняються.

Положення розроблено відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, статутів Збройних Сил України, Закону України „Про Національну гвардію України”, постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року № 971 „Про затвердження переліку органів державної влади, що підлягають безоплатній охороні Національною гвардією” (перелік органів державної влади, що підлягають безоплатній охороні Національною гвардією України: Мінагрополітики, Мінрегіон, Мінприроди, Мінекономрозвитку, Міненерговугілля, Мінкультури, МОН, МОЗ,

Мінсоцполітики, Мінфін, Мін'юст, Казначейство та облдержадміністрації).

У своїй діяльності військові посадові особи під час виконання службових завдань з охорони органів державної влади керуються Законом України „Про Національну гвардію України”, Положенням про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 червня 2014 року № 567, Положенням про військові частини оперативного призначення Національної гвардії України, затвердженим наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 червня 2014 року № 566.

Для ефективних сумісних дій підрозділів і частин НГУ з взаємодіючими органами, а саме з адміністрацією органів державної влади, з Національною поліцією (далі – НПУ), з Державною службою України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНСУ) необхідно провести ряд підготовчих організаційних заходів, які дадуть змогу чітко, ефективно і якісно виконувати поставлене завдання. До основних організаційних заходів відноситься розробка і впровадження необхідних законодавчих документів.

На даний час при виконанні завдання по охороні органів державної влади відсутній єдиний спільний регламентуючий документ, відпрацьований спільно з органами державної влади, НПУ, ДСНСУ та НГУ, який визначав би межі відповідальності, задачі та їх обсяг для взаємодіючих органів та підрозділів НГУ у разі введення посиленого варіанта несення служби, не чітко визначено особливості організації служби в разі здійснення заходів правового режиму надзвичайного або воєнного стану, не визначено як повинна здійснюватись взаємодія при ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій.

Не визначено порядок залучення частин та підрозділів НГУ при наданні допомоги підрозділам при виконанні завдання з охорони органів державної влади.

Все це негативно впливає на оперативність та ефективність залучення підрозділів і частин НГУ при виконанні завдань по охороні державних органів влади.

УДК 355.541.2

Шерстюк А.Д., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ РОЗВІДКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ДОВГОТРИВАЛИХ ДІЙ У ВІДРИВІ ВІД ОСНОВНИХ СИЛ

Аналіз умов сучасних збройних конфліктів у світі, показав, що велика роль в бойових діях відводиться підрозділам розвідки та спеціального призначення. Це передбачає виконання бойових завдань, протягом тривалого часу на

*VIII Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України
30 березня 2017 р., м. Харків*

території, що контролюється противником.

Аналіз дій Національної гвардії України під час антитерористичної операції на сході України показує, що не тільки розвідувальні та підрозділи спеціального призначення можуть опинитися у відриві від підтримки основних сил, але й передові блок-пости та взводні опорні пункти Національної гвардії України, що можуть опинитися в оточенні сил противника (БП №32 с. Сміле жовтень- листопад 2014 року).

Але на даний час у програмах бойової та спеціальної підготовки підрозділів Національної гвардії, не приділяється увага питанням забезпечення життєдіяльності у вище перелічених умовах.

Виходячи з цього, пропонується до програми бойової та спеціальної підготовки включити додаткові напрямки підготовки, які необхідні для забезпечення якісного виконання бойових та спеціальних завдань підрозділами Національної гвардії України у відриві від основних сил:

- основи раціонального харчування при виконанні бойових завдань та способи добування їжі;
- основи водозабезпечення при виконанні бойових завдань;
- обладнання польових укриттів, добування вогню без сірників;
- способи уходу від переслідування противником з застосуванням службово-розшукових собак;
- дії військовослужбовця у випадку захоплення його в полон.

Виконання визначених пропозицій в подальшому забезпечить ефективне виконання бойових завдань підрозділами Національної гвардії України при довготривалих діях у відриві від основних сил.

УДК 614.8

Іванець Г.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри піротехнічної та спеціальної підготовки Національного університету цивільного захисту України; **Горєлишев С.А.**, кандидат технічних наук, доцент, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності НГУ науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ДІЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Забезпечення своєчасного й ефективного реагування на всі НС та виконання заходів з ліквідації їх наслідків на практиці покладається на сили цивільного

захисту. Підрозділи Національної гвардії (НГ) України, в рамках покладених на них функцій, беруть безпосередню участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких НС техногенного та природного характеру, що створюють загрозу життю та здоров'ю населення. Рівень готовності підрозділів Державної служби з надзвичайних ситуацій (ДСНС) та НГ України до ефективного виконання цих завдань, визначається належною технічною оснащеністю, рівнем готовності техніки до застосування та професійною здатністю підрозділів. Ефективність виконання завдань за призначенням цими підрозділами в першу чергу залежать від рівня їх готовності до дій при ліквідації НС. В загальному випадку оцінювання ступеню готовності підрозділу проводиться на основі аналізу притаманних конкретному підрозділу значень таких характеристик, як: укомплектованість підрозділу особовим складом; укомплектованість підрозділу технічними засобами; укомплектованість підрозділу засобами індивідуального захисту; рівнем професійної підготовки особового складу підрозділу; наявність запасу матеріально-технічних засобів; можливість виходу і розгортання в районі робіт у встановлені терміни і т.п.

В цьому випадку показник рівня готовності підрозділу повинен відображати не тільки готовність підрозділу в цілому до виконання поставлених завдань щодо ліквідації НС в довільний момент часу, але й ступінь безвідмовного функціонування його, як системи, на протязі часу виконання робіт. З математичної точки зору рівень готовності підрозділів до виконання завдань за призначенням визначає ймовірність P того, що відбудеться дві незалежні події: підрозділи технічно готові до виконання завдань щодо ліквідації НС у встановлені терміни (подія A) з ймовірністю $P(A)$; підрозділи професійно здатні виконати поставлені завдання (подія B) з ймовірністю $P_A(B)$. Ймовірність $P(A)$ визначається двома компонентами: штатною укомплектованістю необхідною технікою і оперативною готовністю до застосування за призначенням. Оперативну готовність зразка техніки до застосування будемо характеризувать коефіцієнтом оперативної готовності $R(t_p)$ – ймовірністю того, що цей зразок техніки, який знаходяться в режимі очікування, буде працездатним в довільний момент часу при стаціонарному процесі експлуатації і, починаючи з цього моменту часу, буде функціонувати безвідмовно на протязі часу виконання робіт t_p . Ймовірність $P_A(B)$ того, що підрозділи професійно здатні виконати поставлені задачі при умові, що вони технічно спроможні перейти до дій у встановлені терміни, характеризує професійну здатність виконати задачі за призначенням особовим складом підрозділів. Ймовірність $P_A(B)$ визначається двома компонентами: штатною укомплектованістю підрозділів ДСНС особовим складом і професійною підготовкою до дій у НС.

Критерії оцінювання рівня готовності підрозділів за загальною шкалою доцільно встановити наступні: «готові до виконання завдань», якщо ймовірність $P \geq 0,9$; «обмежено готові до виконання завдань», якщо ймовірність $0,7 \leq P < 0,9$; «не відповідають вимогам», якщо ймовірність $P < 0,7$.

УДК 358.1

Кошкарів Ю.Ю., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України

ДЕЯКІ ВИСНОВКИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ АРТИЛЕРІЇ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПРОТИ НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ

Аналіз застосування артилерії в антитерористичній операції дозволяє визначити основні завдання та способи їх виконання.

У період проведення антитерористичної операції (АТО) на різних її етапах, артилерія виконувала, як правило, такі завдання:

- підтримання вогневої переваги над противником;
- створення сприятливих умов для оволодіння ключовими (важливими) районами, розширення контрольованих районів та ліквідація НЗФ;
- заборона постачання противнику озброєння, військової техніки, боєприпасів, продовольства;
- нанесення «точкових» ударів по найбільш важливим об'єктам, зайнятим НЗФ, їх базам, складам зброї і боєприпасів;
- забезпечення охорони комунікацій, маршрутів руху колон, транспортів з біженцями, пораненими, місіями ОБСЄ.
- ураження вогневих засобів противника (артилерійських гармат, мінометів, реактивних систем залпового вогню (РСЗВ), засобів ППО), бронетанкової та іншої техніки та озброєння.

В основі бойових дій артилерії в АТО повинен бути використаний в разі потреби постійний вогневий вплив по блокпостах, районах розташування НЗФ, їх вогневих засобах, а також безпосереднє вогневе ураження в інтересах дій загальновійськових формувань Збройних Сил України (ЗСУ) і Національної гвардії України (НГУ).

У період проведення АТО артилерія ЗСУ та НГУ в основному застосовується децентралізовано, як правило, побатарейно, взводами, а іноді і окремими гарматами (мінометами, бойовими машинами реактивної артилерії).

Такий підхід дозволив забезпечити виконання завдань вогневого ураження

противника артилерією в АТО наступними способами:

- вогневе прикриття районів зосередження своїх військ;
- вогневе блокування і «видавлювання» противника з окремих районів;
- вогневе прочісування блокованих районів.

Аналіз застосування артилерії під час бойових дій на сході нашої країни дозволяє зробити деякі висновки, а саме:

- артилерія продовжує відігравати важливу роль в наземних бойових діях, при цьому контрбатарейна боротьба, як правило, є основою успішного результату виконання загальновійськовими підрозділами тактичних задач;

- в залежності від бойового завдання для посилення бойових тактичних груп доцільно призначати як окремі артилерійські гармати (міномети, РСЗВ), так і зведені артилерійські дивізіони (групи);

- в основу застосування вогневих засобів при виконанні ними завдань покладено принцип «маневр – вогонь – маневр» з метою виключення нанесення противником вогню у відповідь. При цьому окремі артилерійські гармати (міномети, РСЗВ) застосовуються в якості рухомих (кочових) самостійних тактичних одиниць;

- для підвищення ефективності вогневого ураження противника, крім штатних засобів артилерійської розвідки, доцільно використовувати технічні можливості сучасного програмного забезпечення та безпілотні літальні апарати.

УДК 355.43,355.426

Годлевський С.О., старший науковий співробітник (начальник сектору) науково-дослідного сектору будівництва та оперативного застосування НГУ науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України, майор

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО БОЙОВОГО СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ В СЕРЕДИНІ ДЕРЖАВИ

Збройний конфлікт в середині держави (ЗКВД) в структурному відношенні є виключно складним об'єктом дослідження, а його елементна база досить динамічна.

З досвіду, з метою локалізації та ліквідації такого конфлікту створюється міжвідомче об'єднане угруповання військ (сил) (МОУВ(с)). У попередніх роботах було запропоновано роль і місце НГУ в складі МОУВ(с) за різної інтенсивності конфлікту.

Як відомо, угруповання військ (сил) у ЗКВД створюється з метою виконання

низки завдань, а на його кількісний і якісний бойовий склад головним чином впливає бойовий склад і прогнозований характер дій незаконних збройних формувань (НЗФ). Найбільші труднощі викликає саме оцінка протидіючої сторони, тому методика оцінки можливостей НЗФ була включена до загальної методики окремим блоком.

Для визначення раціонального бойового складу угруповання НГУ у ЗКВД постала необхідність створити методику, яка б враховувала усі зазначені показники і особливості такого виду конфлікту. Головними методами, використаними виявилися загальнонаукові методи аналізу і синтезу. Крім того, були використані методи абстрагування, аналогій, порівняння моделювання. В загальному вигляді, методика має такий вигляд:

- визначення інтенсивності і масштабу ЗКВД;
- цінювання варіантів дій та можливостей НЗФ, їх можливого бойового складу за допомогою відповідної методики;
- визначення варіантів замислу адекватної протидії діям НЗФ та переліку відповідних основних заходів на оперативному, оперативно-тактичному та тактичному рівнях;
- визначення варіантів дольової участі відомств, видів і родів військ;
- визначення варіантів бойового складу угруповання НГУ у складі МОУВ(с);
- обґрунтування варіантів бойового складу та бойового потенціалу ротної тактичної групи (РТГР), що приймається за єдину тактичну розрахункову одиницю (ЄТРО) угруповання НГУ;
- імітаційне моделювання вогневого бою РТГр НГУ, що прийнята за ЄТРО з загоном НЗФ шляхом поступового нарощування бойового потенціалу до рівня, що буде достатнім для виконання завдання за встановленими критеріями часу і допустимих втрат;
- формулювання висновку щодо доцільності застосування обраного бойового складу РТГр НГУ;
- якщо висновок негативний, імітаційне моделювання повторюється з використанням інших вхідних даних;
- якщо висновок позитивний – синтезування загального бойового складу угруповання НГУ з урахуванням необхідних резервів, можливих втрат боєздатності та відсотку на управління й забезпечення;
- визначення, чи відповідає розрахований раціональний бойовий склад угруповання НГУ замислу дій, ступеню досягнення цілей операції;
- формулювання пропозиції до замислу командира щодо бойового складу угруповання НГУ

При виробленні загальної методики оцінки результатів ліквідації ЗКВД можна використовувати всі оціночні критерії, різні за своєю фізичною сутністю часткові показники, сучасні методи дослідження.

Така методика також дозволяє визначити співвідношення бойового складу,

який безпосередньо веде боротьбу з НЗФ і бойового складу підрозділів, що виконують низку інших завдань та зробити висновок, який відсоток відривається на виконання забезпечувальних завдань, що пов'язано з особливостями ЗКВД.

УДК 355.5

Фалько С.А., кандидат історичних наук, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

РОЛЬ ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ РОБОТИ В ФОРМУВАННІ ВОЄННОГО ПРОФЕСІОНАЛА

Без глибокого знання історії неможливо вірно зрозуміти та передбачити майбутнє суспільства. Важливе місце в формуванні воєнного професіонала займає опанування воєнного досвіду минулого. Вивчення воєнної історії є загальний процес та закономірності розвитку озброєння і бойової техніки, форм організації, методів навчання і виховання військ, способів підготовки і ведення збройної боротьби.

Основними завданнями воєнно-історичної роботи є: вивчення історії воєн, військових конфліктів, військової історії України та узагальнення їх досвіду; освоєння історичного досвіду вітчизняної військової науки і військового мистецтва, розкриття закономірностей і тенденцій їх розвитку, висновків і уроків, необхідних для вирішення сучасних завдань з оборони країни; дослідження військової історії іноземних держав; використання минулого військового досвіду в оперативній та бойовій підготовці.

Важливість використання воєнно-історичних знань давно усвідомлена провідними країнами та воєнно-політичними організаціями, зокрема такими як Великобританія, США, Німеччина, НАТО. У світі існує потужна система створення воєнно-історичних знань та їх використання на всіх рівнях як у мирний, так і воєнний час. Основні завдання воєнної історії: вивчення бойового досвіду; розроблення військових доктрин, статутів, рекомендацій; підтримання бойового духу, формування моралі, підтримання гордості за свою частину, та взагалі НГУ.

Необхідність наукового воєнно-історичного аналізу сучасних воєнних конфліктів, докорінне реформування ЗС України, НГУ та їх подальший розвиток актуалізують воєнно-історичні дослідження.

Ефективність реалізації наукових воєнно-історичних проєктів, формування позитивного іміджу ЗС України та НГУ в суспільстві, ідеологічна боротьба з фальсифікацією вітчизняної воєнної історії безпосередньо залежить від створення дієвої системи воєнно-історичної роботи. Її головним результатом буде проведення ґрунтовних воєнно-історичних досліджень задля глибокого

наукового аналізу досвіду воєнного конфлікту в Україні початку ХХІ століття. Одержані наукові результати можна буде використовувати для подальшого розвитку ЗС України та НГУ, вдосконалення їх структури, напрямів підготовки та воєнно-патріотичного виховання як особового складу, так і населення.

Необхідність наукового воєнно-історичного аналізу сучасних воєнних конфліктів, докорінне реформування Збройних Сил України та їх подальший розвиток актуалізують воєнно-історичні дослідження, передусім в умовах тривалого збройного конфлікту на Сході України. Важливим способом ведення Російською Федерацією “гібридної війни” проти України є маніпуляція історичною свідомістю. Це потребує активної протидії. У той же час в Україні відсутня система воєнно-історичної роботи, бракує структурних воєнно-історичних підрозділів у системі ВВНЗ, органів військового управління, військових частин. Це призводить до домінування у вітчизняному навчальному і науковому середовищі іноземної воєнно-історичної думки.

УДК 353.9+355.35

Орлов М.М., доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ДЕРЖАВНИЦЬКЕ БАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

14 липня 2016 року в ефірі радіоканалу “ЕРА” заступник начальника штабу Головного управління Національної гвардії України (НГУ) генерал-майор Олещенко О.А. заявив, що на теперішній час в гвардії здійснюється: перехід на нові організаційні структури частин та окремих підрозділів за стандартами НАТО (зокрема здійснено перехід на нову організаційну структуру оперативних бригад); за стандартами НАТО реалізується бойова та спеціальна підготовка підрозділів та військових частин гвардії.

З цього виступу можна дійти висновку, що НГУ поступово перетворюється із складової сил охорони правопорядку в одну із складових Збройних Сил України. Виходячи з цього, на думку автора, слід зосередитися на державницькому баченні деяких проблемних питань сучасної гвардії та шляхи їх вирішення.

1. На думку автора, система управління (СУ) гвардією потребує суттєвого доопрацювання. При обґрунтуванні структури СУ повинно застосувати принцип: “тактика застосування військ (сил) визначає структуру системи управління” шляхом з’ясування сутті застосування військ (сил) у сфері державної безпеки, визначення необхідних функцій з управління та ресурсних можливостей держави.

Як відомо автору, за рекомендаціями НАТО у 2016 р. розпочато суттєве

скорочення управлінського апарату гвардії, яке здійснюється за старим методом проб та помилок спираючись на методіку функціонально-структурного підходу щодо формування органів управління. Автор праці пропонує скорочення управлінського апарату гвардії (формування органів управління) здійснити за розробленим інформаційно-структурним методом.

Проблема удосконалення системи управління (СУ) – це триєдина проблема, яку вирішує ЗАМОВНИК, науково-дослідна установа (НДУ) та вищий навчальний заклад, який готує майбутніх управлінців. ЗАМОВНИК СУ формулює завдання для: НДУ вищого навчального закладу (ВНЗ) або силового відомства на розроблення тактико-технічного завдання стосовно складових СУ; адміністрації (командуванню) ВНЗ щодо підготовки майбутніх управлінців. Оцінювання результатів здійснює ЗАМОВНИК і дає вказівки на подальшу роботу як НДУ так і ВНЗ.

2. Для розвідки та інших завдань (наприклад, бомбардування бойових порядків противника або невеликих об'єктів) ширше застосовувати безпілотні авіаційні комплекси (БпАК).

Важливим питанням щодо їх застосування є наявність: усіх складових зазначеного комплексу; обладнання пунктів управління (ПУ) для приймання інформації з безпілотних літальних апаратів (БПЛА), її оброблення та передавання на інші ПУ; підготовленого наземного екіпажу та бойової обслуги і операторів наземних ПУ; системи підготовки наземного екіпажу, системи ремонту тощо. Проблема застосування БпАК – це триєдина проблема, яку вирішує ЗАМОВНИК, вищий навчальний заклад, який готує майбутніх фахівців у зазначеній сфері та відповідальні особи за обладнання відповідних ПУ.

3. Державницькі підходи щодо захисту інформації, яка циркулює в контурах управління військових частин, територіальних управління та Головного управління НГУ, а також на окремих кафедрах Національної академії НГУ.

На думку автора тез це питання потребує комплексного підходу, складовими якого є як технічна так і організаційна складові. Для окремих ПУ (кафедр НА НГУ) зазначене питання можна вирішити шляхом обмеження доступу сторонніх осіб до технічних засобів оброблення інформації та з'єднувальних ліній між ними.

4. Підготовка деяких фахівців для НГУ за скороченою програмою підготовки. До таких фахівців слід віднести: авіанавідників, фахівців зенітних ракетних установок, фахівців з застосування артилерії тощо. В межах праці розглядається лише питання підготовки авіаційних навідників.

На думку автора тез це питання потребує комплексного підходу, складовими якого є ЗАМОВНИК, елементи Військово-Повітряних Сил (ВПС) та вищий навчальний заклад НГУ. ЗАМОВНИК узгоджує з Командувачем ВПС план практичної підготовки авіаційних навідників і визначає їх чисельність, як завдання для ВНЗ. Вищий навчальний заклад НГУ відповідає за теоретичну підготовку, а авіаційна частина за практичну підготовку авіаційного навідника.

Перевірка підготовленості авіаційних навідників здійснюється за механізмом розроблення моделі професійних компетенцій. Результати доповідаються ЗАМОВНИКУ.

УДК 355.431:351.75

Олещенко О.А., перший заступник начальника штабу Головного управління Національної гвардії України, генерал-майор; **Бацамут В.М.**, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, докторант Національної академії Національної гвардії України, полковник

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ

Сучасна суспільно-політична обстановка в країні характеризується багатоваріантністю загроз громадській безпеці, підвищеним рівнем ймовірності виникнення надзвичайних ситуацій соціального характеру (НС Сх) у різних її регіонах, ліквідація яких потребуватиме створення достатніх за складом оперативних угруповань НГУ та проведення ними профілактичних, охоронних, режимних, ізоляційно-обмежувальних і інших заходів, а також спеціальних операцій.

Угруповання гвардії представляє собою тимчасове формування, створене із резервів з'єднань, військових частин та окремих підрозділів НГУ, сили якого зведені у певну систему і розгорнуті відповідним чином у будь-якому регіоні країни.

Створення оперативного угруповання гвардії є комплексом заходів, що проводяться ГУ НГУ разом із МВС та іншими органами виконавчої влади, по визначенню складу сил і засобів, порядку їх зосередження у районах оперативних дій і розгортанню відповідно до замислу майбутніх дій.

Проведений аналіз порядку створення угруповання колишніх внутрішніх військ МВС України під час подій, що відбулися у м. Київ в період листопад 2013 р. – лютий 2014 р. (“Революція гідності”), показав наявність недоліків у цьому процесі, що свідчить про відсутність у органів військового управління чітких концептуальних поглядів на порядок і зміст заходів із створення угруповань в тих умовах оперативної (суспільно-політичної) обстановки, що склалася і прогнозується в країні.

Наголошується, що наразі серед країн ближнього зарубіжжя проблема щодо створення загальновійськових угруповань військ (сил) глибоко розроблена російськими та білоруськими фахівцями. Разом із тим відмічається, що ці напрацювання у повному обсязі не відповідають характеру правоохоронної діяльності і, тому, не можуть бути використані силами охорони правопорядку. Проведений аналіз показав, що глибинні напрацювання в теорії службово-бойової діяльності НГУ щодо створення угруповань гвардії для нейтралізації

загроз громадській безпеці відсутні. Ті праці, що відомі у цій теорії в основному спрямовані на визначення достатнього чисельного складу правоохоронних формувань, залишаючи інші, не менш значущі, елементи поза увагою.

У доповіді наголошується, що наведені аспекти і низка інших створюють проблемну ситуацію у службово-бойовій діяльності НГУ і, тим самим, обумовлюють необхідність розроблення науково-методичного апарату із визначення (обґрунтування) доцільного способу створення оперативних угруповань НГУ в тих умовах оперативної обстановки, що склалася і прогнозується в країні.

У ході проведення наукових досліджень автором розроблений метод визначення доцільного способу створення оперативних угруповань НГУ для нейтралізації загроз громадській безпеці. Метод містить 6 етапів і дозволяє: визначити граничні строки (терміни) створення угруповання сил НГУ у кризовому регіоні; визначити функціональний та достатній чисельний склад угруповання; обґрунтувати доцільний порядок зосередження та розгортання сил угруповання у районі оперативних дій; визначити раціональний варіант перегруповання сил НГУ до районів оперативних дій; обґрунтувати, за потреби, доцільний порядок нарощування сил угруповання. Розглядаються питання побудови системи управління угруповання. Наведені елементи є суттю і складають зміст способу створення угруповання НГУ для нейтралізації загроз громадській безпеці, який визначається (обґрунтовується) із використанням розробленого науково-методичного апарату. У доповіді розкривається зміст кожного із етапів, застосовувані наукові методи, власний доробок.

УДК 355.42.001:623.618

Лісіцин В.Е., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії забезпечення службово-бойової діяльності НГУ науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

ПІДХОДИ ДО ОБРОБКИ ДАНИХ ФОТОЗЙОМКИ ОТРИМАНИХ З БОРТУ БЕЗПІЛОТНОГО ЛІТАЛЬНОГО АПАРАТА

До інформації, яка отримується з борту безпілотною літального апарата (БПЛА) під час розвідувального польоту висувається ряд вимог:

- оперативність оброблення великого масиву схожих фотознімків;
- достовірність отриманих результатів дешифрування;
- залучення інструментальних засобів аналізу зображень з метою коректного виділення на знімку об'єктів та зразків техніки певних класів.

Польотне завдання для району фотографування великої площини, може потребувати формування кількох паралельних маршрутів БПЛА для повного спостереження визначеної території. Якщо ж, при цьому, знадобиться виконати фотознімання із певним поздовжнім перекриттям (подальше складання фотоплану з отриманих знімків, створення стереопар, тощо), то значення b

ширини зони спостереження на кожному з паралельних маршрутів має бути зменшено на відсоток, якій дорівнюється відсотку перекриття знімків.

Класичні підходи до дешифрування, які, ще кілька років тому вважалися доцільними зараз стримують обробку величезних масивів інформації, отриманої з борту БПЛА.

На нашу думку у розпорядженні штатного дешифрувальника повинен бути програмний комплекс, якій дозволяє:

- здійснювати первинну обробку аерофотознімків в електронному форматі, яка дозволить коректно орієнтувати зображення відносно сторін світу, приблизно оцінювати координати певних об'єктів відносно опорних точок на знімку та їх розміри (класичний рівень обробки);

- виконувати порівняння об'єктів, знайдених на знімку у ручному режимі зі зразками озброєння та техніки, шаблонні зображення яких зберігаються у базі даних, підключеній до комплексу програмно-інструментальних засобів дешифрувальника;

- проводити на знімках у напівавтоматичному режимі пошук певних зразків озброєння та техніки, використовуючи інструменти фільтрації зображень, геопросторового, буферного та оверлейного аналізу, порівняння шаблонів та об'єктів на знімку за допомогою кореляційного аналізу, географічна прив'язка отриманого знімка до системи та координат електронної карти, тощо.

Останній пункт може бути реалізований у вигляді окремого модулю у середовищі будь-якої геоінформаційної системи, у тому випадку, коли у дешифрувальника залишається час на камеральну обробку знімків. У тому ж випадку коли потрібен негайний результат дешифрування, та не залишається часу на пост-обробку знімків після виконання польотного завдання, доцільно обмежитися реалізацією тільки перших двох пунктів програмного комплексу, та виконувати їх на базі планшетного пристрою.

Таким чином, у розпорядженні дешифрувальника з'являється програмний комплекс, застосування якого суттєво скорочує час аналізу розвідувальної інформації та спрощує процес обробки великого масиву аерофотознімків.

УДК 355.318:355.433.4:316.776.23

Ліпатов І.І., кандидат психологічних наук, професор, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Національної гвардії України

ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

З врахуванням накопиченого досвіду можна визначити систему забезпечення інформаційно-психологічної безпеки (ІПБ) як організовану сукупність спеціальних органів, засобів, методів і заходів, що забезпечують ІПБ особи, колективу, суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз.

До системи забезпечення ІПБ пред'являються певні вимоги:

- підготовленість суб'єктів військового управління до забезпечення ІПБ військовослужбовців, військових колективів та населення;
- чіткість визначення прав і обов'язків суб'єктів (об'єктів) військового управління з забезпечення ІПБ;
- надання суб'єкту військового управління з забезпечення ІПБ повноважень, необхідних для виконання дорученої роботи;
- облік випадків і спроб здійснення деструктивного інформаційно-психологічного впливу (ІПВ);
- забезпечення оцінки міри деструктивного ІПВ;
- забезпечення контролю цілісності системи забезпечення ІПБ і негайне реагування на її порушення.

Система забезпечення ІПБ, як будь-яка система, повинна мати певні види власного забезпечення, спираючись на яких вона виконуватиме свою цільову функцію. З урахуванням цього система забезпечення ІПБ може мати:

- правове забезпечення. Сюди входять нормативні документи, положення, інструкції, керівництва, вимоги яких є обов'язковими в рамках сфери їх дії;
- організаційне забезпечення. Мається на увазі, що реалізація забезпечення ІПБ здійснюється певними структурними одиницями, такими як: штаб військової частини; структури по роботі з особовим складом; служба психологічного забезпечення та інші;
- технічне забезпечення. Передбачається широке використання технічних засобів як для забезпечення ІПБ, так і для забезпечення діяльності власне системи забезпечення ІПБ;
- інформаційне забезпечення. Воно включає відомості, дані, показники, параметри, які лежать в основі вирішення завдань, що забезпечують функціонування системи;
- програмне забезпечення. До нього відносяться різні інформаційні, облікові, статистичні і розрахункові програми, що забезпечують оцінку наявності і небезпеки різних каналів, видів ІПВ;
- математичне забезпечення. Передбачає використання математичних методів для різних розрахунків, пов'язаних з рівнями ІПВ і захисту від нього;
- лінгвістичне забезпечення. Сукупність спеціальних мовних засобів спілкування фахівців і користувачів у сфері забезпечення ІПБ;
- нормативно-методичне забезпечення. Сюди входять норми і регламенти діяльності органів, служб, засобів, що реалізують функції забезпечення ІПБ, різного роду методики, що забезпечують діяльність персоналу по забезпеченню ІПБ.

Таким чином, система забезпечення інформаційно-психологічної безпеки повинна задовольняти визначеним вимогам та мати певні види власного забезпечення.

УДК 355

Павіцький В.О., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

РОЗПОДІЛ СИЛ І ЗАСОБІВ РОЗВІДКИ В ОКРЕМОМУ РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Одним з основних інструментів досягнення мети спеціальної операції (СО) щодо протидії незаконним збройним формуванням (НЗФ) залишаються підрозділи спеціального призначення (ПСпр). Мета (СО) досягається виконанням низки задач військового характеру. До основних з них відносяться: ведення розвідки, охорона і оборона важливих державних і воєнних об'єктів, демонстрація сили і рішучих дій, боротьба з агентурою, знешкодження (локалізація) НЗФ, забезпечення громадської безпеки та ін. В залежності від обстановки яка складається, потрібно організувати і проводити розвідувально-пошукові заходи. Виконання розвідувально-пошукових заходів вимагають від створеного угруповання організації і проведення розвідувально-пошукових дій (РПД) в районі СО.

У відповідності до виникаючих вимог до об'єднаного угруповання задіяного в проведенні СО, виникає задача раціонального формування і розподілу розвідувально-пошукових сил по об'єктам впливу в районі СО з урахуванням особливостей дій ПСпр Національної гвардії України (НГУ). Для вирішення цієї задачі потрібне наукове обґрунтування процесу планування розвідувально-пошукових дій (РПД), яке потребує перевірки на практиці.

Важливою особливістю проведення спеціальної операції направленою на протидію НЗФ а іншим іррегулярним збройним формуванням є те, що створеним силам буде протистояти правопорушник, який може з'явитися і зникнути раптово в будь який час та набудь якій ділянці району ведення операції. Він буде постійно маневрувати, намагатиметься скласти хибне уявлення про свої наміри. В подібних умовах протидія, безпосередньо розвідка та пошук об'єктів НЗФ, повинна бути організована на основі своєчасного викриття їх намірів. Як показує досвід досліджень важлива роль відводиться РПД, які проводяться з метою визначення місце знаходження загонів (груп), бойового складу, наявності тайників (опорних пунктів), баз тимчасового перебування, таборів бойового злагодження та інших об'єктів їх діяльності. Потрібні необхідні визначення способів та прийомів ідентифікації представників протиправних сил та режимних заходів, які ними проводяться. Мати не тільки уявлення але розробити критерії розподілу сил та засобів, а також визначення раціональних способів їх застосування, раціональний склад розвідувально-пошукових груп та порядок їх взаємодії з іншими силами СО. Для проведення необхідних розрахунків за основу потрібно врахувати наступні умови (вимоги):

Окрема ділянка району РПД має суцільну та закриту по периметру для

спостереження полюсу. В середині район має відкриті для наземного і повітряного спостереження ділянки місцевості.

Наземний вихід НЗФ з окремого (не блокованого) району повинен бути виключений за допомогою організації системи спостереження.

Вхід розвідувально-пошукової групи здійснюється з раціональної сторони (за мінімізацією часу на висування).

Час пошуку на закритих ділянках місцевості визначається з розрахунку на одну розвідувально-пошукову групу з визначенням конкретного бойового порядку.

Потрібно проводити оцінку реальних можливостей розвідувально-пошукових груп зі складу підрозділів СП, необхідно розробити відповідні стандарти бойової та спеціальної підготовки особового складу цих підрозділів, та визначити розрахунковий склад РПГ (у якості структурно-функціонального елемента), як основного елемента при визначенні порядку РПД при використанні чітко визначених бойових порядків.

УДК 343.326

Городнов В.П., доктор військових наук, професор, професор кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України; **Суконько С.М.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, майор

ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ЦІЛЕЙ, ЗАВДАНЬ ТА ФУНКЦІЙ ТЕРОРИСТИЧНО-ДИВЕРСІЙНИХ ГРУП ПРИ ВЧИНЕННІ НАПАДУ ЧИ ДИВЕРСІЇ НА АЕС

Напружена воєнно-політична ситуація на сході країни може сприяти зростанню рівня загрози терористичних актів та диверсійних операцій на території України, спрямованих на об'єкти ядерної енергетики, у тому числі і на атомні електростанції (АЕС).

З метою забезпечення захищеності атомних електростанцій створюється система фізичного захисту, складовою якої є підрозділи з охорони АЕС. Відповідно до Закону України «Про фізичний захист» функцію визначених підрозділів виконують військові частини національної гвардії України.

У процесі функціонування АЕС періодично проводиться оцінка вразливості системи фізичного захисту. Оцінка включає в себе визначення цілей, завдань та функцій внутрішніх та зовнішніх правопорушників. До зовнішніх правопорушників можна віднести терористично-диверсійні групи (ТДГ).

У зв'язку з цим актуальним є визначення можливих цілей, завдань, функцій ТДГ стосовно АЕС, що необхідно враховувати при оцінці фізичного захисту та можливостей військових частин, які виконують завдання з охорони АЕС.

В доповіді на початку розглядаються можливі загальні цілі терористичних

груп: внутрішньополітичні, зовнішньополітичні, стратегічні, тактичні. На їх основі визначені:

а) можливі цілі ТДГ стосовно АЕС:

- 1) шантаж, примушення або декларування певних політичних, економічних та інших вимог;
- 2) дестабілізація внутрішньополітичної обстановки в країні;
- 3) підриг авторитету влади і віри населення в її здатність захистити його законні права та інтереси;
- 4) заволодіння ядерними матеріалами.

б) завдання для досягнення цілей:

- 1) захоплення АЕС або її життєво-важливих центрів;
- 2) скоєння масштабних диверсій, що здатні призвести до радіаційної аварії або зупинки роботи АЕС;
- 3) проникнення в місця використання чи зберігання ядерних матеріалів на АЕС та їх викрадення.

Для виконання вказаних завдань визначаються можливі функції ТДГ:

- здійснення організації та управління терористичним актом (диверсією);
- збирання інформації про об'єкт (АЕС);
- забезпечення доставки зброї, боєприпасів та вибухової речовини;
- проведення силової фази терористичного акту;
- забезпечення відходу ТДГ після здійснення нападу чи диверсії на АЕС.

Таким чином визначені завдання та функції дають можливість розроблення сценаріїв дій терористично-диверсійних груп при нападі чи диверсії на АЕС.

УДК 355.431:351.75

Чередниченко О.Ю., доцент спеціальної кафедри №3 Інституту підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат економічних наук, доцент, полковник, докторант кафедри «Економіки і управління виробничим і комерційним бізнесом» Харківського державного університету залізничного транспорту; **Товма І.М.**, старший викладач мовного відділу Національної академії Національної гвардії України, майор

ЩОДО ПИТАНЬ ДОЦІЛЬНОСТІ ВНЕСЕННЯ ВДОСКОНАЛЕНЬ ДО МЕХАНІЗМУ (АЛГОРИТМУ) ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Тероризм – суспільно небезпечна діяльність, елементами якого є: наявність насильства, як правило, збройного або його загрози; заподіяння чи загроза заподіяння шкоди здоров'ю людини, або матеріальних, моральних збитків;

позбавлення або загроза позбавлення життя людей. Для локалізації терористичної загрози проводиться антитерористична операція.

Антитерористична операція (АТО) – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності. Рішення щодо проведення антитерористичної операції приймається керівником Антитерористичного центру при Службі безпеки України (АТЦ при СБУ) за письмовим дозволом Голови Служби безпеки України або керівником координаційної групи відповідного регіонального органу СБ України за письмовим дозволом керівника АТЦ при СБУ, погодженим з Головою Служби безпеки України. Про рішення щодо проведення АТО негайно інформується Президент України. Для безпосереднього управління конкретною антитерористичною операцією та керівництва силами і засобами, які залучаються до здійснення антитерористичних заходів, утворюється оперативний штаб, очолюваний керівником АТЦ при СБУ або особою, яка його заміщує. За рішенням керівника АТЦ при СБУ або особи, яка його заміщує, погодженим із керівництвом відповідних суб'єктів боротьби з тероризмом, до широкомасштабних складних антитерористичних операцій у районі їх проведення залучаються та використовуються особовий склад та спеціалісти окремих підрозділів, військових частин, а також зброя, бойова техніка, спеціальні і транспортні засоби, засоби зв'язку, інші матеріально-технічні засоби СБУ, МВС, Національної гвардії України, Збройних Сил, ДПС України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, ДСНС, Управління державної охорони України.

Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечені новітньою бойовою та спеціальною технікою й озброєнням, мають бойовий досвід, набутий в зоні проведення АТО на Сході України, тому їх залучення до проведення антитерористичної операції в сучасних умовах набуває особливого сенсу. До того ж військовослужбовці НГУ мають правові підстави та можливість якісно виконувати окремі функції правоохоронного органу (наприклад, патрулювання місцевості) та інші специфічні можливості. В той же час, законодавство про боротьбу з тероризмом приймалося в період, коли Національна гвардія України не існувала, що в свою чергу вимагає доцільності внесення вдосконалень до механізму (алгоритму) проведення антитерористичної операції в частині залучення окремих нових суб'єктів боротьби з тероризмом, їх правового статусу.

Отже, аналіз останніх подій на Сході нашої держави та безліч терактів в інших країнах світу, як в «гарячих точках», так і в стабільних, благополучних країнах, способи та засоби їх здійснення дають підстави для пошуку нових форм її підготовки, проведення, правового забезпечення суб'єктів антитерористичної операції.

УДК 355.426.4:351.742

Гриняк В.П., начальник Управління з охорони громадського порядку Головного управління Національної гвардії України, генерал-майор; **Радванський І.Г.**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України

ОСНОВИ ТЕОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Взаємодію підрозділів і частин Національної гвардії України та правоохоронних органів при забезпеченні громадської безпеки, особливо при масових заходах та акціях, в умовах гібридної війни та здійснення терористичних актів на території всієї держави варто розглядати як категорію воєнного мистецтва.

Взаємодія – це заздалегідь погоджені дії взаємодіючих органів, частин та підрозділів Національної гвардії України, що ведуться з метою виконання службово-бойового завдання при витраті власних ресурсів для виконання завдань взаємодіючою стороною.

Мета взаємодії – це підвищення ефективності службово-бойових дій всіх учасників. Організація і здійснення взаємодії при виконанні завдань із забезпечення громадської безпеки доцільна, якщо при цьому гарантується збільшення ефективності виконання ними своїх завдань. Таким чином, ефективність взаємодії двох об'єктів є дуальною. Вона характеризує приріст ефективності обох суб'єктів за рахунок їх взаємодії.

Визначені та обґрунтовані вимоги до взаємодії частин та підрозділів Національної гвардії України та правоохоронних органів, закономірності взаємодії, принципи визначення і зміст організації взаємодії та мета організації взаємодії.

Визначена класифікація видів взаємодії: за характером, за метою, за координованістю, за варіантністю, за сферою, за способом організації взаємодії. Вказані форми взаємодії: незалежні дії, узгоджені дії, спільні дії, допомога, взаємодопомога. Визначені суб'єкти взаємодії (МВС, НГУ, ДСНС, ДПС, ЗСУ, СБУ та інші органи), їхні стратегічні завдання, характерні особливості їх побудови та функціонування.

Розроблену структурно-функціональну модель організації взаємодії правоохоронних органів та частин та підрозділів Національної гвардії України можна кваліфікувати як основу теорії взаємодії.

УДК 355.426

Тилічко І.В., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Міжнародне співробітництво є важливою складовою службово-бойової діяльності Національної гвардії України, яке має особливе значення і являється необхідною умовою інтеграції України до європейських і євроатлантичних структур безпеки. Міжнародне співробітництво Національної гвардії України спрямоване на зміцнення довіри між державами і розвиток двостороннього співробітництва з іншими країнами у правоохоронній та військовій сфері.

Основними завданнями міжнародного співробітництва є:

- організація та здійснення міжнародного співробітництва Національної гвардії України в межах компетенції з аналогічними військовими формуваннями іноземних держав;
- організація прийому та протокольне забезпечення візитів делегацій, окремих представників військових правоохоронних структур іноземних держав до Національної гвардії України, міжнародних зустрічей, конференцій та інших заходів;
- організація виїздів представників Національної гвардії України у службові відрядження за кордон;
- участь у підготовці та відборі військовослужбовців Національної гвардії України для участі у міжнародних миротворчих операціях;
- проведення заходів щодо організації вдосконалення мовної підготовки військовослужбовців Національної гвардії України;
- підготовка та реалізація європейських проектів.

На сьогоднішній день діє більше десяти міжнародних договорів міжвідомчого характеру Національної гвардії України з правоохоронними структурами іноземних держав.

Ця співпраця враховує ряд важливих рекомендацій, наданих європейськими експертами під час проведення проектів Twinning у внутрішніх військах, приймаючи до уваги досвід функціонування споріднених правоохоронних формувань з військовим статусом країн-членів Європейського Союзу (Національна жандармерія Франції, Війська карабінерів Італії, Цивільна гвардія Іспанії, Національна Республіканська гвардія Португалії, жандармерія Румунії тощо).

У зв'язку з цим дуже актуальним є питання подальшого вдосконалення діяльності Національної гвардії України відповідно до стандартів аналогічних правоохоронних формувань країн-членів Європейського Союзу.

Враховуючи рекомендації європейських експертів і розширення функцій військового характеру, відновлюється міжнародне співробітництво з

Національною гвардією штатів Каліфорнія, Техас (США), а також активізується робота щодо співробітництва з міжнародними правоохоронними організаціями Європейського Союзу (FIER, European Gendarmerie Force) та Організацією північноатлантичного договору (НАТО).

УДК 502.55

Писарєв А.В., кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Радченко І.О.**, кандидат військових наук, доцент, завідувач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Писарєв С.А.**, старший викладач кафедри РХБ захисту факультету військової підготовки НТУ «ХПІ»

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РХБ ЗАХИСТУ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НГУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

За досвідом ведення бойових дій в зоні АТО питання захисту військ від наслідків застосування зброї масового ураження (ЗМУ) та зруйнувань радіаційно-хімічних небезпечних об'єктів (РХНО) має важливе значення.

Цим вимогам на даний час найбільш повно відповідає один із видів бойового забезпечення службово-бойової діяльності (СБД) НГУ – РХБ захист військ.

Метою РХБ захисту військ є комплекс заходів щодо запобігання або максимального зменшення втрат військ від ЗМУ, чинників ураження техногенного та природного характеру, створення військам сприятливих умов для виконання поставлених завдань в обстановці радіаційного, хімічного, біологічного зараження, а також посилення їхнього захисту від систем розвідки та ураження противника із застосуванням аерозолів та посилення ураження вогнепальною зброєю.

Виявлення та оцінювання радіаційної, хімічної і біологічної обстановки проводиться з метою забезпечення органів управління, військ інформацією про РХБ обстановку. Під час виконання цього завдання проводяться заходи з ведення РХБ розвідки та РХ спостереження.

Підтримання живучості військових частин (підрозділів) в умовах РХБ зараження організується та здійснюється з метою максимального зменшення їх втрат при діях на зараженій місцевості (повітрі) і включає: оповіщення військ про РХБ обстановку; застосування засобів індивідуального та колективного захисту; виконання режимно-обмежувальних заходів на зараженій території.

Проблемним питанням є те, що на сучасних (новітніх) об'єктах АБТ відсутні

засоби колективного захисту (ФВУ) та спеціальної обробки.

Ліквідація РХБ зараження організується та здійснюється з метою відновлення боєздатності підрозділів та нормалізації РХБ обстановки в заражених районах і включає: спеціальну обробку військ; дегазацію, дезактивацію, дезінфекцію ділянок місцевості, доріг, фортифікаційних споруд та пилопридушення на них.

Маскування дій військ та об'єктів із застосуванням аерозолів організується та здійснюється з метою зниження ефективності наземної та повітряної розвідки противника та його засобів ураження.

Аерозольна протидія здійснюється в інтересах забезпечення скритності дій загонів забезпечення руху й штурмових загонів, а також евакуації поранених й uszkodженої техніки з поля бою табельними засобами, димовими шашками й гранатами.

Посилення вогневого ураження противника застосуванням вогнеметів проводиться з метою ураження живої сили, техніки і фортифікаційних споруд противника та створення пожеж у районах розташування противника.

Проблемними питаннями, які найбільш впливають на організацію та виконання завдань РХБ захисту є: відсутність контролю з боку командирів усіх рівнів та начальників служб РХБ захисту, щодо наявності у особового складу, засобів індивідуального захисту; несвоєчасне надання донесень про виконання завдань РХБ захисту та забезпеченість озброєнням і засобами РХБ захисту.

Разом, з проблемними питаннями, які виникли під час проведення АТО є і позитивні моменти: на практиці підтверджено ефективність застосування аерозолів та димів під час маскування дій та при виконанні заходів введення в оману; досвід проведення АТО показав необхідність введення до штату окремих рот РХБ захисту бригад НГУ вогнеметних підрозділів.

Таким чином, завдання РХБ захисту спрямовані на збереження боєздатності військ при виконанні службово-бойових завдань.

УДК 351.862.4

Савін А.А., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ З'ЄДНАННЯМИ, ЧАСТИНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ СПОСОБОМ ПАТРУЛЬНИХ ДІЛЬНИЦЬ

Актуальність та гострота питань охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки визначається зростанням криміногенного

потенціалу в усіх сферах громадського життя, зумовленого насамперед негативними процесами, пов'язаними з переходом до нових суспільних відносин, кризовими явищами в економіці, високим рівнем розшарування суспільства, зміною старих механізмів соціального управління та іншими не менш негативними проявами перехідного періоду. У зв'язку з цим перед наукою повстає питання забезпечення створення доцільної системи організаційних та управлінських заходів, спрямованих на силове врегулювання зазначеного сегменту суспільних відносин. Саме ці відносини, за умов формування науково-обґрунтованої концепції громадської безпеки, будуть поєднувати стратегію тактику системної діяльності правоохоронних органів і військових формувань, до яких належать і внутрішні Національної гвардії України. Адже певне місце повинно займати їх доцільне (адекватне) реагування на зміни в оперативній обстановці з урахуванням об'єктивних оцінок стану громадської безпеки, впливу на неї власного досвіду, а також комплексного аналізу практики використання аналогічних за призначенням формувань з цих питань у розвинутих країнах світу.

Сутність проблеми при несенні служби з охорони громадського порядку з'єднаннями, частинами та підрозділами Національної гвардії України у взаємодії з територіальними органами внутрішніх справ полягає в тому, що не завжди при розстановці військових нарядів враховується приналежність маршрутів патрулювання до певних патрульних дільниць.

У зв'язку з цим назріла потреба дослідити проблеми з'єднань, частин, підрозділів Національної гвардії України під час охорони громадського порядку способом патрульних дільниць, а також вирішити шляхи вирішення цих проблем.

УДК 355.318:355.433.4:316.776.23

Чепель М.О., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

При визначенні вимог до забезпечення інформаційно-психологічної безпеки (ІПБ) військовослужбовців, військових колективів, суспільства та держави потрібно враховувати їх життєво важливі інтереси та реальні і потенційні загрози національній безпеці України, серед яких:

- зовнішні негативні інформаційні впливи на суспільну свідомість через засоби масової інформації, а також мережу Інтернет;

Секція 1. Оперативне мистецтво та тактика Національної гвардії України

- негативні інформаційні впливи, спрямовані на підрив конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості кордонів України;
- негативні інформаційні впливи на населення та особовий склад військових формувань з метою послаблення їх готовності до захисту держави, та інші.

Визначення вимог до забезпечення інформаційно-психологічної безпеки також потребує створення її нормативно-правових основ.

В Україні нормативно-правові основи забезпечення та підтримання інформаційної, інформаційно-психологічної безпеки викладено в Конституції України та законах України “Про основи національної безпеки України”, “Про інформацію”, Доктрині інформаційної безпеки України. У цих документах наведені положення, які визначають заходи стосовно захисту національного інформаційного простору та обмежень у поширенні певної інформації в певний період.

Зокрема, нещодавня прийнята Радою національної безпеки і оборони України Доктрина інформаційної безпеки України визначає, що пріоритетами державної політики в інформаційній сфері зокрема є: створення та розвиток структур, що відповідають за ІПБ, з урахуванням практики держав-членів НАТО.

З позицій системного підходу до забезпечення ІПБ пред'являються певні вимоги. Забезпечення ІПБ має бути:

- безперервним. Ця вимога виникає з того, що на військовослужбовців формувань НГУ постійно здійснюється інформаційно-психологічні впливи (ІПВ) з метою дезорганізації їх діяльності;
- цілеспрямованим. Захищається, перш за все той об'єкт, на який здійснюється ІПВ, і те що повинне захищатися на користь конкретної мети, а не все підряд;
- конкретним. Перевірка достовірності інформації, яка впливає на ухвалення управлінських рішень;
- активним. Забезпечувати ІПБ необхідно з достатньою мірою наполегливості;
- надійним. Методи і форми захисту повинні надійно перекривати можливі шляхи деструктивному ІПВ на об'єкт впливу;
- універсальним. Незалежно від виду ІПВ, каналу або способу впливу забезпечити ІПБ об'єкту достатніми засобами;
- комплексним. Для забезпечення ІПБ об'єкту у всьому різноманітті його структурних елементів повинні застосовуватися всі види і форми захисту в повному об'ємі. Недопустимо застосовувати лише окремі форми або технічні засоби.

Таким чином, забезпечення ІПБ особи, колективу, суспільства від внутрішніх і зовнішніх погроз з позицій системного підходу має бути: безперервним, цілеспрямованим, конкретним, активним, надійним, універсальним, комплексним.

УДК 355.426.4:519.816

Головань О.М., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України,
майор

ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ ЯКІ ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ПРОЦЕС ПЕРЕГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ

На теперішній час в країні існує складна суспільно-політична та економічна ситуація. Уповільненні темпи економічного розвитку, низький рівень соціальних стандартів, боротьба політичних партій і рухів за владу в країні обумовлюють відсутність на ближню перспективу злагоди у політикумі та суспільних відносинах, що призводить до зростання протестних настроїв громадян.

В результаті, територією країни проходять масові акції невдоволення громадян, які за певних умов можуть перерости у масові заворушення, а згодом і до виникнення надзвичайних ситуацій соціального характеру (НС СХ).

У разі виникнення НС СХ на території країни, для їх ліквідації, у кризових регіонах створюються угруповання сил гвардії.

Якщо сил дислокованих у кризових регіонах виявляється не достатньо для забезпечення ГБ залучаються ВОРез з інших регіонів країни.

Однак суспільно-політична обстановка на решті території країни також може бути нестабільною, що приводить до виникненню *ризиків втрати контролю* над територією зон відповідальності військових частин які виділяють ВОРез до складу створюваних угруповань гвардії.

Разом з тим, перегрупування сил гвардії до кризових регіонів, як правило, проводиться у *мінімальні строки з мінімальними транспортними витратами*.

Отже, необґрунтовані рішення у питаннях перегрупування сил НГУ до кризових регіонів можуть стати причиною негативних наслідків для ГБ на решті території країни.

Тому, виникає актуальне наукове завдання, яке полягає у розробленні науково-методичного апарату визначення раціональних варіантів перегрупування сил НГУ до районів оперативних дій (РОД), які забезпечуватимуть в умовах обстановки, що склалася і прогнозується в регіонах країни, мінімальний рівень зазначених ризиків, мінімальний час та мінімальні транспортні витрати на перегрупування сил гвардії до кризових регіонів.

Пошук раціонального варіанта передбачає наявність системи показників (індикаторів) та системи критеріїв якими буде характеризуватися процес перегрупування сил НГУ до РОД.

Розроблена система показників і критеріїв дозволяє оптимізувати процес вироблення варіантів перегрупування сил НГУ до РОД для виконання службово-бойових завдань із нейтралізації загроз громадській безпеці.

Вироблення варіантів перегрупування сил гвардії здійснюватиметься методами розв'язання транспортних задач.

Певний варіант перегрупування сил НГУ у вигляді формалізованого документу міститиме такі дані: номер військової частини, яка виділяє ВОРез; призначений РОД; чисельність ВОРез; номер черги; кількість черг; час прибуття ВОРез у РОД; кількість транспорту.

Крім того, кожний варіант комплексно характеризуватиметься: значеннями абсолютних сумарних ризиків та транспортними витратами на перегрупування сил гвардії.

УДК 355.426.4:351.742

Олещенко О.А., перший заступник начальника штабу Головного управління Національної гвардії України, генерал-майор; **Дробаха Г.А.**, доктор військових наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України; **Назаренко О.Л.**, ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ, ЯК СКЛАДОВА РАЦІОНАЛЬНИХ СПОСОБІВ ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Останнім часом суспільно-політична обстановка в державі значно погіршилась, збільшилась кількість проведення мітингів у столиці держави. Наслідки від таких дій можуть привести до масових заворушень та великих матеріальних втрат. Для реагування на такі ситуації залучаються сили та засоби Національної гвардії України. У зв'язку з цим важливим для особи, що приймає рішення (ОПР) є обґрунтування раціональних способів застосування військових частин Національної гвардії України.

Під поняттям "спосіб" розуміється порядок застосування сил та засобів, що є в розпорядженні ОПР, для реалізації поставленої бойової задачі. Раціональний спосіб – це такий спосіб, який дає очікуваний результат не гірший потрібного. В залежності від дій учасників масових заворушень застосовуються відповідні тактичні прийоми, що є складовими способу. Під тактичним прийомом розуміється окрема дія, рух підрозділу (частини, з'єднання) в ході виконання завдання, що є в застосуванні частини сил, які спеціально виділені, або резервних засобів у заплановані моменти часу для виконання службово-бойового завдання.

У якості тактичних прийомів як складових раціонального способу застосування формувань Національної гвардії України для припинення масових заворушень розглядаються наступні:

- контроль в'їзду у місто. Завдання виконується шляхом виставлення на визначених в'їздах у місто блок-постів з резервами (30-50 чол.), які здатні зупинити велику кількість людей і техніки;

- блокування вокзалів. Здійснюється шляхом виставлення фільтраційних пунктів, з метою блокування на залізничному вокзалі колій, а на автовокзалі шляхів під'їзду;

- витіснення натовпу групами бойового порядку у безпечному напрямку, де відсутні важливі державні об'єкти, для недопущення можливого їх захоплення.

Необхідно зазначити, що кількість способів велика. Тому, на етапі прийняття рішень на застосування Національної гвардії для припинення масових заворушень, а також в ході виконання завдань, коли оперативна обстановка постійно змінюється, важливим є обрання відповідного способу, який би задовольняв необхідної ефективності.

УДК 355.4

Макарчук Ю.А., перший заступник командира військової частини 2240 – начальник штабу, полковник

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ ВИДІЛЕННЯ ТА РОЗПОДІЛУ СИЛ ІЗОЛЯЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

У теперішній час, не глядачі на складну внутрішню обстановку в країні, наявність ознак умов, що дають підставу для введення правового режиму надзвичайного стану, питанням ізоляції території, де він може бути введений, приділяється недостатня увага. Одним з пріоритетних питань є порядок виділення та розподілу відповідних сил ізоляції у процесі оперативного планування. Відсутність емпіричного досвіду організації і проведення зазначеного процесу примушує до накопичення відповідних даних, з яких можна було б сформулювати вихідні емпіричні основи і скласти емпіричну модель процесу виділення і розподілу сил ізоляції як підстави для побудови теоретичної моделі. Раціональною формою накопичення емпіричних даних виглядають дослідницькі командно-штабні навчання (ДКШН) за відповідною темою. Складена у ході ДКШН емпірична модель процесу оперативного планування дозволяє за часом і змістом визначити проблемні етапи, пов'язані з виділенням і розподілом сил ізоляції за периметром території правового режиму надзвичайного стану, порядок їх підпорядкування, систему управління ними і загальну побудову ізоляційних дій в цілому. Раціональний баланс сил ізоляції і, насамперед, сил оперативного призначення, сил коменданта території правового режиму надзвичайного стану, а також й інших сил, прийнятних для вирішення завдань ізоляції з вказаного у оперативній директиві часу, у

значному ступеню визначається обсягом та способом проведення режимних заходів, а також часом, масштабом та способом проведення окремих операцій у межах зазначеної території. Розподіл виділених сил ізоляції у більшій мірі визначається масштабом і напрямками проривних дій через ешелон ізоляції сил, які намагаються його прорвати.

В цілому вихідні емпіричні основи і відповідну емпіричну модель процесу виділення та розподілу сил ізоляції слід формувати на підставі результатів ДКШН з опорою на типову узагальнену легенду.

УДК 355.4

Сутюшев Т.А., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України

СТРАТЕГІЯ СТРИМУВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ВНУТРІШНІЙ ВОЄННІЙ БЕЗПЕЦІ

На сьогодні у правових документах України відсутні чітко прописані положення стратегії внутрішньої воєнної безпеки держави. Окремою складовою зазначеної стратегії може бути стратегія стримування реалізації загроз внутрішній воєнній безпеці, націлена на мінімізацію загроз у період, який передуює початку їх безпосередньої масштабної реалізації. Вона має оперувати суб'єктами загроз, тобто їх носіями, а саме – рушійними силами як інструментом реалізації намірів певних зацікавлених сторін, а також, безумовно, і самими цими сторонами з їх намірами (у тому числі – шляхами їх реалізації) і ресурсами (насамперед, фінансовими). Періодичні акти залякування влади і населення з застосуванням зброї з загибеллю і пораненням представників силових відомств, наприклад, події у Києві та Мукачеві у серпні 2015 року, демонструють неготовність влади до рішучої протидії подібним проявам. Демонструють вони також певне недооцінювання можливостей провокування в країні масштабного внутрішнього збройного конфлікту і навіть громадянської війни з боку, насамперед, не тільки офіційно існуючих з невизначеним правовим статусом озброєних парамілітарних формувань і їх опікувачів, але й з боку певних створених під час кризових подій озброєних формувань силових відомств, які періодично демонструють свою готовність до прийняття самостійних рішень з застосування свого потенціалу. Все це викликає глибоку занепокоєність і обурення трудового населення. Велика кількість накопиченої нелегальної зброї і людей, які живуть на межі свого існування, може привести до появи реальних озброєних рушійних сил. Ці сили будуть намагатись використати у своїх інтересах протидіючі політичні сторони, і не можна виключати, що у гіршому випадку це може привести до

некеруємого хаосу громадянської війни і масштабної гуманітарної катастрофи. Запобігти подібного сценарію може стратегія стримування реалізації загроз внутрішній военній безпеці. Вона у більшому ступеню може бути націлена на стримування саме зазначених потенційних рушійних сил і, насамперед, вже існуючих парамілітарних формувань, які можуть у формі провокаційних дій зіграти роль спускового гачка. У меншій мірі ця стратегія може розраховувати на переважаючу масу населення країни, яка займає, за її поглядами, «розумову вичікуючу позицію». На сьогодні одним з напрямків дій щодо зниження ступеня внутрішньої воєнної загрози може бути звернення влади щодо здачі у визначені терміни нелегальної зброї на добровільній основі без правових наслідків і, можливо, з певним грошовим заохоченням. Щодо пошуку виконавців стримуючої ролі, то можна було б на прикладі стабільних країн сподіватись на так званій істеблшмент, здатний впливати як на владу, так і на суспільство в цілому. На сьогодні в Україні незалежний істеблшмент тільки народжується. Орієнтування у цьому процесі має йти на такі персоналії як нині покійний видатний кардіолог М. Амосов або діючий академік П. Толочко, відомий політолог М. Погребинський чи колишній пример-міністр України В. Фокін які мають аргументовані погляди на розвиток суспільства без потрясінь. У випадку наділення представників істеблшменту повноваженнями членів суспільної палати як виразників учасників загальнонародного фронту (у разі утворення цих двох соціальних інститутів) українське суспільство отримало б суттєві важелі впливу як на владу, так і на радикально налаштовані верства населення. Ці інститути могли б сприяти організації населення у суспільні громади, наприклад, за місцем проживання під керівництвом обраних мешканцями домових, вуличних та інших комітетів з метою суспільної демонстрації готовності протидії реалізації внутрішньої воєнної загрози. Форми протидії можуть бути різні – від організованого захисту своїх осель до участі у контролі, наприклад, комунікацій і навіть цілих районів за місцем проживання. Така форма протидії може бути ефективною проти внутрішньої воєнної загрози, наданої як нелегітимними парамілітарними формуваннями, так і легітимними збройними формуваннями, які при певних обставинах можуть вийти з-під контролю офіційного керівництва. Дієвим інструментом стримування розвитку кризової ситуації може стати організація загонів з числа трудящих, але не за місцем мешкання, а за місцем роботи, з метою демонстрації готовності щодо прийняття участі в охороні об'єктів державної інфраструктури. Такі функції з захисту, насамперед, заводів і фабрик успішно здійснювали у 1918 році загони Червоної гвардії, які утворювались на добровільних підставах за виробничо-територіальним принципом.

Стратегія стримування як елемент загальної стратегії внутрішньої воєнної безпеки на сьогодні викладається на рівні ідеї. Її слід розглядати як одну з альтернатив протидії внутрішній воєнній зазрозі з метою виключення початку її реалізації.

УДК 355.311

Поляков В.Ю., ад'юнкт Національної академії Національної гвардії України,
підполковник

ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ УЧАСТІ У ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Питання участі Національної гвардії у відсічі збройної агресії розглядається в контексті діяльності Сектору безпеки і оборони України.

В Концепції розвитку СБОУ розроблено перелік можливих кризових ситуацій у сфері оборони, визначені суб'єкти та узагальнено розмежовані їх відповідальність за планування та реагування на виникнення кризових ситуацій.

Очевидно, що міждержавний збройний конфлікт не виникатиме раптово із початком вторгнення збройних сил країни-агресора на нашу територію. Цьому передуватимуть попередні етапи його виникнення та ескалації.

Ймовірно, можна виділити наступні етапи:

- ускладнення обстановки на державному кордоні;
- прикордонний конфлікт;
- збройна агресія проти України.

На кожному етапі розвитку збройного конфлікту НГУ буде виконувати функції, притаманні саме цьому етапу розвитку конфлікту, і застосовувати при цьому відповідні сили. Вважається доцільним розробити методiku визначення раціонального складу сил НГУ на кожен етап розвитку збройного конфлікту або розрахунку можливостей НГУ для виконання завдань на кожному із етапів. Для цього необхідно спочатку створити модель, або сценарій можливих дій противника, ЗСУ і, звичайно, НГУ. Частково це здійснено в Концепції розвитку СБОУ. Проте не конкретизовано потребу в силах, а лише здійснено розподіл відповідальності, не вказано заходи реагування на кожному етапі конфлікту, не окреслено межі кожного етапу та реагування суб'єктів СБОУ під час переходу кожного етапу у наступний. Щоб оперативно і успішно реагувати на ескалацію конфлікту і зміну його масштабу, необхідно мати відповідну кількість сил оборони, із адекватним балансом можливостей ЗСУ, НГУ, інших військових формувань та правоохоронних органів.

Стосовно участі НГУ у реагуванні на виникнення кризових ситуацій у сфері оборони, то під час розроблення сценарію застосування і методики визначення раціонального складу відповідного угруповання необхідно враховувати і необхідність постійного залучення сил НГУ для виконання завдань у сфері безпеки на всій території країни.

УДК 355.5

Гончар Р.О., кандидат військових наук, заступник начальника кафедри експлуатації та ремонту автомобілів та бойових машин Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Пашенко В.В.**, кандидат технічних наук, доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**ПІДХОДИ ДО ВИЯВЛЕННЯ МІННО-ВИБУХОВИХ ЗАСОБІВ
ВСТАНОВЛЕНИХ ПРОТИВНИКОМ
НА МАРШРУТАХ РУХУ ВІЙСЬКОВИХ КОЛОН**

Досвід локальних війн та збройних конфліктів сучасності свідчить про постійно зростаючу значимість завдань по подолання мінно-вибухових загороджень (МВЗ). На даний час ця задача найбільш гостро стоїть перед підрозділами та частинами військових формувань України які виконують бойові завдання в зоні проведення антитерористичної операції, де незаконні збройні формування та диверсійні групи противника все частіше застосовують міни, фугаси різного виду та саморобні вибухові пристрої.

Об'єктом нападу диверсантів та бойовиків в першу чергу є військові колони різного призначення та складу, зокрема колони підрозділів, частин та з'єднань Національної гвардії України. Влаштуваючи МВЗ на маршруті руху колон противник намагається:

- зірвати виконання бойового завдання;
- нанести втрати особовому складу, автомобільній, бронетанковій та спеціальній техніці;
- деморалізувати особовий склад військ та місцеве населення;
- зірвати всебічне забезпечення військ та ресурсне забезпечення органів місцевої влади.

Основними об'єктами мінування насамперед є автомобільні та залізничні шляхи, розташовані на них дорожньо-будівельні споруди.

На даний час проведення інженерної розвідки місцевості на наявність мінно-вибухових засобів на маршрутах висування військових колон має безсистемний характер та обмежується діями група розмінування за наявності розвідувальної інформації та візуального виявлення ознак мінування. Отже актуальним є систематизація роботи посадових осіб, щодо виявлення мінно-вибухових засобів встановлених противником на маршрутах руху військових колон. Пропонуються наступні основні заходи:

- детальний аналіз мінної обстановки та даних розвідки на маршруті руху;
- уточнення завдань групам розмінування, групам прикриття та розвідки (при перевірці маршруту);
- виконання заходів по охороні шляхів руху військ в денний і нічний час, у тому числі виставленням засідок, секретів, заслонів, рухомих і нерухомих контрольно-пропускних пунктів, організації спостереження і патрулювання;
- підготовку особового складу підрозділів до дій в умовах мінної небезпеки;

- організацію взаємодії та обміну інформацією про мінну обстановку.

Загальне керівництво діями по перевірці шляхів руху військ, місцевості та об'єктів на наявність МВЗ і по розмінуванню здійснює начальник інженерної служби частини (з'єднання). Він відповідає за планування робіт, підготовку особового складу групи розмінування, оснащення і готовність інженерних розвідувальних дозорів, а безпосереднє виконання поставлених завдань повинен організовувати командир інженерно-розвідувального дозору, який призначається з числа офіцерів або прапорщиків, які мають досвід виконання завдань.

Інженерний розвідувальний дозор є найбільш ефективним органом інженерної розвідки. Він здійснює перевірку на мінування, пошук і знищення (знешкодження) вибухонебезпечних предметів на шляхах руху військ і прилеглої місцевості (об'єктів).

Вивчаючи досвід подолання МВЗ, способи ведення інженерної розвідки, дотримуючись мір безпеки, виказуючи розумну ініціативу та обережність, можливо своєчасно виявити мінно-вибухові засоби та забезпечити безпеку військової колони на шляху руху.

УДК 681.518:004.942

Одейчук А.М., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник Науково-Виробничого Комплексу «Відновлювані джерела енергії та ресурсозберігаючі технології» ННЦ «ХФТІ»

ІМІТАЦІЙНА МОДЕЛЬ ДЛЯ ОПИСУ ПОВЕДІНКИ НАТОВПУ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Нещодавні масштабні перетину кордонів Євросоюзу багатотисячними натовпами нелегальних мігрантів супроводжувалися не тільки пошкодженням прикордонних загороджень, а й травмуванням мігрантів і особового складу правоохоронних органів, які охороняли кордон. Крім того в натовпі спостерігалися випадки паніки.

Огляд основних моделей натовпу показав, що в даний час найбільшого поширення набули: модель ADLPV, заснована на графоаналітичному методі; моделі, засновані на клітинних автоматах; моделі, засновані на рівняннях психофізичної взаємодії; моделі, засновані на мультиагентному підході та моделі, засновані на потенційних скалярних полях. Відзначається, що одним із загальних недоліків сучасних моделей, що описують поведінку натовпу, є, те, що профіль горизонтальної проекції людини не є еліпсом (використовується грубе наближення у вигляді кола або квадрата), як це зазначається в дослідженнях, присвячених реальним натовпам. Це в свою чергу може призводити до спотворення результатів моделювання. Особливо це проявляється при спробі моделювати натовп з високою щільністю, в якому спостерігається тиснява.

Тому є досить актуальним завданням розробка імітаційної моделі, заснованої на профілі горизонтальної проекції людини у вигляді еліпса, яка дозволяє моделювати поведінку гетерогенного натовпу, в якому учасники натовпу відрізняються не лише швидкістю, фізіологічними обмеженнями, цілями, а й розмірами. Це дозволить з більшою точністю моделювати процеси, що відбуваються в натовпі, при виникненні паніки, і, як наслідок, буде мати більшу передбачувальну здатність в порівнянні з аналогами.

В основу розробленої імітаційної моделі для опису поведінки натовпу вперше була покладена трьохкомпонентна двомірна модель людини, заснована на еліпсоподібному профілі, який на відміну від існуючих однокомпонентних моделей, відображає більш точно реальний профіль людини в динаміці, дає можливість імітувати рух плечового поясу людини і, як наслідок, описувати тисняву, коли профіль людини деформується.

В роботі сформульована узагальнена постановка задачі розробки імітаційної моделі для опису поведінки натовпу в екстремальних ситуаціях з урахуванням еліпсоподібного профілю проекції людини.

Запропоновано узагальнену структуру імітаційної моделі, складовими елементами якої є функціональні блоки, що забезпечують можливість виконання моделювання поведінки натовпу.

Основні блоки і інтерфейс користувача були програмно реалізовані і дозволяють задавати для моделювання план приміщення, відзначати початкове розташування потоків людей, а потім генерувати відповідно до заданих характеристик гетерогенний натовп, в якому учасники відрізняються не тільки швидкістю, фізіологічними обмеженнями, цілями, а й габаритами.

Апробація результатів була проведена на прикладі порівняння моделювання натовпу з використанням розробленої імітаційної моделі і психофізіологічної моделлю, що використовує однокомпонентний профіль проекції людини. Отримані результати моделювання з використанням розробленої імітаційної моделі добре корелюють з експериментальними результатами.

УДК 681.3

Пегахін І.А., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Меленті Є.О.**, кандидат технічних наук, доцент спеціальної кафедри № 4 ІПЮК для СБУ НЮУ імені Ярослава Мудрого, майор; **Гарбузов О.А.**, старший викладач спеціальної кафедри № 4 ІПЮК для СБУ НЮУ імені Ярослава Мудрого

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ТЕХНОЛОГІЙ «ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ»

З огляду війн та військових конфліктів останніх десятиліть зрозуміло, що для вирішення політичних амбіцій, територіальних претензій суміжних держав

дедалі більше ворогуючі сторони разом з традиційними способами веденням бойових дій застосовуватимуть політичні, економічні, інформаційні заходи. В сучасній теорії військового мистецтва таку концепцію ведення бойових дій називають «гібридною війною», кінцеві цілі якої досягаються шляхом проведення інформаційних, кібернетичних операцій в поєднанні з діями збройних сил, спеціальних служб та інтенсивним політичним й економічним тиском. Відбувається трансформація класичного поняття поле бою в бойовий простір, в якому противник може з'явитися в будь-якому місці та застосувати непередбачувану технологію нападу. Найімовірніше на початковому етапі домінуватимуть інформаційні спеціальні операції щодо дестабілізації внутрішньої суспільно-політичної обстановки, загострення міжетнічних та міжконфесійних відносин в країні (окремої території), атаки в кібернетичному просторі спрямовані на порушення роботи автоматизованих систем державного та військового управління, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури.

Досвід останніх суспільно-політичних подій, що відбувалися в Україні, досить яскраво показав, що для забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері слід більше приділяти уваги захисту важливих інформаційних ресурсів, баз даних держави, що містять інформацію з обмеженим доступом, зокрема технічному захисту.

До однієї з основних загроз безпеці інформації належить виток інформації технічними каналами. При цьому відбувається поширення інформативного сигналу через фізичну середовище від джерела корисного сигналу до приймача технічного засобу розвідки, що здійснює перехоплення інформації.

Постає актуальним питання адекватної відповіді сучасним викликам та загрозам в інформаційному просторі. Саме тому, для зміцнення інформаційної безпеки в оборонній, науково-технічній та економічній сферах нашої державі доцільно розвивати наступні напрямки діяльності:

а) врегулювання національної нормативно-правової бази, яка б відповідала вимогам, що висуваються сучасним рівнем розвитку технологій; адаптація вітчизняного законодавства до правового поля провідних країн світу;

б) участь у міжнародних організаціях по боротьби з кіберзлочинністю, кібершпигунством;

в) якісна підготовка та забезпечення висококваліфікованими фахівцями підрозділів по боротьби з кіберзлочинністю в правоохоронних органах України;

г) підвищення рівня кваліфікації користувачів інформаційно-телекомунікаційних систем, в яких циркулює інформація з обмеженим доступом;

д) організація взаємодії і координація зусиль правоохоронних органів та військових формувань, судової системи, забезпечення їх необхідною матеріально-технічною базою;

е) удосконалення технічного захисту інформації з обмеженим доступом в інформаційно-телекомунікаційних системах, розголошення якої загрожує

національній безпеці та обороні країни; розробка (модернізація) та виробництво на державних підприємствах сучасних спеціальних технічних та програмних засобів з технічного захисту інформації.

УДК 355.4

Чупрун В.Т., старший науковий співробітник Харківського науково-дослідного інституту судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗВІДУВАЛЬНО-ПОШУКОВИХ ДІЙ НА МІСЦЕВОСТІ, ЯКА ПЕРЕДБАЧАЄ ЗНАЧНІ ЕНЕРГОВИТРАТИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

Аналізом науково-технічної інформації та спеціальної літератури, пов'язаним з виконанням науково-дослідної роботи (НДР) за темою «Розроблення методики судово-експертного дослідження роботи командирів (штабів) військових формувань при підготовці та виконанні бойових (службово-бойових) завдань», визначено наступне. За оцінками військових експертів імовірність виконання бойового завдання однією диверсійно-розвідувальною групою (ДРГ) щодо знищення типового об'єкта становить 0,7-0,8 та співвідноситься з ударними можливостями високоточної зброї. Масштабність і багатоплановість застосування сил спеціальних операцій противника (ССО) на сьогодні зумовлюють необхідність раціонального застосування протидіючих підрозділів, що особливо актуально в умовах обмежених людських ресурсів.

Можливим шляхом вирішення цієї проблемної ситуації щодо протидії формуванням ССО є вдосконалення способів розвідувально-пошукових дій (РПД). Безсумнівно, в ідеалі РПД повинні проводитися в найкоротші строки.

До основних факторів, які впливають на ведення РПД належать: протидія противника; характер місцевості; метеорологічні умови та пора року; рівень спеціальної й фізичної підготовленості особового складу; екіпірування й забезпеченість; управління та взаємодія. Зазначені фактори суттєво впливають на терміни виконання завдання.

За цих обставин виникає проблема вирішення завдань щодо досягнення мети РПД у визначений термін із мінімальними витратами людських і матеріальних ресурсів. Одним із раціональних способів РПД щодо розвідки та пошуку дрібних груп ССО противника (незаконних озброєних формувань) є естафетний пошук. Естафетний пошук, як спосіб РПД, надає можливим здійснювати пошук у неблокованому районі, у складних умовах місцевості (гірсько-лісистій), із високими темпами, із залученням до його ведення незначної кількості підрозділів і, разом із тим, передбачає значні енерговитрати особового складу. Тому виникає необхідність в обґрунтованому плануванні РПД, що передбачає

визначення наступних основних проблемних питань: а) розподілення маршруту естафетного пошуку на ділянки на основі критерію енергетичних витрат; б) обрання раціонального бойового порядку; в) вибір районів очікування естафетних команд і рубежу (-жив) уведення в пошук, заходи з маскування; г) орієнтування (визначення місцезнаходження); д) визначення порядку взаємодії та підтримання зв'язку.

З'ясування основних проблемних питань значною мірою впливатиме на розроблення раціонального варіанту рішення з наперед заданим ступенем реалізації можливостей підрозділів щодо проведення РПД на місцевості, де передбачаються значні енерговитрати особового складу.

УДК 351.743(477)

Агапова О.В., аспірант кафедри загально-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПРАВА СКЛАДАННЯ ПРОТОКОЛІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ

Розбудова НГУ як військового формування з правоохоронними функціями, наближеного (за показниками підготовки, управління тощо) до аналогічних військових формувань країн – членів ЄС та НАТО, є пріоритетним напрямком у розвитку. Досягнення зазначеної мети вимагає проведення ряду заходів, змін та перетворень. При цьому, одним з найактуальніших питань, яке потребує нормативного врегулювання, вважаємо є розширення прав НГУ, пов'язаних з адміністративним припиненням.

Так, сьогодні військовослужбовці НГУ наділені наступними правами: затримувати, доставляти та/або передавати поліцейським, адміністрації об'єктів, що охороняються НГУ, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється НГУ, в тому числі: під час здійснення антитерористичних операцій; затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів; розблокувати та/або припиняти протиправні дії у разі заблокування органів військового управління, з'єднань, військових частин (підрозділів), навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ НГУ тощо (ст. 13 Закону України «Про Національну гвардію України»).

На відміну від інших органів та сил охорони правопорядку, НГУ має обмежену спроможність до виконання деяких заходів з адміністративного припинення. Це, зокрема, стосується права щодо складання протоколів про адміністративні правопорушення, яке досі не знайшло свого відображення на законодавчому рівні.

Важливо підкреслити, що існує безпосередній зв'язок між охоронюваними адміністративним правом відносинами та провідною функцією НГУ, яка полягає в

охороні громадського порядку та забезпеченні громадської безпеки. На нашу думку, доповнення новим пунктом ч. 1 ст. 13 Закону України «Про Національну гвардію України», щодо права військовослужбовців НГУ складати протоколи про адміністративні правопорушення у випадках та в порядку, передбачених КУпАП, виглядає можливим як з теоретичної, так і практичної точки зору.

Поряд із цим, важливо конкретизувати перелік адміністративних правопорушень передбачених КУпАП, за вчинення яких, військовослужбовці НГУ матимуть право складати відповідні протоколи, а саме: – за невиконання водіями вимог про зупинку – ст. 122²; – дрібне хуліганство – ст. 173; – стрільбу з вогнепальної, холодної металевий чи пневматичної зброї, пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії в населених пунктах і в не відведених для цього місцях або з порушенням установленого порядку – ст. 174; – злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця – ст. 185 та ін.

На нашу думку, відсутність такого заходу адміністративного припинення не лише обмежує правоохоронну діяльність НГУ, а й перешкоджає забезпеченню оперативного адміністративного реагування на деякі види адміністративних правопорушень.

УДК 355.457

Алієв Р.В., викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

ОХОРОНА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА МОРСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ОПЕРАТИВНО-ТЕХНІЧНИМ СПОСОБОМ

Військова агресія з боку Російської Федерації стала причиною розширення спектру завдань з охорони та захисту державного кордону, які покладаються на Державну прикордонну службу України. У тезах розглядаються аспекти охорони та захисту державного кордону України на морських ділянках, фактори, які дозволять підвищити ефективність існуючої системи охорони державного кордону України на морських ділянках.

Постала необхідність у запровадженні нових підходів до їх охорони та захисту з урахуванням сучасних реалій, викликів та загроз, враховуючи передовий досвід інших прикордонних відомств та спецслужб розвинутих зарубіжних країн.

На сьогодні неповністю вирішено питання створення загальнодержавної автономної системи висвітлення надводної та підводної обстановки в акваторіях Чорного і Азовського морів та басейнах річок Дніпро і Дунай.

Створення оперативно-технічної моделі охорони державного кордону на морській ділянці державного кордону України є актуальним завданням для будь-якої держави, яка має морський кордон та контролює надводну діяльність у своїх територіальних водах. На нашу думку вирішення цього завдання має три основні взаємопов'язані складові: бази та банки даних, що об'єднані в єдиний інформаційний простір; рухомі комплекси та системи; берегові засоби – пости технічного спостереження й центри збору та обробки інформації. Ураховуючи деякі обмеження, в яких функціонує Державна прикордонна служба України, необхідно підкреслити, що оперативно-технічна модель охорони державного кордону – система оперативних, технічних та режимних заходів, які здійснюються з метою висвітлення повної надводної обстановки та своєчасного виявлення порушень, пов'язаних із порядком плавання, перебування, заходу (виходу) невійськових суден та військових кораблів у внутрішні води, територіальне море та виключній (морській) економічній зоні.

На сьогодні Держаною прикордонною службою України вирішено низку завдань зі створення комплексної системи висвітлення надводної обстановки та своєчасного виявлення порушень. У свою чергу, виклики та загрози, які існують з боку Російської Федерації, вимагають:

- удосконалення механізму залучення сил та засобів Військово-Морських Сил України, Національної гвардії України та інших правоохоронних органів у мирний час до посилення охорони морської ділянки державного кордону України та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні;

- забезпечення інформаційної інтеграції відомчої системи висвітлення надводної обстановки на морській ділянці державного кордону України в загальнодержавну автоматизовану систему висвітлення надводної та підводної обстановки вздовж морського узбережжя країни.

УДК 355:359.07

Андрушко О.В., заступник начальника факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького по роботі з персоналом, полковник

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФОРМ І СПОСОБІВ ЗАСТОСУВАННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Протистояння між Україною і Росією, яке триває вже більше трьох років, стало найбільшим за роки незалежності України викликом для нашої держави. Нині Україна переживає момент істини, їй доводиться відповідати собі та всьому світові, чи спроможна вона вижити в критичних умовах. Гібридна війна, яку веде Росія проти України, породжує нові способи ведення бойових дій, які

не можна розглядати як виключно військові. На початку 2014 року на території України Росією було апробовано нові форми застосування підрозділів, такі як початок бойових дій угрупованням військ мирного часу, широке залучення мирного населення Донбасу до блокування наших військових підрозділів і знищення військової інфраструктури Донбасу. Під час анексії Криму та подій на сході України, Збройні сили відійшли від загальноприйнятих форм і принципів ведення бойових дій і розпочали запроваджувати нові нестандартні методи ведення бойових дій. Запроваджено систему підтримки прийняття рішень мережецентричного управління. Основу мережецентричного ведення й управління бойовими діями складає формування, створення і розгортання на театрі воєнних дій розгалужених автоматизованих електронних мереж розвідки, інформації та управління, які сукупними зусиллями створюють єдине інформаційно-керуюче поле, що охоплює увесь простір війни, безперервно підтримується й оновлюється інформацією зверху та знизу, є доступним для всіх рівнів оперативно-бойового управління та захищеним від впливу противника.

Відсутність у Збройних Силах України на початку війни нових зразків озброєння і військової техніки спонукало до повної модернізації та переоснащення бойових підрозділів, запровадження у Збройних Силах стандартів НАТО, прийняття на озброєння новітніх комплексів для ведення бойових дій. Відбулося створення оперативно-тактичних угруповань на стратегічних напрямках, вжито заходів щодо прикриття кордону з Росією. Узгоджене застосування різнорідних сил та засобів Збройних Сил України призвело до швидкого звільнення ряду окупованих територій на Донбасі. У відповідь, підтримуючи незаконні банд-формування, Росія ввела свої регулярні війська на територію України, порушуючи міжнародне законодавство. Збройні Сили України перейшли до стратегії стримування, яка полягає у політичних і стратегічних діях, що засновані на здійсненні комплексу військових та інших заходів, спрямованих на сковування (стримування) противника від розв'язання повномасштабної війни або її ведення з певними обмеженнями, недопущення поширення військових дій на нові території і попередження введення в дію більш потужних руйнівних засобів збройної боротьби. Введено режим «закритого неба» над територією Донецької і Луганської областей унеможливило застосування агресором авіації.

Ще одним фактором, що впливає на зміну змісту сучасних способів збройної боротьби, є застосування сучасних робото-технічних комплексів військового призначення. На додаток до безпілотних апаратів, що застосовуються у повітрі, на полі бою з'являються наземні роботизовані комплекси. Широко застосовуються комплекси артилерійської розвідки. З метою контролю акваторії Азовського моря в Державній прикордонній службі України введено в дію сучасну систему раннього виявлення, попередження та ідентифікації цілей «AEROS», яка успішно працює і надає змогу виявляти, ідентифікувати різні цілі на відстані до 50 км, чим забезпечує цілодобовий контроль.

Бабак С.А., кандидат військових наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ГІБРИДНОГО ХАРАКТЕРУ ЗБРОЙНОГО ПРОТИБОРСТВА НА РЕАЛІЗАЦІЮ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Як показує практика існування держави в умовах гібридної війни, основними джерелами дестабілізації геополітичної ситуації навколо України в сучасних умовах є: територіальні претензії; посягання на державну єдність і територіальну цілісність країни; локальні війни та збройні конфлікти, насамперед біля кордонів України; розповсюдження ядерного та інших видів зброї масового знищення, що збільшує можливість їх використання (у тому числі і несанкціонованого); нестабільність національної економіки та вплив на економічні інтереси держави, насамперед в енергетичній сфері; завдання шкоди інформаційній та іншим системам життєзабезпечення; якісне та кількісне нарощування збройних сил та озброєння в інших країнах, розширення воєнних блоків, союзів, що може зашкодити національним інтересам та безпеці України; втручання у внутрішні справи держави; сепаратизм; міжнародний тероризм, що істотно впливає на реалізацію військово-технічної політики держави (ВТП).

Отже, основними загальними рисами гібридного збройного протиборства в сучасних та майбутніх війнах стають:

- вплив на всі сфери життєдіяльності людства;
- коаліційний характер;
- постійна загроза раптового завдання першого удару;
- широке використання непрямих, неконтактних й інших (у тому числі нетрадиційних) форм і способів дій, дальнього й електронного ураження;
- активне інформаційне протиборство, дезорієнтація суспільної думки в окремих країнах та світової спільноти загалом;
- намагання сторін дезорієнтувати системи державного і військового управління;
- використання новітніх високоефективних (у тому числі заснованих на нових фізичних принципах) систем озброєння та військової техніки;
- маневрені дії військ (сил) на розрізних напрямках з широким використанням автомобільних сил, десантів і військ спеціального призначення;
- ураження військ (сил), об'єктів тилу, економіки, комунікацій на території кожної з протиборчих сторін;
- боротьба за захоплення та утримання ініціативи, завоювання переваги у повітряно-космічному й інформаційному просторі;
- катастрофічні наслідки ураження (знищення) підприємств енергетики (насамперед атомної), хімічних та інших небезпечних виробництв, інфраструктури, комунікацій, об'єктів життєзабезпечення;

- зростання ролі захисту військ, населення і об'єктів тилу країни від наявних та перспективних засобів ураження;

- висока ймовірність залучення до війни нових держав, ескалації збройної боротьби, поширення масштабів і спектра засобів (у тому числі зброї масового знищення).

Нетрадиційні війни є особливим явищем суспільного життя та являють собою активне протиборство сторін з використанням небойових засобів насилля з метою досягнення політичних, економічних та інших цілей. Це призводить до значних змін у житті держав – учасниць такого протиборства.

Тому, нині найбільш ефективними чинниками розвитку ВТП є використання космічного простору і сучасних засобів зв'язку, попередження, оснащеність збройних сил зброєю нелетальної дії, в тому числі інформаційною, ефективна розвідка.

УДК 004.93

Бабарика А.О., викладач кафедри зв'язку, автоматизації та захисту інформації Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

СИСТЕМИ АВТОМАТИЧНОГО РОЗПІЗНАВАННЯ ОБЛИЧЧЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ

В умовах терористичних загроз та підвищення рівня криміногенної обстановки перед правоохоронними органами постає завдання впровадження у діяльність підрозділів інтелектуальних систем відеоспостереження, що надали б змогу проводити відеоспостереження за визначеними об'єктами, в автоматичному режимі аналізувати їх та встановлювати приналежність до того чи іншого класу. За допомогою інтелектуальних систем відеоспостереження можна, наприклад, здійснювати контроль трафіку на автомобільних шляхах аналізуючи номерні знаки транспортних засобів, виявляти осіб, причетних до порушень законодавства за зображенням обличчя тощо.

В правоохоронних органах України із розвитком інформаційних технологій відбувається поступове впровадження інтелектуальних систем відеоспостереження. Так, наприклад у Донецькій області було запущено Єдиний аналітичний сервісний центр (UASC), який надає можливість підрозділам Національної поліції розпізнавати номер, модель, марку транспорту, встановлювати, чи перебуває він у розшуку. Окрім того, вони можуть розпізнавати обличчя водія та пасажирів автомобіля (за умови, якщо їх візуально можна побачити), виявляти скупчення людей, оцінювати щільність потоку, виявляти нетиповий рух транспорту чи людини. У цілому комплекс, який використовується в UASC, виконує близько 700 функцій. Подібні системи

функціонують у багатьох розвинутих країнах світу та використовуються в міжнародних аеропортах, вокзалах, торговельних центрах, на вулицях та ін.

У 2014 році на чемпіонаті світу з футболу бразильські поліцейські використовували окуляри Ex-Eye з відеокамерами та дисплеєм на зразок Google Glass та портативними комп'ютерами на базі Intel Atom, підключеними до безпроводової мережі, що дозволяють розпізнавати обличчя та шукати співпадіння в базі даних злочинців, терористів та футбольних хуліганів.

Розробниками зазначених вище систем є ряд закордонних та вітчизняних компаній, які, конкуруючи між собою, проводять дослідження, розробляють і вдосконалюють існуючі алгоритми розпізнавання об'єктів на зображеннях.

На сьогоднішній день існує досить велика кількість математичних моделей, призначених для розпізнавання обличчя на зображенні. Серед них можна виокремити: метод головних компонент, лінійний дискримінантний аналіз, синтез об'єктів лінійних класів, гнучкі контурні моделі обличчя, порівняння еластичних графів, порівняння шаблонів тощо. Але всі зазначені вище методи показують кращі результати лише в часткових випадках при дотриманні певних умов (освітлення, контрастність, кут нахилу чи повороту обличчя, емоції на обличчі тощо). Одними із найперспективніших методів є методи, основані на використанні згорткових нейронних мереж. Їх перевагами є висока точність розпізнавання, інваріантність до положення обличчя на зображенні, гнучкість для налаштування на конкретну предметну область. Результати дослідів на базі зображень MNIST показали 0,39 % помилок розпізнавання.

Використання систем розпізнавання обличчя в інтелектуальних системах відеоспостереження надасть змогу підвищити ефективність використання таких систем у діяльності правоохоронних органів України, а розробка та впровадження найсучасніших алгоритмів (залежно від типу завдань, які покладаються на систему) надасть змогу підвищити ефективність її використання.

УДК 355/359:351.746.1

Білорус А.М., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник; **Якубовський В.І.**, викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ

Відповідно до завдань, що покладаються на органи охорони державного кордону Державної прикордонної служби України, разом із безпосередньою

охороною визначеної ділянки державного кордону, здійсненням прикордонного контролю і пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів і вантажів, запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, протидію яким законодавством віднесено до компетенції прикордонного відомства, персонал зазначених органів у взаємодії з підрозділами Збройних сил України (далі – ЗСУ), Національної гвардії України і правоохоронних органів бере участь у здійсненні заходів, спрямованих на протидію збройним конфліктам на державному кордоні, боротьбі з диверсійно-розвідувальними групами (далі – ДРГ) противника та інші.

Так, у системі військової розвідки підрозділів ЗСУ створюється окрема складова, яка безпосередньо функціонує в межах ділянки відповідальності органу охорони державного кордону та здійснює їх інформаційне забезпечення щодо протиправної діяльності ДРГ противника і сепаратистських груп на державному кордоні. Ці завдання вирішуються силами та засобами органів охорони державного кордону шляхом створення системи моніторингу державного кордону, яка включає різнопланові пости спостереження і прикордонні наряди, які несуть службу безпосередньо на державному кордоні та діють в інтересах підрозділів ЗСУ щодо надання інформації про перетинання або підготовку до перетинання державного кордону групами спеціального призначення Збройних сил країни-агресора.

У разі здійснення збройного вторгнення на територію нашої держави збройних формувань основними завданнями органів охорони державного кордону будуть:

- боротьба з бойовою охороною збройних формувань країни-агресора, їх знищення та недопущення проникнення в глиб території нашої держави;
- проведення стримувальних дій та надання можливості вступу в бій частин та з'єднань ЗСУ сил нашої держави;
- недопущення проникнення через державний кордон на територію нашої держави ДРГ та груп спецслужб держави-агресора, боротьба з ними.

Разом з цим, аналіз дій спецслужб РФ під час проведення заходів з підриву конституційного ладу в східних областях нашої держави показав зміни в тактиці їх дій. Так, використовуючи групи сепаратистські налаштованих місцевих жителів, вони намагаються створити «коридори» для проникнення через державний кордон на територію нашої держави ДРГ та груп спецслужб держави-агресора.

А тому на органи охорони державного кордону покладається завдання недопущення проникнення до державного кордону та в район дій підрозділів ЗСУ сепаратистів із числа місцевих жителів, надання ними допомоги для проникнення на територію нашої держави ДРГ та груп спецслужб держави-агресора, проведення з ними профілактичної роботи.

УДК 355/359.07

Бурлін В.В., старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник; **Шевчук І.В.**, старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ЩОДО ПИТАНЬ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОБУДОВИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Аналіз бойових дій на українсько-російському державному кордоні вказав на необхідність удосконалення системи побудови охорони державного кордону, яка б дозволяла забезпечити надійну протидію від загрози проникнення терористів, диверсійно-розвідувальних груп, нелегальних мігрантів (які намагаються потрапити на територію України з метою участі в незаконних збройних формуваннях) та можливого військового вторгнення. Тому автором було запропоновані шляхи удосконалення системи побудови охорони державного кордону, а саме:

- по-перше – удосконалення інженерно-технічного облаштування кордонів та існуючих нині прикордонних інженерно-технічних систем, до складу яких входять довготривалі фортифікаційні споруди, новітні засоби технічного спостереження та сигналізації. Інженерно-технічне облаштування сухопутної ділянки українсько-російського кордону повинно передбачати: облаштування суцільних ровів; земляних і бетонних валів; контрольно-слідової смуг; системи оптико-електронного спостереження; спостережні вежі, у тому числі автономної дії; сигналізаційні комплекси; рокадні дороги та різні типи фортифікаційних споруд для перешкоджання руху автомобільної техніки та осіб;

- по-друге – доцільне та раціональне використання наявних сил та засобів з протидії загрозам проникнення терористів, диверсійно-розвідувальних груп, нелегальних мігрантів (які намагаються потрапити на територію України з метою участі в незаконних збройних формуваннях) та можливого військового вторгнення. Використання сил та засобів органу охорони державного кордону, взаємодіючих підрозділів Збройних сил України, Національної гвардії України повинно відображати типові алгоритми дій щодо виконання завдань на певній ділянці органу охорони державного кордону та постійного уточнення після завершення заходів, як питань взаємодії так і координації;

- по-третє – вдосконалення на законодавчому рівні ряду питань інженерно-технічного облаштування українсько-російської ділянки кордону, закріплення нормативно розмежування функцій різних силових відомств у прикордонній

смузі з визначенням координатора у виконанні завдань щодо протидії проникнення терористів, диверсійно-розвідувальних груп та інших протиправних дій.

Отже, є потреба в постійному вдосконаленні системи побудови охорони на українсько-російській ділянці державного кордону, ураховуючи зазначені вище напрямки. Залежно від гнучкості управління наявними силами та засобами, які залучатимуться до виконання завдань з протидії загрозам проникнення терористів, диверсійно-розвідувальних груп, нелегальних мігрантів та можливого військового вторгнення, буде забезпечена надійна охорона державного кордону.

УДК 343.34-043.65:351.75

Вайда Т.С., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ

АТАКА ТА ТАРАН АВТОМОБІЛЯ ЗЛОЧИНЦІВ ЯК ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Актуальність проблеми. Тактичні прийоми затримання злочинців на автотранспорті використовують працівники різних правоохоронних органів держави (патрульної служби НПУ, військовослужбовці НГУ, СБУ та ін.). Вони є нетиповими і в кожному екстремальному випадку правоохоронці самостійно приймають рішення щодо вибору конкретної тактики припинення правопорушення (пошкодження транспортного засобу, блокування його руху, проведення тарану, зіштовхування з дороги тощо).

Атака на автомобіль злочинців може здійснюватися такими способами:

а) при перебуванні автомобіля правопорушників попереду поліцейського транспортного засобу (з точки зору тактики навіть дати злочинцям дорогу), водій-правоохоронець може порівняно легко зіштовхнути його з дороги. Умовами ефективного виконання цього прийому є такі:

1) нанесення косою удару в задню ліву частину автомобіля злочинця передньою правою частиною патрульного автомобіля;

2) швидкість поліцейського автомобіля при цьому повинна бути не більшою 20-35 км/год;

3) оптимальний кут нанесення удару – 20-30° по відношенню до напрямку руху;

4) автомобіль злочинців потрібно не штовхати, а завдати по ньому удару. За умов виконання цих рекомендацій автомобіль злочинців втратить керування і буде викинутий на узбіччя дороги (ймовірніше за все – виявиться у кюветі);

б) інший спосіб атакуювання автомобіля злочинців – завдання удару в бокову частину транспортного засобу правопорушника в районі заднього колеса з метою пошкодження ходової частини (боковий таран). У результаті проведеної атаки транспортний засіб злочинців декілька разів розвернеться навколо своєї осі і буде знесений з дороги. Водієві поліцейського автомобіля потрібно одразу ж після зіткнення загальмувати і намагатися вирівняти свою автомашину. При затриманні рухомого автотранспорту способом «боковий таран» водієві та пасажиром необхідно: обрати безпечне місце (відсутність на ділянці дороги інших учасників руху); опустити скло всіх дверей службового автомобіля; застібнути ремені безпеки й однією рукою взятися за дверну ручку; підвести передню частину своєї автомашини на лінію заднього колеса автомобіля, що затримується, бажано з лівого боку. Якщо злочинці при переслідуванні здійснюють збройний опір, автомобіль необхідно вести зигзагом;

в) третій прийом – витіснення автомобіля злочинців з дороги. При цьому необхідно звернути увагу на те, щоб боковий центр поліцейського транспортного засобу чинив тиск на край передньої частини автомобіля злочинців. Здійснюючи таку тактичну дію, автомобіль правоохоронців використовуватиме всю свою вагу, в той час як транспортний засіб злочинців – лиш незначну (передню) частину. Застосування прийому дозволяє невеликому легковому автомобілю протистояти значно важчому і витіснити його з дороги. Проїзд крізь перешкоду (таран): може застосовуватися поліцейськими в таких ситуаціях:

1) правопорушники змусили з'їхати службовий автомобіль з дороги або перегороджують йому шлях;

2) злочинці несподівано влаштували засідку на дорозі.

Цей маневр виконується наступним чином:

а) водійполіцейський спрямовує автомобіль на ту частину перешкоди, у якій найменша вага (задня частина транспортного засобу, за винятком тих моделей автомобілів, у яких двигун розташований в задній частині кузова);

б) кут зіткнення з перешкодою повинен складати 45-90°;

в) удар наноситься в останню чверть площини перешкоди;

г) на відстані 8-12 м від перешкоди, необхідно натискати на педаль газу і не відпускати її (думати не про момент зіткнення, а про швидкий проїзд крізь перешкоду), міцно утримуючи рульове колесо; утиснутися в водійське сидіння, приготуватися до помірного за силою удару.

УДК 355/359.07

Василишин О.М., старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ ЗАХОДІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОШУКУ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПРИКОРДОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Дослідженню оцінки ефективності проведення спеціальних заходів щодо пошуку правопорушників (далі – СЗПП) присвячено низку наукових праць. Разом із тим, під час практичної реалізації наукових розробок для визначення раціонального складу заходів та необхідної кількості сил і засобів виявилась неможливість їх застосування, що призводить до реалізації протиправних дій порушниками прикордонного законодавства та невідповідності значень показників ефективності виконання завдань прикордонними підрозділами заданим рівням.

Метою дослідження є обґрунтування методичного підходу для підвищення ефективності проведення спеціальних заходів щодо пошуку правопорушників на ділянці відповідальності органу охорони державного кордону за рахунок використання інформаційно-аналітичних підходів для визначення раціонального складу заходів, кількості сил і засобів, які необхідно виконати та залучити для ефективного виконання поставлених завдань.

У прикордонний простір України входить територія, позначена лінією проходження державного кордону, розташуванням прикордонної інфраструктури і пов'язаної з ними прикордонною територією, повітряним простором, транскордонними водними об'єктами, акваторією моря і внутрішніх вод, виключною економічною зоною і об'єктами всередині країни з їх обслуговування. Глибина прикордонного простору України охоплює значну її економічну і географічну зону, на яку поширюються норми спеціальних прикордонних правових режимів і забезпечення яких міжнародним правом та вітчизняним законодавством покладено на органи державної влади.

Відповідно до завдань, визначених прикордонному відомству, на Адміністрацію Державної прикордонної служби України покладається завдання виявлення причин і умов, які призводять до порушень Закону «Про державний кордон». Інформаційно-аналітичне забезпечення вирішення цього спеціального комплексного завдання має на меті оцінку параметрів і показників, які дозволяють виконувати прогноз розвитку обстановки на кордоні на період прийняття рішення.

Вирішення цього завдання має на увазі інформаційно-аналітичне забезпечення вирішення низки часткових завдань, одним з яких є виконання стратегічного аналізу розвитку обстановки, виходячи з наявних даних про причини і умови, які призводять до порушень Закону «Про державний кордон», з подальшим пошуком шляхів підвищення ефективності виконання завдань охорони державного кордону України за рахунок формування адекватних заходів протидії протиправній діяльності на кордоні. Успішна протидія протиправним діям стає можливою за умови відповідності побудови елементів системи охорони кордону характеру оперативної обстановки на ділянці, що охороняється.

УДК 351.741

Власенко І.В., кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ; **Сергієнко Д.В.**, старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції

ОЦІНКА РИЗИКУ ПРАВООХОРОНЦІВ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Життя людини пов'язане з постійним зіткненням з різними видами небезпек від повсякденних до екстремальних та смертельних. Навіть звичайний перехід через дорогу може закінчитися летальним результатом, а пожежа, стихійне лихо, аварія, агресивний напад з використанням холодної або вогнепальної зброї, теракти і так інше значно підвищує імовірність травмування або загибелі.

В результаті проведеного анкетування у 2008 – 2016 роках з працівниками поліції різних підрозділів з різних регіонів України було встановлено що правоохоронці очікують нових знань та вмінь у цій сфері. 87.4% опитуваних вказало на недостатність знань та вмінь. Необхідність більш суттєвого розгляду цього питання підтверджує і факт залучення працівників поліції до блокування або ліквідації масових заворушень. І якщо після 1 року служби приблизно 20% опитуваних приймали в цих заходах участь, то вже при стажі роботи 4 роки – 76%, а після 10 років стажу роботи майже 70%.

Отже, можливі ризики, з якими ви можете зіткнутися, це: масові заворушення, небезпека натовпу, вуличне насильство, дії правоохоронних органів, банди і незаконні збройні формування, "звичайні" злочинці, побутові конфлікти, випадковий нещасний випадок.

Нами були проаналізовані на основі світового досвіду основні небезпеки, які виникають під час масових заворушень. Перелік небезпек на масових заворушеннях виявився досить широким. До основних небезпек відносяться:

механічні; хімічні; термічні; енергетичні; психологічні.

Джерела механічної небезпеки: ударі тупими предметами (каміння, палиці), удари холодною зброєю (кййки, битки, арматура, цеп), рогатки, балісти, використання транспортних засобів, будівельної техніки, балістична небезпека (травматична зброя, обрізи, вогнепальна зброя, гранати), колючий дрiт, барикади з надобами та слизькою поверхнею.

Джерела хімічної небезпеки: сльозогінний газ, димові пристрої, вогнегасники, побутові спреї, дим, токсичні продукти горіння, побутовий сморід, їдкі рідини.

Джерела термічної небезпеки: коктейль Молотова, пальні речовини, фаєри та феєрверки, смолоскипи.

Джерела енергетичної небезпеки: вибухи (петарди, вибухові пристрої), шум (гучномовці, удари по діжкам, ревуни, крики), підвищене шумове тло, лазерні промені.

Джерела психологічної небезпеки: масований вплив ЗМІ, політиків, священників, небезпеки натовпу, страх за особисте життя та здоров'я, страх перед невідомим, страх причинити біль громадянам, порушення режиму праці та відпочинку, постійна напруга, погрози, гасла, паніка.

Наведений аналіз небезпек для працівників поліції при ліквідації масових заворушень дозволяє зробити наступні висновки:

- залучення особового складу поліції для ліквідації масових заворушень повинно відбуватися тільки у засобах індивідуального захисту;
- до основних засобів індивідуального захисту поліцейських відносяться: протиударні щитки, шоломи, бронежилети, щити, протигази, спеціальний костюм проти порізів та тепловим захистом, перчатки;
- завчасне і постійне опрацювання тактики дій підрозділів поліції;
- необхідно змінювати порядок дій та бойові шиккування поліції для попередження впливу нових небезпек;
- з урахуванням сучасних небезпек, необхідно підбирати матеріали з яких виготовлено захисне спорядження правоохоронців;
- майже 80% правоохоронців були на ліквідації масових заворушень і з них 96% потребувало додаткових навичок;
- комплексний аналіз небезпек на масових заворушеннях вказує на їх вплив майже на всі частини тілу та внутрішні органи людини;
- до більш важливих для правоохоронців небезпек відносяться: вогнепальна зброя, вибухи, холодна зброя та пальні речовини;
- до переліку найбільш суттєвих складових визначення ризику правоохоронців при ліквідації масових заворушень відносяться: вид небезпеки, ступені її небезпеки, ступеню поширеності небезпеки, ступеню небезпеки ситуації та кількості правопорушників у натовпі;
- оцінка ризику від повного переліку небезпек здатна більш об'єктивно проводити профілактику травматизму.

УДК 355/359.07

Гаркуша С.А., викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

ФОРМУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКА РЕЗЕРВУ ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

З початком дій Росії щодо анексії Кримського півострова і подальшим «включенням» його до складу Російської Федерації весною 2014 року виникла необхідність прикриття адміністративного кордону між Херсонською областю і Автономною республікою Крим. Головою Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) було прийнято рішення про застосування резервів для виконання цього завдання.

На той момент Національній академії ДПСУ (далі – Національна академія) призначався резерв від двох факультетів з урахуванням наявності особового складу в курсантських підрозділах. Але виконати завдання щодо охорони та оборони державного кордону такий склад резерву був нездатний. Тому було прийнято рішення сформувати на базі Національної академії 1 мотоманеврену групу (далі – ММГ). До управління 1 ММГ призначили офіцерів і слухачів факультету підготовки керівних кадрів, управління Національної академії та найбільш підготовлених офіцерів інших факультетів. Комплектування решти особового складу провели за рахунок курсантів 4 і частково 3 курсу.

Ці заходи дозволили в стислий термін підготувати ММГ та успішно виконувати завдання із захисту територіальної цілісності України на адміністративному кордоні між Херсонською областю і Автономною республікою Крим упродовж тривалого терміну.

На сьогодні досвід, отриманий при формуванні, підготовці та застосуванні резерву в повному обсязі ще невикористано. Резерв, в основному, призначається за таким же принципом як і до анексії Кримського півострова і початку бойових дій на сході України. У випадку загострення обстановки на сході чи в інших регіонах України, коли виникне необхідність застосування резервів Голови ДПСУ для виконання бойових завдань, доведеться знов у стислий термін формувати підрозділ, який буде здатний виконати такі завдання, доукомплектовувати його озброєнням і технікою, проводити бойове злагодження.

Практичний досвід використання резерву на ділянці Західного регіонального управління в 2016 році свідчить, що для виконання поставлених завдань знову довелося доукомплектовувати резерв офіцерами, прапорщиками і курсантами,

які не входили до його складу.

З урахуванням зазначеного вважаємо, що для вирішення цієї проблематики необхідно: штат і озброєння курсантських підрозділів (курс, група, секція) привести до штату механізованих підрозділів (рота, взвод, відділення); управління резерву формувати за рахунок управлінь факультетів, від яких він призначається; за рахунок підрозділів управління Національної академії сформувати підрозділи бойового, тилового та технічного забезпечення; підготовку резерву до дій, його бойове злагодження проводити офіцерам управління резерву з урахуванням тих завдань, які можуть бути визначені Головою ДПСУ; визначити тактичний рівень цього підрозділу та рівень, на якому необхідно буде організувати взаємодію при виконанні оперативно-службових (бойових) завдань на державному кордоні чи в іншій місцевості.

Виконання зазначених заходів, на нашу думку, надасть змогу створити резерв Голови ДПСУ, здатний виконувати оперативно-службові (бойові) завдання в різних умовах обстановки.

УДК 37.04

Єфімов Г.В., кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Стадник В.В.**, кандидат наук соціальних комунікацій, начальник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник

ЗМІНА ПОГЛЯДІВ НА СУТНІСТЬ І ЗАВДАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ – ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

Збройна агресія Російської Федерації (РФ), наявні виклики і загрози воєнного характеру нашій державі, вимагають принципово нових поглядів і підходів до забезпечення обороноздатності держави. По суті, уряд держави зіткнувся з необхідністю в мирний час фактично привести в дію систему територіальної оборони і несистемно випробувати її в режимі реального функціонування, практично непідпорядкованих різновідомчих формувань (структур, органів). Особливістю цієї обстановки стала *законодавча відсутність на протязі тривалого часу визначення порядку підпорядкованості, організації координації дій та взаємодії у діяльності органів державного управління всіх рівнів*. Слід визнати, що події на сході України засвідчили, що існуюча система ТрО є недосконалою, не враховує особливостей механізму анексії Криму РФ та

характер війни нового типу – так званої «гібридної війни». У зв'язку із зазначеним, керівництвом держави прийнято рішення щодо розвитку Сектору безпеки та оборони, який повинен бути готовим до гнучкого й швидкого реагування на нові тенденції у способах і формах ведення бойових дій у конфліктах ХХІ ст., що потребує нарощування відповідних необхідних оперативних та інших можливостей (спроможностей) складових сектору безпеки та оборони. Одним з основних часткових завдань цього напрямку, на період до 2020 р., визнано необхідність удосконалення системи територіальної оборони. Відповідно, це потребує зміни поглядів на її сутність, завдання, організацію та ведення. При дослідженні проблем організації та функціонування системи управління оборонними заходами, зокрема територіальною обороною, перш за все слід дати остаточні відповіді на наступні питання: що уявляє собою сама система ТрО в умовах необ'явленої війни з РФ (відповідно необхідне уточнене визначення її сутності, мети та основних завдань територіальної оборони в сучасних умовах); виконання яких конкретних оборонних завдань покладається на систему ТрО; які складові сектору безпеки і оборони залучаються до виконання визначених завдань системі ТрО; які органи управління доцільно використовувати (створювати) в системі ТрО, їх організаційно-штатна структура, кількість і склад робочих (оперативних) груп на пунктах управління; яка система зв'язку та АСУВ(С) повинна використовуватися в системі ТрО.

Навіть прийняття керівництвом держави рішення щодо створення єдиного органу управління військовими (силовими) та цивільними (несиловими) складовими з метою припинення збройного конфлікту на території України та затвердження Указом Президентом України від 23 вересня 2016 року № 406/2016 нової редакції «Положення про територіальну оборону України» проблему організації ТрО не вирішують, необхідний системний підхід для комплексного вирішення проблеми.

Дослідження проблем організації ТрО України та їхній аналіз свідчать що вона, в сучасних умовах, виконує подвійну функцію, по-перше, територіальна оборона складає основу обороноздатності держави, а проведення різноманітних операцій ЗС – є лише однією із складових частин загальнодержавних безпекових та оборонних заходів; по-друге, заходами територіальної оборони забезпечується виконання завдань ЗС. Таким чином, здійснюється принцип “ЗС – для ТрО” та “ТрО – для ЗС України”. Результати практичної діяльності, аналіз підходів до визначення ролі й місця ТрО в загальній системі оборони України, свідчать про доцільність в сучасних умовах *дати принципово нове визначення поняттю «територіальна оборона України».*

УДК 519.86

Жук С.М., кандидат військових наук, старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького, підполковник; **Чорпіта М.Г.**, викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького, підполковник

ЩОДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відкрило нові можливості щодо формування режиму державного кордону України відповідно до європейських критеріїв. Водночас російська агресія змусила кардинально змінити підходи до захисту державного кордону на сході та півдні України.

Докорінна зміна безпекової ситуації та необхідність виконання нових завдань з охорони і захисту державного кордону потребували внесення змін у програмні документи забезпечення системи прикордонної безпеки та розвитку прикордонного відомства. У межах комплексного реформування сектору безпеки і оборони наприкінці 2015 р. розроблено та схвалено Стратегію розвитку Державної прикордонної служби України. Визначено основні напрями підвищення рівня боєздатності органів Служби та їх спроможності до виконання завдань із захисту державного кордону, забезпечення готовності Державної прикордонної служби (далі – ДПСУ) до охорони тимчасово неконтрольованих ділянок державного кордону після відновлення контролю над ними, підвищення рівня довіри населення до її особового складу.

Запроваджено нові форми співпраці з прикордонними відомствами суміжних країн та Європейською агенцією з питань управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав – членів ЄС FRONTEX. Зокрема, здійснюються спільний багатосторонній аналіз ризиків у сфері безпеки державного кордону, обмін інформаційними повідомленнями у разі виявлення нових способів протиправної діяльності на державному кордоні, а також найбільш характерних випадків виявлених правопорушень.

Основними завданнями реформування ДПСУ в аспекті підготовки до протидії проявам гібридної війни на державному кордоні є: створення системи інтегрованого управління безпекою державного кордону; впровадження європейських норм і стандартів у систему прикордонного контролю; формування та забезпечення розвитку підрозділів швидкого реагування; забезпечення розвитку Морської охорони ДПСУ, модернізація та оновлення її корабельно-катерного складу; модернізація системи управління ДПСУ та удосконалення взаємодії з іншими органами, що входять до складу сектору безпеки і оборони; розширення прикордонного та міжнародного

співробітництва; забезпечення розвитку прикордонної інфраструктури; формування сучасної системи логістики, ефективного управління матеріальними ресурсами; удосконалення системи підготовки, комплектування, роботи з особовим складом ДПСУ, його соціального захисту; підвищення ефективності системи запобігання та протидії корупції; забезпечення відкритості та прозорості діяльності ДПСУ.

Розвиток і подальше реформування ДПСУ сприятиме: створенню нової системи захисту державного кордону з Російською Федерацією та іншими суміжними державами як гарантування державного суверенітету і забезпечення національної безпеки; підвищенню ефективності реалізації державної політики у сфері безпеки державного кордону; запровадженню європейських стандартів інтегрованого управління кордонами; створенню умов для реалізації прав і свобод людини, розвитку транскордонного співробітництва.

УДК 355.5

Заболотнюк В.І., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник; **Томчук О.А.**, начальник науково-дослідної лабораторії (стандартизації підготовки військ) науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник

ЩОДО РОЗРОБКИ НОВИХ БОЙОВИХ СТАТУТІВ МЕХАНІЗОВАНИХ І ТАНКОВИХ ВІЙСЬК СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Україна паралельно із забезпеченням технічної та оперативної сумісності сил оборони із збройними силами держав – членів НАТО розпочала трансформацію й адаптацію документів оборонного планування, оперативного і бойового управління, статутів і настанов до стандартів НАТО.

Протягом 2016 року науковцями Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, з урахуванням досвіду застосування ЗСУ в антитерористичній операції, були розроблені нові бойові статuti механізованих і танкових військ СВ ЗСУ частини друга та третя (батальйон, рота; взвод, відділення, екіпаж). На думку розробників нові бойові статuti, їх структура та зміст у повному обсязі відповідають сучасним вимогам щодо форм та способів дій підрозділів під час ведення бою (дій); враховують існуючу та перспективну організаційно-штатну структуру цих підрозділів, їх штатне і перспективне озброєння та військову техніку, а за алгоритмом роботи командира щодо

прийняття рішення вони адаптовані до алгоритму роботи за стандартами НАТО. Разом з цим, сказати що розроблені бойові статuti у повному обсязі відповідають стандартам НАТО буде перебільшенням.

Трансформація існуючих бойових статутів до стандартів прийнятих в країнах-членах НАТО, на думку авторів не повинна базуватися на сліпому копіюванні зарубіжних аналогів. Вона повинна здійснюватися творчо на підставі власного досвіду та глибокого аналізу усіх недоліків та переваг, які мають зарубіжні статuti. Крім того розробка нових бойових статутів частина друга та третя (батальйон, рота; взвод, відділення, екіпаж), що відповідатимуть стандартам НАТО сама по собі не можлива без системної зміни усіх існуючих концептуальних та уставних документів, що визначають основи, порядок підготовки і ведення загальновійськового бою військовими частинами, підрозділами.

Для прикладу, загальний алгоритм розробки нових польових статутів Сухопутних військ США полягає в оцінці попереднього видання; розробленні програми випуску нового статуту; затвердженні програми; підготовці попереднього варіанту статуту; підготовці остаточного варіанту; затвердженні статуту та його виданні. Необхідно підкреслити, що в процесі розробки нового статуту можуть приймати участь усі зацікавлені особи. Для цього у відкритому доступі публікуються в друкованому та електронному вигляді проекти статутів. На думку американських фахівців це дозволяє уникнути розбіжностей між вимогами, що викладаються в статутах та практикою дій військ. На сьогоднішній день в Сухопутних військах США існує більше ніж 600 уставних документів без врахування настанов. Звичайно така велика кількість говорить не на їх користь та ще раз підтверджує тезу у необхідності диференційованого підходу з розробки нових українських бойових статутів, що будуть відповідати усім вимогам стандартів прийнятих в країнах – членах НАТО.

УДК 355.51:351.746.1

Захарчук Д.О., старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ МОРСЬКОЇ ДІЛЯНКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Формування та розвиток сектору безпеки і оборони, який має забезпечити адекватне і гнучке реагування на існуючі загрози, раціонально використовуючи можливості і ресурси, є пріоритетом політики національної безпеки. У свою чергу, формування адекватної системи протидії існуючим загрозам не може бути здійснено без відповідного розділу системи безпеки на державному

кордоні, як складової частини системи національної безпеки України.

Реалії сьогодення суттєво впливають на оперативно-службову діяльність (далі – ОСД) прикордонних загонів, а низка загроз і ризиків вимагають постійного вдосконалення системи управління органами та підрозділами, а в деяких випадках і перегляд існуючої побудови охорони кордону.

Крім того, з появою нових загроз, зокрема військової агресії РФ проти України, виникла нагальна потреба в подальшому розвитку Державної прикордонної служби України, як суб'єкта забезпечення національної безпеки держави на державному кордоні та подальшого вивчення і дослідження питань ОСД прикордонних підрозділів як на сухопутній, так і на морській ділянці державного кордону.

Разом із цим аналіз результатів ОСД прикордонних загонів на морській ділянці свідчить, що їх спроможність протидіяти існуючим загрозам не в повній мірі відповідає викликам сучасності. Це в свою чергу призводить до появи протиріч між загрозами та системою, що їм протидіє.

Актуальність теми обумовлена пошуком нових сучасних підходів щодо організації служби на ділянці відділу прикордонної служби, використання сучасних технічних засобів охорони державного кордону, залучення контрольних органів та служб, інших суб'єктів системи висвітлення надводної обстановки. Базою для створення такої системи є мережа спостережних пунктів, а також сполучених з більшістю з них постів технічного спостереження в поєднанні з комплексним застосуванням різнорідних сил і засобів. Це вимагає вирішення певних наукових завдань, ключовими з яких є: модернізація відомчої системи висвітлення надводної обстановки та створення суцільної зони спостереження на морській ділянці державного кордону України, розвиток інформаційної взаємодії з Військово-Морськими Силами Збройних Сил України, забезпечення інформаційної інтеграції її в загальнодержавну автоматизовану систему висвітлення надводної та підводної обстановки вздовж морського узбережжя України; розробка та впровадження методів системної методології при організації ОСД, зокрема аналізу факторів, що впливають на оперативно-службову діяльність прикордонного загону на морській ділянці та класифікація цих факторів по впливовості на сам процес, що в свою чергу складе основу системи підтримки прийняття рішення начальником прикордонного загону на морській ділянці; нормативно-правове врегулювання порядку взаємодії, розмежування функцій між суб'єктами інтегрованого управління кордонами; розробка типової моделі охорони державного кордону прикордонним загonom на морській ділянці.

Отже, очікуваним результатом дослідження має бути сучасна система висвітлення надводної обстановки, яка повинна забезпечувати: безперервне добування випереджувальної інформації і своєчасну її реалізацію; глибоку побудову охорони кордону; постійну готовність та комплексне застосування різнорідних сил і засобів, їх ефективну взаємодію; маневр силами та засобами, прихованість і раптовість дій; автоматизований і безперервний процес управління силами та засобами і всебічне забезпечення ОСД.

УДК 355.4+621.39

Іванов А.В., кандидат технічних наук, доцент кафедри зв'язку, автоматизації та захисту інформації Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ВЗАЄМОДІЯ ОКРЕМИХ СИЛ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ З БОКУ ІНШИХ ДЕРЖАВ

У сучасних умовах функціонування безпекової складової України необхідно визначати чітке розмежування у поняттях збройних сил та сил безпеки, які поєднують як функції військового стримування (військової складової), так і функції виконання правоохоронних завдань у межах держави. Залежно від умов, що можуть скластись, з урахуванням подій, які відбулись на території Автономної Республіки Крим, у Луганській та Донецькій областях у 2014 році і тривають до сих пір, на стратегічному рівні під координацією Ради Національної безпеки та оборони розподіляються функції координації та управління військовими і правоохоронними структурами держави.

З одного боку, якщо Генеральному штабу Збройних сил України ставляться основні завдання у збройному прикритті державного кордону та відбитті вторгнення з боку інших держав, то для окремих сил безпеки держави, куди можна віднести Державну прикордонну службу України та Національну гвардію України, необхідно визначати чіткий порядок координації та взаємодії у різних умовах виконання завдань та обстановки. Особливо більш глибокого дослідження потребує питання взаємодії між органами Державної прикордонної служби України та силами Національної гвардії України в умовах збройної агресії з боку інших держав з урахуванням виконання військових та правоохоронних функцій.

Чітка та налагоджена взаємодія повинна відповідати вимогам, які ставляться до військового управління щодо стійкості, безперервності, оперативності та прихованості. А такі вимоги не можуть виконуватись без належної побудови інформаційного простору всіх відомств, які виконують безпекові та військові функції. Інформаційний простір будується на основі систем зв'язку відомств, до яких ставляться вимоги випереджуючої готовності стосовно інших сил, мобільності, необхідної пропускну здатності на основі новітніх інформаційних технологій та систем, стійкості та безпеки.

Доречним на сьогодні можна вважати створення в Державній прикордонній службі України для різних рівнів управління спеціальних комплексних інформаційно-телекомунікаційних апаратних, які забезпечують обмін інформацією засобами радіо (КХ і УКХ діапазону), супутникового зв'язку, обробку інформації із застосуванням комплексної системи захисту інформації.

Підходи, які застосувала Державна прикордонна служба України при

побудові цих апаратних, можна взяти за зразок при розробці та побудові засобів зв'язку, вкрай необхідних для забезпечення функціонування пунктів управління в складних умовах виконання завдань силами безпеки держави, особливо в умовах збройної агресії з боку інших держав. Паралельно із цими розробкам вимальовуються напрямки координації і порядок взаємодії Державної прикордонної служби України та Національної гвардії України конкретно в умовах збройної агресії з боку інших держав. Налагоджена система управління, зокрема її елемент – система зв'язку, координація і взаємодія окремих сил безпеки держави – є запорукою успіху у виконанні військових завдань та правоохоронних функцій.

УДК 351.746.1

Івашков Ю.Б., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри управління Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ПОРЯДОК ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Розвиток воєнного мистецтва Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), форм і способів застосування її сил і засобів здійснюється відповідно до конкретних історичних умов, об'єктивних та суб'єктивних факторів. Досвід збройних конфліктів сучасності (у тому числі на сході країни) свідчить, що на порядок функціонування ДПСУ, крім суто військових факторів, здійснюють все більший вплив й інші фактори, що зумовлює необхідність визначення їх сукупності, обґрунтування впливу та ваги.

Проведений аналіз дозволив усе різноманіття факторів за результатами узагальнення і систематизації об'єднати у сім великих груп: воєнно-політичні (*спектр загроз національній безпеці на державному кордоні; мета конфлікту; форма конфлікту; кількісно-якісний склад противника, його можливості; можливі способи дій противника; можливі способи дій військових формувань СБО*); воєнно-економічні (*стан і розвиток економіки країни; відповідність видатків державного бюджету потребам ДПСУ; можливість корегування видатків державного бюджету для ДПСУ*); матеріально-технічні (*укомплектованість Державної прикордонної служби України озброєнням та військовою технікою (далі – ОВТ) і матеріально-технічне забезпечення; можливості оборонно-промислового комплексу держави щодо розроблення і виробництва певних видів озброєння і техніки; можливості щодо закупівлі іноземних зразків ОВТ; відповідність якості ОВТ сучасному рівню розвитку*);

організаційно-управлінські (організаційна структура ДПСУ; стан укомплектованості ДПСУ особовим складом; стан укомплектованості органів управління ДПСУ; мобілізаційні можливості держави щодо доукомплектування ДПСУ; порядок доукомплектування ДПСУ; рівень оперативної підготовки органів управління); людські (морально-психологічний стан особового складу ДПСУ; рівень підготовки особового складу ДПСУ; національно-етнічний склад населення прикордоння; релігійно-конфесійний склад населення прикордоння; рівень підтримки населення прикордоння політики держави); фізико-географічні, просторові, часові (прогнозований розмах конфлікту; час розгортання з'єднань, частин Збройних сил України в районі конфлікту; умови місцевості, пора року в районі конфлікту); нормативно-правові (законодавчі акти щодо забезпечення національної безпеки держави, положення Воєнної доктрини; місія (функції, завдання) ДПСУ; законодавча база щодо розвитку ДПСУ, утримання, фінансування, чисельності, комплектування, мобілізаційної підготовки і мобілізації; законодавча база щодо взаємодії військових формувань СБО в особливий період).

Результати експертного оцінювання показали, що найбільший вплив на визначення порядку функціонування ДПСУ в умовах особливого періоду здійснюють групи: воєнно-політичні, організаційно-управлінські, воєнно-економічні. Менший вплив здійснюють групи: матеріально-технічні, людські, нормативно-правові, фізико-географічні, просторові (часові).

Визначення сукупності факторів, що впливатимуть на визначення порядку функціонування ДПСУ в умовах особливого періоду, результати їх ранжирування дозволяють сформулювати узагальнений інформаційний потенціал для побудови моделей функціонування ДПСУ в умовах особливого періоду, прийняття ефективних рішень щодо застосування сил і засобів прикордонного відомства для забезпечення безпеки державного кордону.

УДК 004(477):351.746.1

Кириленко В.А., доктор військових наук, професор, заступник ректора Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького з наукової роботи, полковник; **Ковальов Д.В.**, начальник відділу прикордонної служби «Чонгар» Державної прикордонної служби України, капітан

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ ЧЕРЕЗ ЛІНІЮ ЗІТКНЕННЯ У МЕЖАХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Військова ситуація в зоні бойових дій на Сході держави залишається нестабільною. Ускладнення та різка зміна обстановки, застосування противником нових загроз та ризиків, які складно передбачити, постійна зміна тактики його

дій тощо потребують від штабу прикордонного підрозділу формування рішень на організацію службово-бойової діяльності на контрольних пунктах в'їзду/виїзду (далі – КПВВ), в основу яких закладено прогнозування та розрахунок необхідної кількості сил і засобів для ефективної їх реалізації.

Питання розробки інструментальних засобів, за допомогою яких стає можливим прийняття рішення щодо раціонального варіанту організації службово-бойової діяльності відділів прикордонної служби типу «А» на КПВВ з урахуванням умов виконання завдань, на сьогоднішній день є малодослідженим. Зазначене виявляє необхідність проведення аналізу та виокремлення особливостей прикордонного контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів і вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей, що робить мету наукової статті актуальною.

Мета доповіді полягає у представленні виявлених на основі статистичних даних особливостей прикордонного контролю через лінію зіткнення у районі проведення антитерористичної операції.

На територію тимчасово окупованих районів порушники намагаються перемістити продукти харчування, горілчані вироби, національну та іноземну валюту; на контрольовану територію – осіб, причетних до незаконних збройних формувань; зброю, бойові припаси; документи для незаконного отримання різного типу соціальних виплат тощо. У свою чергу, прикордонні підрозділи реалізують контроль за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) вздовж лінії зіткнення на засадах: протидії тероризму; протидії розвідувально-підривній діяльності іноземних структур; забезпечення права громадян України виїхати з неконтрольованих територій; посилення контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) на неконтрольовані території. Крім внутрішніх загроз, які проявляються в КПВВ, на функціонування роботи контрольних пунктів впливають і зовнішні – непоодинокі обстріли терористами інфраструктури КПВВ.

Ураховуючи зазначене, інфраструктура КПВВ повинна забезпечувати: безпеку для прикордонних нарядів та подорожуючих осіб; виключення раптового нападу наземного противника і забезпечення резерву, часу та вигідних умов для організованого розгортання сил і засобів для вступу їх у бій; недопущення проникнення противника на відстань прямого ураження особового складу, взаємодіючих служб та цивільних осіб тощо.

Несення служби у тісній взаємодії з іншими підрозділами правоохоронних органів та силових структур в умовах складної та динамічної обстановки потребує наявності своєчасної якісної інформації та об'єктивних показників оцінки ризиків і загроз національній безпеці на дорожніх коридорах у районі проведення АТО. Зазначене потребує розробки адекватних елементів методичного апарату щодо прогнозу ефективності та вибору раціонального варіанту застосування прикордонних підрозділів ВПС типу «А» на КПВВ.

УДК 355.5

Кривизюк Л.П., кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Мокоївець В.І.**, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЯХ

Загальний порядок застосування військових частин (підрозділів) СВ ЗСУ у стабілізаційних діях має певні відмінності у залежності від діючого правового режиму, під час якого вони виконують свої завдання.

Правовий режим надзвичайного стану передбачає надання військовому командуванню повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Військовим командуванням, якому надається право здійснювати заходи правового режиму надзвичайного стану, є: Головний орган військового управління НГУ; СБУ; ВСП у ЗСУ. Зазначені органи мають право видавати, в межах компетенції, обов'язкові до виконання на відповідній території розпорядження, накази і директиви з питань забезпечення режиму надзвичайного стану.

Для координації спільних дії можуть створюватися оперативні штаби, до складу яких включаються представники СБУ, центральних органів виконавчої влади, внутрішніх справ, ВСП у ЗСУ та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування.

Коли надзвичайні ситуації ставлять під загрозу життя і здоров'я значних верств населення і потребують термінового проведення великих обсягів аварійно-рятувальних робіт, відповідно до Указу Президента України, можуть залучатися військові частини (підрозділи) ЗСУ, які можуть перепідпорядковуватись командирам (начальникам) ІВФ та ПрО.

У випадку введення правового режиму воєнного стану, здійснення відповідних заходів покладається безпосередньо на військове командування та військові адміністрації (у разі їх утворення). Військовим командуванням, якому надається право здійснювати заходи правового режиму воєнного стану, є: Генеральний штаб ЗСУ, командування видів ЗСУ, управління ОК, командування військових з'єднань та частин; органи управління ІВФ та ПрО.

На територіях, де введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням здійснення

заходів правового режиму воєнного стану можуть утворюватися тимчасові державні органи – військові адміністрації.

Порядок взаємодії військового командування та військових адміністрацій з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади щодо забезпечення додержання правового режиму воєнного стану, а також оперативного підпорядкування їм органів і підрозділів ІВФ та ПрО визначається Верховним Головнокомандувачем ЗСУ.

Військові частини (підрозділи) ЗСУ залучаються до запровадження заходів правового режиму воєнного стану за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, введеним у дію указом Президента України.

Командиру надаються повноваження, які необхідні для забезпечення виконання покладених завдань. В цих умовах він може приймати у своє підпорядкування підрозділи (органи) ІВФ та ПрО.

УДК 355.5

Кривизюк Л.П., кандидат історичних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Федоров О.Ю.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ВИКОНАННЯ СИЛАМИ ОБОРОНИ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

У відповідності до Воєнної доктрини України основними цілями застосування воєнної сили у разі збройного конфлікту на державному кордоні України є – забезпечення захисту державного кордону, ліквідація (локалізація, нейтралізація) збройного конфлікту на початковій стадії і недопущення його переростання у війну. До виконання цього завдання, в межах повноважень визначених чинним законодавством залучаються сили та засоби Державної прикордонної служби України (ДПСУ), Збройних Сил України (ЗСУ), Національної гвардії України (НГУ) та інші складові сил оборони.

Розглядаючи питання охорони та захисту державного кордону слід чітко уявляти зміст таких понять, як "посилення охорони" та "прикриття" державного кордону. Так, посилення охорони державного кордону – це заходи, які проводяться прикордонними загонами ДПСУ із залученням сил та засобів ЗСУ за сприяння органів внутрішніх справ та НГУ, регіональних органів СБУ, а прикриття державного кордону – це заходи із захисту державного кордону, які проводяться військовими частинами (підрозділами) ЗСУ самостійно, або із

залученням прикордонних загонів ДПСУ за сприяння органів внутрішніх справ та НГУ, регіональних органів СБУ і спрямовані на підвищення інтенсивності застосування всіх сил та засобів, збільшення щільності їх розміщення.

Способами дій сил та засобів ЗСУ під час посилення охорони визначених сухопутних ділянок державного кордону є самостійні дії або дії у складі прикордонних нарядів, які застосовуються за рішенням начальників прикордонних загонів ДПС.

Прикриття державного кордону забезпечується створенням смуг або районів оборони, системи опорних пунктів (позицій), а також виставленням додаткових патрулів (секретів), обладнанням засідок, спостережних постів, блок-постів, створенням інженерних загороджень.

Серед основних способів дій сил та засобів ЗСУ, які застосовуються під час прикриття державного кордону, є: оборонні дії на окремих напрямках та тактично вигідних рубежах. У глибині території визначеним складом сил можуть проводитися ізоляційні та пошукові (пошуково-ударні) дії. Військові частини (підрозділи), які призначені для прикриття державного кордону, займають визначену смугу оборони (райони оборони), ведуть розвідку, створюють систему вогню, проводять інженерне обладнання місцевості і знаходиться у постійній готовності до виконання бойового завдання. З початком прикордонного збройного конфлікту ведуть бойові дії щодо утримання визначених позицій, рубежів, районів та у подальшому здійснюють розгром противника, який вторгнувся на територію держави.

Успішне виконання завдань охорони та оборони державного кордону силами оборони досягається завдяки чіткому розумінню командирами (начальниками) порядку виконання майбутніх завдань, якісним завчасним плануванням спільного застосування сил та засобів, чіткою організацією взаємодії між ними, підтриманнями безперервного управління та своєчасним їх забезпеченням необхідними матеріально-технічними засобами.

УДК 355.51:351.746.1

Кривий І.В., старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОКРЕСЛЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРУ І РІВНЯ НЕБЕЗПЕК НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Під час здійснення оперативно-службової діяльності (далі – ОСД), відділи прикордонної служби (далі – ВПС) реагують на різноманітні ускладнення

обстановки. Постає питання - яким чином спростити сприйняття, а також націлити органи управління та персонал на здійснення певної діяльності, тобто - утворити певний інформаційний код, зрозумілий його користувачам. У деяких сферах відоме застосування колірної гами, для передачі рівня складності подій, для прикладу – жовтий колір, характеризує вищий ступінь небезпеки метеорологічних умов, який рекомендує підвищену обережність, та ін. Функціонування ВПС характеризується великим спектром завдань і застосування суто колірної гами не буде розкривати сутність та ступінь ускладнення обстановки, тому, взявши за основу певні соціальні стереотипи, кольором пропонується визначати сукупність окремих типів небезпек на нейтралізацію чи послаблення яких направлена його діяльність.

Виходячи із цього, колірний код буде характеризувати: «червоний» - військово-політичні небезпеки; «оранжевий» - соціально-політичні небезпеки; «білий» - транскордонні небезпеки на шляхах міжнародного сполучення; «зелений» - прикордонні небезпеки; «синій» - професійні небезпеки; «чорний» - ресурсні небезпеки; «жовтий» - техногенні небезпеки; «сірий» - природні небезпеки; «коричневий» - біологічні небезпеки.

При цьому, їх поєднання з цифровим індексом, містить узагальнення рівня важливості значення впливу подій чи загроз на ОСД відділу прикордонної служби і слугує характерною ознакою для обміну інформацією та визначення необхідного об'єму заходів, направлених на протидію ним. А так як динаміка загострення обстановки може обумовлювати різні типи небезпек, тому вага індексу найскладнішого буде визначати загальний.

Таким чином, цифрові індекси мають наступне значення:

«1» - відображає «катастрофічне» вагове значення, що характеризує: суттєву загрозу безпеці суспільства і держави; повне підпадання ВПС під вплив, неможливість подальших дій та функціонування, потреба в повному переорієнтуванні діяльності; реальну загрозу життю людей, неможливість забезпечити безпеку життєдіяльності; суцільне знищення (втрата) засобів, пунктів, об'єктів та систем в зоні небезпеки;

«2» та «3» - мають «критичне» та «граничне» вагового значення з відповідною характеристикою рівнів небезпеки;

«4» - висвітлює «незначне» вагове значення, що розуміє: часткове підпадання підрозділу під вплив, загалом немає потреби в переорієнтуванні діяльності, для здійснення функціонування достатньо наявних ресурсів зміни прикордонних нарядів ВПС; незначну загрозу, при яких умови життєдіяльності дозволяють безпечно виконувати покладені завдання; часткове ушкодження засобів, пунктів, об'єктів та систем в зоні небезпеки.

Підсумком наведеного можна визначити, що формування даного інформаційного простору, створює умови для забезпечення єдиного розуміння органами управління характеру подій на ділянці відповідальності ВПС,

оптимізує їх управлінську діяльність і дозволяє визначати необхідний об'єм заходів щодо протидії ним.

УДК 355/359.07

Куліш Р.С., викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ВЕРИФІКАЦІЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ ОБҐРУНТУВАННЯ РІШЕНЬ НА ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ

Проблеми прийняття оптимальних рішень у сфері охорони державного кордону існували постійно. Однак, упродовж останнього часу ці проблеми значно ускладнились, органи управління Державної прикордонної служби України всіх рівнів зустрічаються з ними все частіше. Насамперед, це пов'язано з підвищенням складності та динамічності обстановки; збільшенням обсягу інформації, що надходить до органів управління; з неможливістю чисельного виміру ряду зовнішніх та внутрішніх факторів, складністю взаємозв'язків між ними; неструктурованістю та складністю завдань з охорони державного кордону; збільшенням кількості управляючих параметрів рішень і складністю їх одночасного урахування; підвищенням взаємозалежності різних рішень та їх наслідків. У таких умовах приймати рішення, які забезпечували б необхідний стан охорони державного кордону, на базі лише якісного аналізу, досвіду охорони кордону та інтуїції начальників стає дедалі важче.

Аналіз діяльності начальників відділів прикордонної служби свідчить, що при моделюванні дій правопорушників законодавства України з прикордонних питань та обґрунтування на їх основі параметрів системи охорони державного кордону використовуються:

- евристичні методи: метод аналогії;
- методи експертних оцінок: метод групової згоди (нарада);
- метод анкетування (покладений в основу методики визначення складності обстановки на державному кордоні);
- математичні (кількісні) методи: методика оцінки вірогідності виявлення і затримання порушників кордону;
- елементи статистичного аналізу результатів оперативно-службової діяльності щодо протидії незаконній міграції.

У більшості випадків офіцери органів управління віддають перевагу евристичним методам та методам експертного опитування. Як правило, як експерти виступають керівники структурних підрозділів штабу й інших органів

управління, які, опираючись на свій досвід, знання і наявні матеріали, виносять судження про ймовірність здійснення тієї чи іншої події в майбутньому, про умови й терміни її настання, послідовність майбутніх подій, їхнє кількісне та якісне вираження. Для отримання узагальненої думки судження експертів піддаються математичній обробці. Як правило, офіцери органів управління при обґрунтуванні своїх суджень не використовують математичні моделі. Суттєвою перевагою методів є можливість уникнути грубих помилок, особливо при стрибкоподібних змінах показників параметрів протиправної діяльності. Основним недоліком є суб'єктивність рішень щодо значень параметрів системи охорони державного кордону.

Аналіз можливостей наявного науково-методичного апарату свідчить, що наявні моделі та методики надають можливість оцінити і спрогнозувати лише окремі параметри обстановки та системи охорони державного кордону на ділянці відділу прикордонної служби.

Отже, алгоритми, які містили б раціональну послідовність управлінських операцій, що здійснюються начальником та іншими посадовими особами відділу прикордонної служби в процесі організації оперативно-службової діяльності в різних умовах обстановки, на сьогоднішній день на жаль не розроблені. Усе зазначене вказує на необхідність подальших досліджень у цьому напрямку.

УДК 355/359.07

Купрієнко Д.А., доктор військових наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник; **Магась Г.А.**, кандидат наук з державного управління, начальник кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ УМОВ ТА ЧИННИКІВ, ЩО ОБУМОВИЛИ РЕІНЖІНІРИНГ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ

На своєму засіданні 25 і 26 червня 2015 року Європейська Рада закликала до більш значних зусиль у вирішенні проблем щодо безпрецедентних загроз прикордонній безпеці. З метою її забезпечення (гарантування) Регламентом (ЄС) 2016/1624 від 14 вересня 2016 року Європейського Парламенту та Ради Європи створено Європейську прикордонну та берегову охорону, яка повинна включати Агентство з питань Європейської прикордонної і берегової охорони і

національні органи. Таким чином, запроваджено започатковано перебудову, тобто реінжиніринг, європейської системи прикордонної безпеки.

З 1998 року Україна перебуває у процесі євроінтеграції, а отже для її органів державної влади, що гарантують прикордонну безпеку, важливим є усвідомлення умов та чинників, які обумовили реінжиніринг європейської системи прикордонної безпеки.

Як результати аналізу відповідних умов та чинників окреслимо такі аспекти.

Найбільшим проблемним питанням для ЄС є перманентно зростаючі міграційні потоки в напрямку його території, що супутно спричиняє велику кількість людських жертв. Лише за 2,5 місяці 2017 року зафіксовано понад 4500 летальних випадків через аварії і катастрофи плавзасобів у Середземному морі. А це перевищує кількість жертв за аналогічний період попереднього року близько на 20 %.

Друге важливе питання – забезпечення прав людини щодо вільного пересування в межах ЄС (Шенгенської зони), що також є одним з основних компонентів у сфері свободи, безпеки та справедливості.

Ще одним проблемним питанням слід виокремити загрози, пов'язані з діяльністю транснаціональної (транскордонної) організованої злочинності, яка впливає не лише на стан у прикордонні, але й на рівень внутрішньої безпеки в рамках ЄС.

Вирішення (регулювання) зазначених проблемних питань потребує посилення прикордонного менеджменту щодо централізації управління процесами на зовнішніх кордонах ЄС, опираючись на принципи європейського інтегрованого управління кордонами. Тому європейське Агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах країн-членів ЄС зазнає певних трансформацій: значно розширені його завдання, повноваження, змінено назву на «Агентство з питань Європейської прикордонної і берегової охорони» (як і раніше, іменується Фронтекс).

Отже, реінжиніринг європейської системи прикордонної безпеки обумовлено необхідністю радикального підвищення ефективності: вирішення міграційних проблем і протидії майбутнім загрозам на зовнішніх кордонах; контролю за перетином зовнішніх кордонів; забезпечення внутрішньої безпеки в межах ЄС; забезпечення функціонування Шенгенської зони і дотримання всеохоплюючого принципу солідарності. Загальною метою політики ЄС у сфері зовнішнього управління кордонами є розширення потенціалу європейського інтегрованого управління кордонами.

УДК 355.359

Лемешко В.В., старший викладач кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЇХ БОЙОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ. ОБҐРУНТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНОЇ СТРУКТУРИ ПРИКОРДОННОГО ПІДРОЗДІЛУ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ

В основних завданнях реалізації Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України для удосконалення, формування та розвитку нових прикордонних підрозділів швидкого реагування (далі – ППШР) передбачається вдосконалення форм застосування та способів їх дій, підвищення боєздатності та підтримання їх у готовності до застосування. Підвищення боєздатності полягає в розробці оптимальної організаційно-штатної структури підрозділу, з насиченням її достатньою кількістю вогневих засобів, сучасною бойовою технікою, а також засобами розвідки та спостереження, підготовці особового складу з метою досягнення ним найвищого рівня володіння цими засобами, підтримання цих засобів у постійній готовності до застосування, створення та підтримання в придатному стані необхідних запасів матеріально-технічних засобів для забезпечення дій ППШР.

Загальні вимоги до ППШР можна сформулювати наступним чином: ППШР повинні бути боєздатними, якісно підготовленими, всебічно забезпеченими, здатними швидко реагувати на будь-які загрози національній безпеці у прикордонній сфері, ефективно діяти під час загострення обстановки на державному кордоні та у разі виникнення збройного конфлікту на його початковій стадії, у тому числі й в межах участі в антитерористичній операції, протидіяти спеціальним операціям та негативному інформаційно-психологічному впливу противника. Ключовими у зазначених вимогах є: боєздатність, ефективність дій під час загострення обстановки на державному кордоні й у разі виникнення збройного конфлікту.

У сучасних умовах з урахуванням загроз, які реально проявилися, наявність ППШР є очевидною необхідністю, головним завданням яких має бути миттєве реагування на зміни в оперативній та бойовій обстановці на державному кордоні, особливо під час проривів обмежених військових формувань, боротьби з диверсійно-розвідувальними групами противника та незаконними збройними формуваннями в прикордонні.

Напрямок подальших досліджень обумовлює обґрунтування організаційно-штатної структури прикордонного підрозділу швидкого реагування, здатного якісно виконувати завдання в умовах реалізації функцій правоохоронного, спеціального та оборонного характеру.

УДК 351.862.4

Лобко М.М., кандидат військових наук, доцент, провідний науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Устименко О.В.**, кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

**ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ**

Оцінюючи стан складових сектору безпеки і оборони України, за результатами Комплексного огляду сектору безпеки і оборони України, фахівці зазначають, що серед невирішених проблем є не сформованість системи управління цим сектором. У науковому середовищі проблемі визначення концептуальних засад створення системи управління сектором безпеки і оборони України приділяється значна увага.

Розглядаючи напрями розвитку сектору безпеки і оборони України в Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 року №92/2016 зазначається, що «для ефективного розвитку сектору безпеки і оборони в сучасних умовах передбачається: централізація управління сектором безпеки і оборони у мирний час, у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період, підвищення рівня міжвідомчої координації і взаємодії».

В цьому ж документі зазначається, що Президент України здійснюватиме загальне керівництво сектором безпеки і оборони України, організовуватиме взаємодію його складових, у тому числі: у мирний час та у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, – безпосередньо або через Раду національної безпеки і оборони України (РНБО України); в особливий період – безпосередньо або через Раду національної безпеки і оборони України, в тому числі з використанням потенціалу Воєнного кабінету РНБО України та Ставки Верховного Головнокомандувача (у разі її створення), робочим органом якої є Генеральний штаб Збройних Сил України.

Досвід АТО на сході України показує, що започаткована у Концепції конструкція управління сектором безпеки і оборони України є, на нашу думку, недосконалою. Адже РНБО України відповідно до Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» має координаційні і контрольні функції. Згідно до ст. 3 зазначеного закону функціями Ради національної безпеки і оборони України серед інших є: координація та здійснення контролю за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони у мирний час; координація та здійснення контролю за діяльністю органів

виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони в умовах воєнного або надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Воєнний кабінет РНБО України є робочим органом Ради національної безпеки і оборони України в особливий період. На Воєнний кабінет одним з основних завдань покладається «обговорення пропозицій щодо застосування сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України для відбиття збройної агресії проти України».

Тобто, ці органи не наділені директивними функціями, а лише координаційно – контрольними і дорадчими. До того ж, Воєнний кабінет функціонує тільки в умовах особливого періоду.

Практика показує, що сучасні збройні конфлікти мають тенденцію до швидкого розвитку подій. Відповідно до цього й система управління має швидко і гнучко реагувати на розвиток подій. Однак, визначені вітчизняним законодавством процедури підготовки і прийняття рішень РНБО України, діяльності Воєнного кабінету не забезпечують оперативності у прийнятті рішень щодо «застосування сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України». Понад те, після прийняття Президентом України відповідних рішень, зазначені органи не мають відповідних директивних функцій щодо забезпечення його реалізації.

Проведений аналіз показує, що вирішення проблеми оперативного керівництва застосуванням сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України можна досягти шляхом утворення органу управління сектором при Президентові України (на кшталт координаційного органу з питань розвідувальної діяльності при Президентові України) або при РНБО України з директивними функціями на впровадження рішень прийнятих Президентом України (РНБО України) щодо застосування сил і засобів структур сектору безпеки і оборони України в умовах мирного часу, у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці та в особливий період.

Повноваження такого органу управління доцільно визначити у відповідному Положенні, яке затверджується указом Президента України. За такого підходу, у разі загострення ситуації у державі, не потребуватиме перебудови та зміни структур і функцій система управління тощо. Адже за нинішніх умов швидкоплинності конфліктів органи управління сектором безпеки і оборони України повинні бути створені завчасно і здатні відслідковувати та адекватно реагувати на загрози у разі виникнення кризової ситуації, а не створюватися після виникнення кризи.

Підсумовуючи слід зазначити, що сучасна система управління державою, як складова загальнодержавної системи управління, має бути постійно готовою і здатною до здійснення управління сектором безпеки і оборони України в умовах виникнення кризових ситуацій, функціонування в будь-яких умовах, із завчасно визначеними функціями та відповідальністю органів управління за їх виконання.

УДК 355(075.8)

Луник О.О., кандидат історичних наук, начальник відділення науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник; **Корчев В.Б.**, кандидат військових наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ СИЛОВИХ СТРУКТУР У ПРОТИДІЇ ГІБРИДНІЙ АГРЕСІЇ

Цивільно-військове співробітництво (далі – ЦВС), як одна з функцій військового компоненту, є невід’ємною частиною сучасних багатомісних операцій, охоплює усі співпрацюючі сторони, задіяні у вирішенні конфлікту, та сприяє взаємодії цивільних та військових структур. Визнання ЦВС важливим елементом підтримки бойових дій стало практикою провідних країн світу. Успішний досвід українських військовослужбовців, задіяних у міжнародних миротворчих операціях, не став поштовхом для створення структур ЦВС. До початку проведення антитерористичної операції (далі – АТО) в окремих районах Донецької та Луганської областей це питання не було вирішено. Блокування пересування військових колон, перешкоджання виконанню завдань, передача розвідувальної інформації протиборчій стороні – це лише деякі наочні наслідки відсутності ЦВС. Як наслідок, низка службово-бойових завдань підрозділами не була виконана, що призвело до неповоротних людських втрат.

Особливості участі підрозділів Збройних Сил України, Національної гвардії України, Міністерства внутрішніх справ, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України в АТО та інших бойових і спеціальних діях на півдні та сході України окреслили суттєві проблеми в організації взаємодії між командирами підрозділів військових формувань та місцевими органами самоврядування й населенням у районах виконання завдань. З метою подолання зазначених недоліків Міністерство оборони України у травні 2014 року направило в райони виконання завдань оперативні групи взаємодії з питань ЦВС. Постало нагальне питання щодо налагодження цивільно-військової взаємодії всіх військових та правоохоронних формувань у зоні конфлікту.

Загальновизнаною є практика проведення інформаційного впливу шляхом розповсюдження інформації через ключових суб’єктів комунікації – осіб, які мають вплив на місцеве населення (представники органів місцевої влади, формальні та неформальні лідери). Структурні підрозділи ЗСУ: Управління цивільно-військового співробітництва, 14 оперативних груп і три центри ЦВС у Маріуполі, Северодонецьку, Краматорську – готують підґрунтя для створення інформаційного впливу на місцеве населення. У інших військових

формуваннях, на жаль, немає навіть і цих перших кроків. Специфіка роботи груп ЦВС сьогодні – дії на території своєї держави. Це дозволяє уникнути мовного та релігійного бар'єрів, полегшує можливості впливу на місцеве населення в районі проведення бойових дій. Однак, недостатність правового і фінансового забезпечення значною мірою ускладнює їх функціонування.

Успішна протидія диверсійно-розвідувальним і терористичним операціям стає можливою за умови своєчасного виявлення інформаційних ознак місць ймовірного проведення об'єктами спостереження протиправних дій та передачі якісної (достовірної та повної) інформації у систему управління для обробки і перетворення до вигляду, необхідного при підготовці управлінських рішень.

Отже, для виявлення ймовірних місць проведення диверсійно-розвідувальних і терористичних операцій потрібно організувати збір даних інформаційних ознак про місця можливого їх проведення, визначити об'єкти впливу і здійснювати тиск на них, налагодити комунікації й обмін інформацією з ключовими гравцями цивільного компоненту тощо.

УДК 355.551:351.746.1

Мартинюк В.П., старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МОБІЛЬНИМИ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ

Важливість ефективного управління значно зростає при підготовці і проведенні спеціальних операцій із знешкодження озброєних злочинців, припинення контрабандної діяльності або вторгнення збройних груп та злочинних організацій на території України, а також заходах, пов'язаних з припиненням терористичної діяльності, насамперед, під час проведення антитерористичної операції (далі – АТО) на сході країни.

Робота керівника спеціальної операції (далі – СпО) з ліквідації незаконно утворених збройних формувань (далі – НФЗ) та його штабу щодо прийняття управлінського рішення повинна розпочинатись із з'ясування отриманого бойового завдання.

Керівник СпО повинен знати й враховувати: обмеження у застосуванні засобів збройної боротьби та спеціальних засобів; зміст етапів СпО, що має проводитися; завдання, що виконують формування, а також порядок ведення спільних із ними дій і чітке розмежування районів під час спільного несення служби. Рішення

про початок підготовки СпО, спрямованої на ліквідацію НЗФ, доцільно приймати після виявлення факту ознак присутності та діяльності НЗФ. Ці факти можуть бути серйозною загрозою для коригування управлінського рішення з метою перегрупування сил і зосередження їх на збір оперативної інформації.

Оцінку обстановки починають з оцінки НЗФ, яке необхідно ліквідувати. При цьому необхідно додатково вивчити: чисельність, характер попередніх дій, цілі, оснащеність НЗФ озброєнням, його національно-етнічний і конфесійний склад; соціально-політичні погляди бойовиків НЗФ, чисельність його поповнення добровольцями з числа місцевих жителів; наявність у складі НЗФ військовозобов'язаних кадрів, що одержали військову освіту у вітчизняних вищих навчальних закладах чи були підготовлені іноземними службами; наявність у складі НЗФ фахівців у галузі вибухотехнічної (інженерної) справи, селекtronної боротьби, зв'язку тощо.

Далі здійснюється оцінка сил, які залучаються до СпО, вивчається район проведення майбутніх дій з відповідними висновками. При цьому обов'язково оцінюються: укомплектованість мобільного підрозділу персоналом, озброєнням, бойовою технікою; морально-психологічний і фізичний стан, його ставлення до подій, які відбуваються; склад, можливості та завдання приданих формувань, а також конкретні завдання, для вирішення яких вони будуть задіяні в СпО, порядок організації і здійснення з ними взаємодії; наявність шляхів обходу, місць можливих завалів, руйнувань, затоплень, а також можливих районів блокування маршрутів місцевим населенням; наявність населених пунктів і можливість застосування в них зброї та бойової техніки; стан громадського порядку у визначеному районі; важливі об'єкти і рубежі, зайняття яких сприятиме блокуванню та ліквідації НЗФ.

Однією з пріоритетних особливостей процесу управління при підготовці та проведенні СпО з ліквідації НЗФ є забезпечення потрібного часу оперативного реагування елементів службового порядку мобільних підрозділів ДПСУ з точки зору забезпечення високого темпу СпО.

УДК 355.422

Михайлишин О.О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

ОБҐРУНТУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ РІЗНОВИДОВИХ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

З кінця 2013 року в Україні значно підвищився рівень складових воєнної загрози з боку Російської Федерації (далі – РФ). Проявами цього є: гібридна

агресія РФ, зокрема тимчасова окупація Кримського півострова; нарощування військової потужності РФ у безпосередній близькості до кордону України; розпалювання та усебічна підтримка збройного конфлікту в окремих районах Донецької і Луганської областей; територіальні претензії РФ до України; ведення спеціальними службами РФ комплексу «гібридних» заходів, спрямованих на дестабілізацію суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації в Україні. У зв'язку з трагічними подіями в Криму, на Сході України і збройною агресією РФ проявились суттєві недоліки в організації і підтриманні взаємодії між підрозділами (частинами) Державної прикордонної служби України з відповідними підрозділами інших військових формувань та правоохоронних органів при проведенні антитерористичної операції.

Науковці розглядають принципи взаємодії як найбільш загальні основні правила і рекомендації, якими повинні керуватися органи управління при підготовці та виконанні того чи іншого завдання. Їх відмінність від закономірностей полягає в тому, що останні існують і діють об'єктивно, поза свідомістю людей, незалежно від їхньої волі та бажання. Принципи ж, що впливають із закономірностей, свідомо формуються в інтересах практики і застосовуються залежно від конкретних умов. Такими є умови обстановки, що склалися в регіоні або в державі. За своїм призначенням взаємодія органів охорони державного кордону із підрозділами (частинами) інших військових формувань та правоохоронними органами у сфері прикордонної безпеки є основою для практичної організації взаємодії, яку визначає старша посадова особа і яку безпосередньо виконують суб'єкти взаємодії. Принципами такої взаємодії є: повнота урахування можливостей правопорушників і ймовірного противника та стан загальної обстановки, що склалася в регіоні або державі; завчасна організація взаємодії як на регіональному (оперативному, оперативно-тактичному), так і на місцевому (тактичному) рівні; організація безперебійного обміну інформацією щодо обстановки між взаємодіючими суб'єктами; встановлення постійного контролю за виконанням підлеглими силами своїх завдань та надання допомоги суб'єкту взаємодії в підтриманні їх безперервної взаємодії; єдність поглядів різних органів управління Збройних сил, інших військових формувань та правоохоронних органів щодо змісту, ролі та місця взаємодії; організація і підтримання взаємодії старшою командною інстанцією, вищим органом (штабом) при суворій регламентації відносин взаємодіючих сторін і пріоритеті відносин підпорядкованості між ними в період спільного вирішення загального завдання; організація взаємодії насамперед в інтересах того суб'єкта, який у даний час вирішує головну частку загального завдання (діє на напрямку зосередження головних зусиль); всебічне забезпечення взаємодії (інформаційне, матеріальне, фінансове тощо).

Варто зазначити, що використання наведених вище принципів взаємодії суб'єктів надасть змогу підвищити ефективність вирішення завдань

різновидовими силами і засобами на сучасному етапі їх розвитку й обґрунтовано сформулювати вимоги взаємодії суб'єктів. Зазначене наукове завдання щодо визначення принципів взаємодії може бути продовжене за такими напрямками: визначення вимог до взаємодії зазначених органів управління, розроблення методики організації взаємодії суб'єктів, розроблення методики реалізації взаємодії зазначених суб'єктів за різних умов обстановки.

УДК 355.51:351.746.1

Мішенюк Р.М., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

РОЛЬ ТА МІСЦЕ НАСЕЛЕННЯ ПРИКОРДОННЯ В ОХОРОНІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Події, які відбуваються останнім часом в Європі з питань міграційної політики та протидії контрабандній діяльності змінили багато підходів, в тому числі і роботу прикордонників з місцевим населенням. Прикордонна служба, з огляду на важливість участі населення прикордоння в охороні кордону, проводить комплекс організаційних та практичних заходів для розвитку та підтримання взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування в прикордонних областях України.

Одною з найстаріших традицій прикордонників України завжди були тісні і ділові взаємини з місцевим населенням прикордоння. Охорона державного кордону України (далі – ДКУ) забезпечується цілеспрямованою діяльністю органів державної виконавчої влади з активною участю громадян і здійснюється Державною прикордонною службою України (далі – ДПСУ). Нормативно-правовими актами України визначається, що діяльність ДПСУ будується на принципах законності, гласності, дотримання прав і свобод громадян, взаємодії з органами державної влади та управління, громадськими об'єднаннями, трудовими колективами і населенням», а Законом України «Про державний кордон України», визначено, що «державні органи, громадські організації, посадові особи зобов'язані надавати всебічну допомогу ДПСУ в охороні ДКУ. Відомчими розпорядчими документами визначаються основні завдання громадських формувань, права їх членів, порядок їх виконання. Така вагома правова підтримка значно активізує роботу прикордонників зі створення та організації діяльності громадських формувань. Активну участь у цьому беруть місцеві державні органи та органи самоврядування.

У країнах Європейського Союзу місцеве населення бере активну участь в охороні кордону. Охорона державного кордону Словацької Республіки

здійснюється Прикордонної поліцією і поліцією у справах іноземців поліцейського корпусу МВС. Основу охорони державного кордону становить система оперативно-розшукових, розшукових, розвідувальних, військових і режимних заходів, які проводяться штатними силами і засобами прикордонної поліції. В охороні кордону широко використовуються гласні методи роботи з місцевим населенням.

Охорона державного кордону Республіки Польща здійснюється прикордонною охороною МВС. Основу організації охорони кордону становить ешелонована система оперативно-розшукових, розшукових, розвідувальних і режимних заходів, які здійснюються особовим складом прикордонних стражниць, прикордонних спецпідрозділів оперативного реагування, оперативним складом відділів Прикордонної охорони та відділів міжміських (регіональних) оперативних відділів охорони державного кордону Головної комендатури Прикордонної охорони Республіки Польща. Основними видами службово-бойової діяльності Прикордонної охорони є оперативна робота із залученням місцевого населення і періодичної висилкою прикордонних нарядів.

Таким чином, проводячи порівняльний аналіз залучення місцевого населення до охорони державного кордону в Україні та країнах Європейського Союзу необхідно відзначити, що це питання має важливе значення для будь-якої держави з метою досягнення безпеки в прикордонному просторі.

УДК 355.5

Мокоївець В.І., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Федоров О.Ю.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДЛЯ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ І КОМУНІКАЦІЙ

Військові частини ЗСУ у повному складі або окремими підрозділами можуть застосовуватися для охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій у взаємодії з формуваннями Національної гвардії України.

Охорона та оборона територій і найбільш важливих об'єктів є складовим компонентом боротьби з ДРС противника або НЗФ і здійснюється шляхом спільного контролю визначених зон відповідальності підрозділами ЗСУ і НГУ.

Охорона та оборона важливих об'єктів і комунікацій здійснюється веденням охоронних (оборонних) дій виділеними для цього підрозділами, завданнями яких є: своєчасне виявлення ДРС противника або НЗФ поблизу об'єктів та недопущення їх проникнення до об'єктів; недопущення мінування об'єктів і місцевості на підступах до них та відбиття нападу на об'єкти.

При цьому застосування підрозділів ЗСУ для охорони організується і здійснюється відповідно до положень БСМТВ щодо розташування підрозділів на місці і ведення сторожової охорони; для оборони – щодо ведення оборонного бою з урахуванням певних особливостей застосування стабілізаційних заходів.

Об'єкти охороняються за принципом позиційної кругової оборони, а комунікації – патрулюванням та охороною об'єктів на них.

За розмірами об'єкти поділяються на: малі об'єкти (з довжиною периметру до 1 км) – склади, невеликі мости тощо; середні (з периметром до 3 км) – заводи, великі мости тощо; великі (з периметром 9–27 км) – аеродроми тощо.

За узгодженням з СБУ організується і спільно з силами НГУ здійснюється контррозвідальне забезпечення об'єктів, які підлягають охороні та обороні.

Охорона важливих об'єктів повинна будуватися по периметру на далеких (10–15 км) і ближніх підступах (3–4 км) до них. Для контролю небезпечних напрямків на підступах розгортається система спостережних пунктів, оснащених відповідною апаратурою виявлення і розпізнавання.

Винесення зони охорони на віддалення 10–15 км здійснюється для перешкоджання ураженню об'єктів вогнем легких реактивних систем. Встановленням ближньої зони охорони на відстані 3–4 км унеможливується обстріл мінометним вогнем і зайняття ДРС противника (НЗФ) вихідного положення для атаки. Ця зона контролюється дозорами, патрулями, технічними засобами сигналізації. Периметр об'єктів є основною перешкодою для проникнення ДРС противника (НЗФ). Усередині об'єктів організується охорона життєво важливих центрів. Для цього передбачається мати замасковані вогневі спорудження і мобільні резерви.

Бойовий порядок підрозділу охорони та оборони, як правило, включає: основні сили охорони, що розподіляються на: чергові зміни; підрозділи посилення; протидиверсійний резерв, підрозділ ліквідації наслідків нападу. У разі необхідності та за наявності сил і засобів можуть призначатись й інші елементи бойового порядку.

Завчасно організовані, добре підготовлені і взаємоузгоджені дії підрозділів ЗСУ та НГУ забезпечують надійну охорону і стійку оборону визначених об'єктів і комунікацій.

УДК 351.86:355.42

Неклонський І.М., кандидат військових наук, доцент кафедри організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт Національного університету цивільного захисту України, полковник служби цивільного захисту; **Катещенок А.В.**, начальник центру охорони праці і пожежно-технічного нагляду Служби безпеки України, полковник

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЯКИХ ЗАКЛАДЕНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ

В умовах сучасної військово-політичної обстановки функціонування Національної гвардії України необхідно розглядати в системі складових сектору безпеки і оборони. Відповідно Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України основні зусилля з розвитку сектору безпеки і оборони мають зосереджуватись на поетапному та узгодженому нарощуванні оперативних спроможностей сил безпеки і оборони та рівня їх готовності до невідкладного реагування на виклики й загрози національній безпеці України.

Основними шляхами досягнення необхідних оперативних та інших спроможностей складових сектору безпеки і оборони, в основі реалізації яких закладені питання організації взаємодії його складових є:

- раціональний розподіл завдань у секторі безпеки і оборони, формування системи управління силами безпеки і оборони залежно від типу кризової ситуації та з урахуванням багатогранності ризиків національній безпеці;

- досягнення й підтримання необхідного рівня бойової та мобілізаційної готовності військ (сил) і правоохоронних органів до виконання завдань за призначенням, наближення їх за складом, рівнем підготовки та оснащення озброєнням, військовою і спеціальною технікою до стандартів ЄС та НАТО;

- підвищення спроможностей Національної гвардії України до виконання завдань із підтримання громадської безпеки, фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури, участі в охороні і обороні державного кордону України, а також підтримки операцій Збройних Сил України у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий період;

- удосконалення системи планування застосування, управління та взаємодії сил безпеки і оборони під час ліквідації (нейтралізації) актуальних загроз;

- створення єдиної системи ситуаційних центрів державних органів, що входять до сектору безпеки і оборони, а також інших органів державної та місцевої влади, забезпечення її ефективної координації з використанням можливостей Головного ситуаційного центру України, формування умов для забезпечення взаємодії цієї системи із Ситуаційним центром НАТО (SITCEN);

- удосконалення системи територіальної оборони з метою формування

активного резерву Збройних Сил України, запровадження практичної моделі взаємодії підрозділів територіальної оборони зі збройними формуваннями держави;

- створення системи моніторингу, аналізу, прогнозування, моделювання та підтримки прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони за єдиними методиками, підготовленими з використанням можливостей Головного ситуаційного центру України;

- підвищення спроможності Державної служби України з надзвичайних ситуацій щодо ефективного управління єдиною державною системою цивільного захисту, оснащення сил цивільного захисту сучасними видами техніки, засобами та спорядженням.

Формування перспективної моделі сектору безпеки і оборони неможливе без побудови ефективної системи взаємодії. Серед принципів, на яких повинна будуватися така робота особливої актуальності набувають принципи координованості та єдності методологічних засад.

УДК 35.078.3

Сніцаренко П.М., доктор технічних наук, старший науковий співробітник, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського;
Саричев Ю.О., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ У ВОЄННІЙ СФЕРІ

Висока динаміка подій в сучасному світі та потреба адекватного реагування на виклики і загрози, зокрема Україні, спричиняє нагальну потребу удосконалення інформаційного забезпечення державного управління як головної складової забезпечення інформаційної безпеки держави. Важливо, що при цьому інформаційне забезпечення ґрунтувалося на єдиній методології, в основу якої покладено відповідний термінологічний базис.

Аналіз показує, що інформаційне забезпечення державного управління є складним та багатограним, а його термінологічне визначення, а також споріднених із ним понять, сьогодні носить дискусійний характер, значна частина дефініцій, які вживаються в публікаціях, мають змістову суперечливість або однобічно відображають сутність. Отже, на сьогодні сталого термінологічного базису немає, а тому відсутня і опрацьована методологія, що шкодить практиці, у тому числі у воєнній сфері. У той же час потреби військової практики, в першу чергу стосовно координації з питань створення ефективної інформаційної інфраструктури, потребують системного

підходу та однозначного оперування термінами і поняттями щодо інформаційного забезпечення у воєнній сфері. Тому існує актуальне наукове завдання розробки відповідної термінологічної основи.

При цьому системність до визначення сутності інформаційного забезпечення у будь-якій системі управління (в тому числі у воєнній сфері) надає кібернетика – наука про загальні закони управління в техніці, живій природі та суспільстві, якою визначено, що будь-яка функція управління реалізується виключно інформаційними методами, а управлінські рішення та управлінські впливи здійснюються на основі наявних інформаційних ресурсів. Отже, система управління у воєнній сфері повинна діяти у відповідності до основних принципів кібернетичного управління.

Процес управління неможливо реалізувати без належного забезпечення інформацією відповідного характеру і змісту на усіх рівнях та етапах державного управління у воєнній сфері.

Останнім часом в Міністерстві оборони України зроблено перші кроки у цьому важливому напрямі – розроблено та введено в дію військовий стандарт ВСТ 01.004.004 – 2014 (01). “Інформаційна безпека держави у воєнній сфері. Терміни та визначення”, яким визначено, що “*інформаційне забезпечення у воєнній сфері* – сукупність заходів органів військового управління усіх рівнів, дій військ (сил) та інших суб’єктів інформаційної діяльності з метою створення (формування) і використання в інформаційному просторі воєнної сфери необхідних інформаційних ресурсів для реалізації процесів управління в інтересах оборони держави”.

Між тим, застосування такого визначення стикається з тією особливістю, що у воєнній сфері існує декілька видів інформаційної діяльності із явними ознаками інформаційного забезпечення, які історично військовою практикою адміністративно рознесені, а тому не пов’язані ні єдиною методологією, ні єдиною координацією. Наприклад, цими ознаками характеризуються такі види діяльності військових формувань як “розвідка” або “морально-психологічне забезпечення”, але входять вони до різних груп класифікації та адміністрування.

На наш погляд, з метою досягнення системної координації процесів розвитку інформаційної інфраструктури та її застосування з єдиних позицій забезпечення інформаційної безпеки у воєнній сфері, розрізненість споріднених понять потребує їх об’єднання в окрему (рамкову) класифікаційну групу. Для цього слід вважати доцільними наступні види інформаційного забезпечення у воєнній сфері: моніторинг стану; інформаційно-аналітичне; організаційно-управлінське; іміджеве; морально-психологічне; дезінформаційне; захист інформаційних ресурсів; інформаційно-психологічний вплив; інформаційно-технічний вплив; радіоелектронний захист; навігаційне; топогеодезичне (геоінформаційне); гідрометеорологічне.

Зазначені види становлять базовий перелік складових інформаційного забезпечення процесів управління у воєнній сфері, яка здійснює реалізацію функцій управління за призначенням.

Запропоновані термінологічні поняття можуть бути використані при розробці методологічних основ реалізації інформаційного забезпечення державного управління у воєнній сфері з системних позицій забезпечення інформаційної безпеки, що дозволить розвивати інформаційну інфраструктуру держави, зокрема у воєнній сфері, виходячи із єдиної ідеології.

УДК 355/359.07

Прокопенко Є.В., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри зв'язку, автоматизації та захисту інформації Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник;
Мул Д.А., кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри зв'язку, автоматизації та захисту інформації Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ

У сучасних умовах функціонування на Державну прикордонну службу України покладено низку неспецифічних для неї завдань: залучення органів та підрозділів до безпосередньої участі в зоні проведення антитерористичної операції (далі – АТО); перехід від виконання завдань з охорони державного кордону до його оборони тощо.

З одного боку, органам управління потрібно розробляти сценарії розвитку і враховувати тенденції щодо викликів та загроз. Всебічний аналіз ситуації, динаміки її зміни дозволить отримати цілісне бачення становища об'єкта управління та шляхів його розвитку, яке передуватиме розробці стратегії. Перспективний аналіз надає змогу виокремити й оцінити ситуаційні змінні і, відповідно, точніше визначати очікувану динаміку розвитку управлінської ситуації з тим, щоб виробити рішення, що враховують тенденції її розвитку, реальні можливості і співвідношення сил противника.

З іншого боку, для того, щоб забезпечити виконання завдань з охорони/оборони державного кордону та адекватно реагувати на виклики і загрози, органам управління зовсім замало тільки знати про них. Можна знати загрози, але не мати можливості їм протистояти і тому зазнати поразки. Так само можна знати про нові можливості об'єктів управління, але не мати потенціалу для їх реалізації і не зуміти їх використати.

Саме тому сильні і слабкі сторони внутрішнього середовища органу управління в такій же мірі, як загрози, виклики та можливості, вивчаються в

процесі перспективного аналізу. Це дозволить виділити службовий/бойовий потенціал органу охорони державного кордону при оцінці ситуації та вироблення варіантів управлінських впливів.

УДК 342.9

Прокопенко О.Ю., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, майор поліції

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ Й ГРОМАДЯНИНА

Згідно із конституційними положеннями, всі люди є вільними та рівними в своїх правах. Права та свободи людини є невідчужуваними й непорушними. При цьому конституційні права та свободи гарантуються й не можуть бути скасовані. З метою забезпечення прав і свобод громадянина та людини в нашій державі функціонують відповідні правоохоронні органи, особливе місце серед яких посідають регіональні органи Національної поліції України. Отже, актуальним є дослідження діяльності регіональних органів Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Не викликає сумніву, що найбільш складним і комплексним поняттям, сутність якого необхідно з'ясувати в ході даного дослідження, представлено таким поняттям як “право”. У контексті вирішення поставленого вище наукового завдання для нас найбільший інтерес представляє така специфіка поняття “право” як сприйняття його з об'єктивних і суб'єктивних аспектів. У даному випадку мова йде про поділ права на “об'єктивне право” й “суб'єктивне право”. Зокрема, вчені зазначають, що в теорії права під об'єктивним правом розуміється сукупність чинних у країні юридичних норм. У свою чергу, поняття суб'єктивного права може розглядатися в широкому значенні. У такому разі вищенаведений термін означає все те, що впливає з правових норм (об'єктивного права) для особи та характеризує її як суб'єкта права. Визнання особи суб'єктом права знаходить свій вираз у тому, що вона через норми об'єктивного права виступає як його учасник. У вузькому (власному) значенні суб'єктивне право розуміється як право (можливість певної поведінки) особи, що передбачено правовою нормою. Термін “об'єктивне” щодо права означає, що юридичні норми набули своєї об'єктивізації в офіційних державних актах і тому стають незалежними від розсуду окремих індивідів. Термін “суб'єктивне” вказує на приналежність права певному суб'єкту, на його певні юридично

визнані можливості, якими він на свій розсуд може скористатися або не скористатися. Суб'єктивне право взаємопов'язане з об'єктивним, обумовлено його змістом. Адже ті або інші юридичні права суб'єктів, які, власне, й становлять сутність суб'єктивного права, формулюються в чинних юридичних нормах, тобто в об'єктивному праві.

Таким чином, досліджуючи діяльність регіональних органів Національної поліції щодо забезпечення прав громадянина та людини, слід зазначити, що в даному випадку мова йде саме про суб'єктивні права, тобто такі, які належать конкретному суб'єкту. Суб'єктивні права з погляду основних аспектів суспільних відносин надають суб'єктам потенційні можливості для одержання від держави та суспільства необхідних засобів існування, для задоволення культурних і духовних потреб, на участь в управлінні справами суспільства та держави, а також можливості суб'єкта вільно розпоряджатися собою, свободу від втручання держави в сферу відносин, що знаходяться поза межами обов'язків суб'єкта перед державою.

Якщо ж вести мову про другу складову досліджуваного поняття, а саме поняття “свободи”, слід зазначити, що поняття “свобода” в його суб'єктивному значенні тотожне поняттю “суб'єктивне право”, і його застосування пояснюється історичними чинниками. Водночас у юридичній літературі звертається увага на те, що поняття “свобода” більшою мірою пов'язане з характеристикою таких правочинів особи, які визначають сферу її самостійності, захисту від втручання в її внутрішній світ (свобода думки та слова, свобода світогляду й віросповідання тощо). Авторський колектив шеститомної юридичної енциклопедії зауважує, що “свободи конституційні” – це можливості вільної (активної або пасивної) поведінки (діяльності) людини та громадянина в суспільстві й державі, передбачені конституцією, а також іншими законами країни. Свободи, наголошують вчені, нерідко ототожнюють з правами, проте вони мають певні відмінності. Якщо права – це можливість набуття, володіння, користування та розпорядження певними благами – політичними, економічними, соціальними, культурними – в межах і порядку, передбачених конституцією та іншими законами, то свободи, як правило, є лише передумовами набуття, володіння, користування, розпорядження відповідними благами. Отже, свобода людини та громадянина як конституційно-правова категорія являє собою спроможність людини діяти відповідно до своїх інтересів і мети; можливість власного, незалежного вибору того чи іншого рішення. Тому громадянські свободи тлумачаться як встановлена та гарантована законом сфера автономії громадянина стосовно держави, державної влади й інших громадян. Це свобода певних дій, волевиявлень, передусім свобода вираження думок, вимог і міркувань політичного порядку або право громадянина на невтручання органів держави й інших громадян у сферу його особистих переконань. Таким чином, хоча права

та свободи людини й громадянина мають схожість за своєю юридичною природою, разом з тим, як слідує із вищенаведеного, мають і деякі відмінності й особливості, а тому в рамках представленого наукового дослідження нами використовується єдиний термін “права та свободи людини й громадянина”.

Досліджуючи особистісні права та свободи людини й громадянина, що забезпечуються регіональними органами Національної поліції, слід погодитись із позицією стосовно того, що загалом, діяльність органів Національної поліції щодо захисту прав і свобод людини та громадянина як важливої умови забезпечення національної безпеки держави буде відповідати вимогам ефективності за умов її належного законодавчого, організаційного та наукового забезпечення. Головне, щоб кожен співробітник органів Національної поліції, як представник державної виконавчої влади був відданим своїй професії, дотримувався Присяги працівника поліції. А виконуючи всі ці вимоги, органи Національної поліції вийдуть на новий рівень розвитку, який не тільки підвищить авторитет даних органів, а й посилить взаємодію з населенням. У подальшому зазначене без сумніву надасть змогу кожному громадянину нашої держави відчувати спокій і захищеність, допомогу та небайдужість і гарант забезпечення особистих прав і свобод людини та громадянина, які передбачені Основним Законом нашої держави

УДК 351.746.1

Сом О.Б., старший викладач кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ

Аналіз сучасної моделі охорони державного кордону вказує на те, що основні базові елементи моделі покладені на складову інформаційного забезпечення. Про це свідчить той факт, що більшість елементів зазначеної моделі пов'язано із системою збирання, добування та обробки даних обстановки, тобто з системою інформаційного забезпечення службової діяльності органів охорони державного кордону (далі – ООДК).

Ця система створюється для отримання випереджувальної інформації про підготовку або порушення законодавства з прикордонних питань з метою своєчасного реагування на ці події і формується шляхом щоденної оперативно-службової діяльності сил і засобів ООДК, а також взаємодіючих організацій і структур.

Одним з елементів системи збирання, добування та обробки даних

обстановки є система висвітлення надводної обстановки. Об'єктами та суб'єктами зазначеної системи є мережа радіотехнічних постів, спостережних пунктів, пунктів збирання інформації дільничних інспекторів прикордонної служби, а також «плавучі пости», поєднані з кораблями, катерами, прикордонною авіацією та підрозділами взаємодіючих структур.

Виходячи з цього, джерел інформації, які можуть її отримувати та надавати органу управління ООДК вихідні дані для прийняття рішень щодо організації службової діяльності, є достатньо багато. Інформація, яка надходить в орган управління ООДК, може бути достатньо різноплановою, несистематизованою, може мати різний рівень достовірності тощо. З метою її врахування для прийняття рішень необхідно попередньо опрацювати цю інформацію, встановити рівень інформаційного забезпечення для ділянки відповідальності ООДК та визначити підходи для здійснення керуючих впливів щодо врахування інформаційного забезпечення в службовій діяльності.

Після вирішення завдання щодо визначення рівня інформаційного забезпечення службової діяльності ООДК, який би характеризувався відсутністю зазначених недоліків, а також обґрунтування варіанту вирішення завдання щодо розподілу сил і засобів для локалізації дій правопорушників на ділянці відповідальності при врахуванні рівня інформаційного забезпечення службової діяльності ООДК можна буде досягнути визначеної мети, пов'язаної з обґрунтуванням математичної моделі функціонування системи висвітлення надводної обстановки.

УДК 355.237

Стеців Я.В., викладач Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, капітан; **Опришко В.А.**, старший викладач Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, майор

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДОВИХ ТАКТИЧНОГО МАСКУВАННЯ

Проведення підрахунків втрат озброєння та військової техніки (ОВТ) Сухопутних військ Збройних сил України за час проведення Антитерористичної операції (АТО) показав, що втрати відбулись внаслідок бойових дій близько 72%, приблизно 17% через неправильну експлуатацію, та 11% захоплені противником.

Бойові втрати ОВТ в АТО складають переважну більшість. У результаті аналізу саме бойових втрат можна прийти до висновку, що не завжди вони трапляються через вдалі дії противника. Велику частину цих втрат складає невміла організація та здійснення такого виду бойового забезпечення як

тактичне маскуванню. Техніка і озброєння на позиціях маскувались як підручними засобами, так із використанням технічних засобів маскуванню.

Пропонується в ході розробки нових та вдосконаленні існуючих засобів маскуванню зосередити зусилля на наступному:

- по-перше, пропонується розробити (удосконалити) маскувальні комплекти та маски, враховуючи при цьому розробку та використання нових матеріалів і тканин, які обмежують спектральний абрис військовослужбовця або техніки;

- по-друге, пропонується також удосконалення та розробка нових радіолокаційних кутникових відбивачів з каталітичними підігрівачами;

- по-третє, пропонується також розробка нових світломаскувальних пристроїв для військової техніки.

УДК 004.056

Стрельбицький М.А., кандидат технічних наук, доцент, докторант Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник; **Рачок Р.В.**, кандидат технічних наук, доцент, докторант Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник

ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ У ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Виклики національній безпеці в інформаційній сфері вимагають активного впровадження сучасних інформаційних технологій з метою підвищення ефективності виконання функціональних завдань правоохоронними структурами. Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) як суб'єкт національної безпеки оперує державними інформаційними ресурсами, які зосереджені в інформаційно-телекомунікаційних системах (далі – ІТС) прикордонного відомства. Особливості виконання завдань оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) в умовах значного територіального розосередження органів та підрозділів ДПСУ обумовлюють нагальну потребу у використанні окремими ІТС інформації, яка містить об'єкти, що потребують географічної прив'язки до місцевості. Для вирішення цих завдань в ІТС Державної прикордонної служби України широко використовуються геоінформаційні системи (далі – ГІС). Однак їх застосування разом зі спрощенням вирішення багатьох завдань гостро ставить питання захисту інформації. Необхідність підвищення інформаційної безпеки ІТС Державної прикордонної служби України, у складі яких використовуються ГІС, вимагає аналізу загроз інформаційній безпеці.

Ключовою ІТС, яка пов'язана з використанням геоінформаційних технологій, є ІТС геоінформаційного забезпечення «Гарт-17». Основою цієї системи є серверна складова, яка реалізована з використанням програмного забезпечення ArcGIS від компанії ESRI. На основі геосерверу ArcGIS розроблено спеціалізовані веб-додатки, які надають змогу використовувати можливості сервера з клієнтських робочих місць без встановлення на них спеціалізованого програмного забезпечення. Зокрема таким чином створено підсистеми «Моніторинг ДПС» і «Комплексна обстановка». Однак на противагу перевагам у зручності використання такий підхід створює додаткові загрози інформаційної безпеки. Це пов'язано з тим, що інформація, якою обмінюються WEB-браузер та WEB-сервер, передається по мережі з використанням загальновідомих протоколів і може бути перехоплена. Проведені дослідження показали можливість отримання зловмисником конфіденційної інформації при перехопленні мережевих пакетів.

Використовується геоінформаційна система і в ІТС прикордонної служби «Гарт-3», яка забезпечує суттєве скорочення часу на планування та контроль ОСД підрозділів охорони кордону, а також контроль за пересуванням прикордонних нарядів. Будова програмно-технічного комплексу автоматизації прикордонної служби «Гарт-3/П» передбачає обмін інформації між автоматизованими робочими місцями і сервером. Це надає можливість отримання конфіденційної інформації при перехопленні мережевих пакетів. Окрім цієї небезпеки у спеціальному програмному забезпеченні програмно-технічного комплексу «Гарт-3/П» наявні приховані можливості для входу в систему з використанням так званої «інженерної» автентифікації. У зв'язку з цим, для підвищення рівня захисту інформації в ІТС Державної прикордонної служби України пропонується забезпечити шифрування мережевого трафіку та усунути можливості використання «інженерної» автентифікації на діючих ІТС.

УДК 355/359.07

Томків І.О., кандидат педагогічних наук, професор, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького; **Біньковський О.А.**, кандидат військових наук, доцент кафедри оперативного мистецтва Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

З питань організації роботи органів управління Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ) під час організації оперативно-службової

діяльності (далі – ОСД) на даний час користувались наказом Адміністрації ДПСУ від 08.10.2010 № 755. Однак за останній період ситуація в Україні змінилась, а відповідно їй змінилися потреби охорони кордону. Запроваджено диференційований підхід до побудови охорони державного кордону (*військовий, оперативний, оперативно-технічний способи охорони державного кордону*) на ділянках із різною суспільно-політичною та оперативною обстановкою.

Прийнято нові документи стратегічного планування та управління: Стратегію розвитку ДПСУ, Концепцію інтегрованого управління кордонами, Воєнну доктрину України, Стратегію сталого розвитку «Україна-2020». Підрозділи почали функціонувати в умовах особливого періоду і проведення антитерористичної операції, виконувати завдань на адміністративній межі з Автономною Республікою Крим. В організаційну структуру ДПСУ введено прикордонні комендатури швидкого реагування, оперативно-військові відділи, контрольні пункти в'їзду-виїзду. Відділи прикордонної служби типу «С» від регіональних управлінь ДПСУ перейшли до штатів прикордонних загонів. Реорганізація оперативно-розшукових підрозділів призвела до відсутності в органах охорони державного кордону та у відділах прикордонної служби відповідних структур; не визначено порядок отримання та використання від них інформації.

Окремі положення зазначеного наказу № 755, що пов'язані зі значним обсягом обов'язкових заходів, у сучасних умовах втратили свою актуальність.

Ураховуючи вимоги сьогодення, потрібно зазначити, що виникла необхідність створення єдиного, актуального та законодавчо виваженого документа, який би регламентував порядок роботи органів управління всіх рівнів із підготовки до ОСД у сучасних умовах.

Тому Адміністрацією ДПСУ було розроблено наказ № 121 від 07.09.2016 «Про підготовку до оперативно-службової діяльності у 2017 році», згідно з яким робота начальника органу охорони державного кордону здійснювалась у *три етапи*:

- планування оперативно-службової діяльності;
- заходи безпосередньої організації оперативно-службової діяльності;
- контроль готовності до здійснення оперативно-службової діяльності.

При використанні нового підходу до організації ОСД на 2017 рік відзначено низку переваг. Серед них:

- зменшення кількості виїздів у підрозділи охорони кордону;
- можливість підбору доцільного складу груп з досвідчених експертів для якісної роботи в підрозділах за рахунок виїздів упродовж року, а не одночасної роботи у всіх підрозділах;
- зменшення кількості документів;
- підвищення якості організаційної роботи за рахунок економії часу та

ресурсів на виконання документів, що не використовуються в подальшій діяльності, так званих «разових».

УДК 519.86

Трембовецький О.Г., кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, полковник; **Журавель В.Г.**, кандидат військових наук, доцент кафедри тактики прикордонної служби Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, підполковник

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) як правоохоронний орган спеціального призначення в своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про Державну прикордонну службу України», «Про державний кордон України», «Про оборону України», іншими нормативно-правовими актами та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У Конституції України сказано, що територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканою. Згідно зі статтею 17 Конституції України: захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу; оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України; забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Нормативно-правовими актами України визначено низку завдань Збройним Силам України, як головному гаранту забезпечення воєнної безпеки держави та іншим військовим формуванням, серед яких є і ДПСУ, зокрема завдання щодо забезпечення безпеки та оборони України від посягань на її цілісність та недоторканість. Указом Президента введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: «... Державна прикордонна служба України – участь у припиненні збройного конфлікту на державному кордоні, боротьбі з тероризмом; припинення збройних та інших провокацій на державному кордоні; охорона державного кордону та суверенних прав України у її

виключній (морській) економічній зоні».

Завдання ДПСУ як правоохоронного органу спеціального призначення щодо забезпечення оборони держави визначено в Законі України «Про Державну прикордонну службу України», серед яких найбільше значення мають: припинення будь-яких спроб незаконної зміни проходження лінії державного кордону України; припинення у взаємодії з відповідними правоохоронними органами збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України; участь у взаємодії із Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями у відбитті вторгнення або нападу на територію України збройних сил іншої держави або групи держав; участь у виконанні заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного і надзвичайного стану.

Отже, питання оборони нашої держави, припинення прикордонних збройних конфліктів, інших провокацій на державному кордоні є важливим завданням ДПСУ. Його успішне виконання неможливе без ефективного прогнозування цих небезпечних явищ, своєчасного створення всіх необхідних умов для їх попередження, локалізації та врегулювання (ліквідації) на якомога більш ранній стадії розвитку.

УДК 351.861:504.064:614.8

Тютюник В.В., доктор технічних наук, старший науковий співробітник, начальник навчальної науково-дослідної лабораторії піротехнічних та спеціальних робіт Національного університету цивільного захисту України, полковник служби цивільного захисту; **Калугін В.Д.**, доктор хімічних наук, професор, професор кафедри спеціальної хімії і хімічної технології Національного університету цивільного захисту України; **Захарченко Ю.В.**, студентка Національного університету цивільного захисту України

ПІДСИСТЕМА ДОСТАВКИ АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРИСТРОЇВ КОНТРОЛЮ ТА ІНШИХ ВИДІВ ВАНТАЖУ БЕЗПЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ, ЯК СКЛАДОВА КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПІДРОЗДІЛАМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СИЛАМИ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

Створення комплексної системи моніторингу надзвичайних ситуацій (НС) різного походження на території України – це велика науково-прикладна проблема, яка комплексно забезпечує прогнозування рівнів небезпеки в залежності від: технічного стану потенційно небезпечних об'єктів; зміни інших природних та соціальних факторів на території держави та прилеглих

територіях; прогнозування умов комплексної взаємодії між підрозділами цивільного захисту та силами охорони правопорядку для забезпечення необхідного рівня життєдіяльності суспільства.

Однією із складових цієї системи є підсистема оперативного моніторингу за зміною меж зони НС, рівнем небезпеки в ній та прогнозування виникнення нових ризиків, за рахунок об'єднаного застосування безпілотних автоматизованих повітряних засобів та наземних пристроїв контролю факторів небезпеки НС, де доставка наземних пристроїв контролю у зону НС виконується безпілотними літальними апаратами (БПЛА) та є достатньо ефективним засобом для розв'язання короткострокових тактичних задач.

Мета роботи досягається тим, що безперервний та тривалий у реальному масштабі часу оперативний моніторинг за зонами НС та екологічної небезпеки території промислових об'єктів здійснюється за рахунок: а) сумісного об'єднання у систему моніторингу БПЛА літакового або вертолітного типів та наземних пристроїв контролю факторів небезпеки НС; б) оперативної доставки наземних мобільних пристроїв контролю у зону НС БПЛА; в) створення в зоні та в околиці НС тимчасової (на період ліквідації НС) контролюючої мережі з автоматизованих наземних мобільних пристроїв контролю; г) отримання й обробки інформації від наземних мобільних пристроїв контролю оператором диспетчерського пункту.

За підсумками роботи отримані наступні науково-технічні результати:

а) розроблено функціональну схему безпіотної авіаційної системи оперативного моніторингу зон НС та екологічної небезпеки, рівня небезпеки в них та прогнозування виникнення нових небезпек, яка характеризується тим, що для підвищення оперативності моніторингу та прогнозування виникнення нових небезпек сумісно застосовуються БПЛА та наземні пристрої контролю факторів небезпеки, що дозволяє проводити доставку в зони НС та екологічної небезпеки наземні автоматизовані пристрої контролю. Система моніторингу передбачає розташування диспетчерського пункту отримання й обробки інформації та обладнання для старту БПЛА на наземній рухомій платформі (штабний автомобіль; пожежно-рятувальний автомобіль; автомобіль радіаційної, хімічної та біологічної розвідки; бронетранспортер; машина військової розвідки; тягач та ін.);

б) запропоновано пристрій для скидання автоматизованих засобів контролю факторів небезпеки з БПЛА, який містить котушку індуктивності, металевий стержень, який рухається всередині котушки індуктивності за умов подачі на її вхід електричного сигналу; до металевому стержню через діелектричний стержень кріпиться постійний магніт, який через металеву пластину (або смужку фольги) на корпусі автоматизованого засобу контролю утримує вантаж.

УДК 355.216

Устименко О.В., кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Розумний О.Д.**, старший науковий співробітник Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, підполковник; **Білик В.І.**, здобувач кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Національної академії державного управління при Президентові України

НОРМАТИВНО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО РЕЗЕРВУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ

У сучасних умовах гібридної війни завдання щодо створення військового резерву людських ресурсів є найважливішою функцією держави, справою всього українського народу.

Створення потужного контингенту резервістів для сил оборони вимагає удосконалення правового, організаційного, мотиваційного та ресурсного механізмів державного управління і є важливою складовою мобілізаційної підготовки. Завдання щодо створення резерву підготовлених та вмотивованих до збройного захисту Вітчизни військовозобов'язаних стоїть не лише перед системою державного управління. Воно потребує постійної уваги всього суспільства, співпраці державних органів та роботодавців, усіх складових громадянського суспільства.

Одним із невирішених завдань є застаріла системи військового обліку громадян, яка не відповідає реаліям сьогодення. Зважаючи на це Стратегічним оборонним бюлетенем України однією із п'яти стратегічних цілей визначено – “Професіоналізація сил оборони та створення необхідного військового резерву”. Серед оперативних цілей зазначеної стратегічної цілі – “Реформування системи мобілізації та створення військового резерву”, а серед завдань – “Створення Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних для забезпечення військового обліку громадян України та гарантованого комплектування ЗС України, інших військових формувань особовим складом в мирний та особливий період”. Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних, з використанням новітніх інформаційних технологій, планується ввести в експлуатацію протягом двох років з дня прийняття відповідного Закону.

Функціонування реєстру дозволить створити централізовану базу даних усіх військовозобов'язаних та призовників, зменшити корупційний чинник у військових комісаріатах під час мобілізації та унеможливить ухилення громадян від призову на військову службу.

Проект Закону про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних було зареєстровано у Верховній Раді України 13.08.2015 за № 2504а. Втім народні депутати не квапляться з прийняттям зазначеного документу: 03.11.2015-го року проект закону направлено на повторне перше читання; 02.02.2016-го року зазначений законопроект не підтримано парламентом. Лише через рік після реєстрації – 18.10.2016 року Верховною Радою України було ухвалено Постанову “Про прийняття за основу проекту Закону України про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних”. Втім 06.12.2016 Верховна Рада України так і не змогла прийняти у другому читанні та в цілому законопроект № 2504а-д про Єдиний державний реєстр військовозобов'язаних. Спікер парламенту А.Парубій двічі ставив дане питання на голосування, однак жодного разу воно не набрало необхідного мінімуму у 226 голосів народних депутатів. Депутатами висловлено ряд зауважень, серед яких найбільш значимим є – у реєстрі відсутня захищеність персональних даних. У підсумку парламент 236 голосами “за” направив проект на повторне друге читання.

Недоліки у системі функціонування Єдиного державного реєстру військовозобов'язаних існують, їх можна спрогнозувати, зважаючи на новизну системи. Адже не помиляється лише той хто нічого не робить. Як на нашу думку законопроект № 2504а-д необхідно терміново приймати, а недоліки у системі функціонування реєстру будуть усунуті за результатами дослідної експлуатації.

УДК 355.4

Федоренко В.В., науковий співробітник Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного;
Черненко А.Д., начальник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ (СИЛАМИ)

Не існує жодної науки, яка б не узагальнювала результати своїх досліджень і практику в певні правила. Не складає виключення і теорія воєнного мистецтва. Хоча управління військами в бою не приймає жорстких нормативів – це зовсім не означає, що тут немає правил. Вони є і відображені у вироблених багатовіковою практикою принципах воєнного мистецтва, зневажа якими, як показав бойовий досвід, неминуче призводить до помилок, прорахунків і навіть поразки.

У сучасних умовах значення принципів особливо велике тому, що істотно підвищилася ціна оперативних і тактичних рішень, непродуманих дій, промахів

і прорахунків, виправити які в динамічній обстановці, що швидко міняється, у ряді випадків просто неможливо. Принципи бою якраз і покликані застерегти командира від необачності в управлінській діяльності, зобов'язали враховувати накопичений бойовий досвід, історичні закономірності і тенденції в розвитку військової справи. Вони служать орієнтирами, які допомагають знаходити раціональні способи застосування наявних сил і засобів для розгрому противника.

Під принципами, як правило, розуміються основні правила і положення, якими повинні керуватися командири і органи управління у своїй практичній діяльності під час управління підлеглими військами (силами).

Існує взаємозв'язок між принципами управління та стилем роботи командирів і органів управління.

Багаторічний досвід минулих війн, практика навчань останніх десятиліть та досвід бойових дій на сході нашої країни дозволяє стверджувати, що найважливішими принципами управління військами (силами) є науковість, передбачення, єдиноначальність і централізація.

Значення принципу науковості в управлінні впливає з тих корінних змін, які виникли в засобах і способах збройної боротьби і які значно ускладнили управління та висунули до нього нові, більш підвищені вимоги. Тому не випадково основним показником наукового підходу до управління військами є прийняття командиром всебічно обґрунтованого рішення, ефективного використання наявних сил і засобів, досягнення мети бою з мінімальними втратами і у встановлені терміни.

Принцип передбачення полягає у здатності командира і штабу передбачати можливі зміни в обстановці та вірогідний хід майбутніх бойових дій і знаходиться у нерозривному зв'язку з принципом науковості керівництва. Уміння передбачати є свідомством загальної тактичної майстерності та зрілості офіцера.

Єдиноначальність є важливим організаційним принципом управління. За допомогою єдиноначальності досягається централізація і єдність дій військ під час виконання поставлених завдань.

Принцип централізації управління знаходиться у нерозривному зв'язку з принципом єдиноначальності. Але ці два принципи неможна ототожнювати. Під централізацією управління розуміється об'єднання вищою інстанцією в своїх руках дій підлеглих військ і направлення за єдиним планом їх зусиль для досягнення загальної мети бою. Але сучасні обставини вимагають більш тісного сполучення централізованого керівництва з наданням підлеглим командирам самостійності і можливості проявляти творчість і ініціативу під час виконання своїх завдань.

Отже, основні принципи управління військами (силами) тісно взаємопов'язані, взаємообумовлені, знаходяться в діалектичному поєднанні і займають основне місце в теорії управління.

УДК 355.5

Федоров О.Ю., науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Мокоївець В.І.**, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ВІЙСЬК (СИЛ) ЗС
УКРАЇНИ
З ІНШИМИ ВІЙСЬКОВИМИ ФОРМУВАННЯМИ
ТА ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ
В ХОДІ СПІЛЬНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ**

Якісна та своєчасна організація взаємодії між органами військового управління, з'єднаннями, військовими частинами, підрозділами ЗС України (ЗСУ), Національної гвардії України (НГУ) і іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами (ІВФ та ПрО) в ході спільного виконання службово-бойових завдань на сьогоднішній день є дуже актуальним і важливим питанням від вирішення якого залежить успішне виконання бойових завдань. Підтвердженням цього є практичний досвід застосування військ (сил) в антитерористичній операції, що триває на сході країни.

Взаємодія між органами військового управління, з'єднаннями, військовими частинами, підрозділами ЗСУ, НГУ, ІВФ та ПрО під час підготовки до виконання службово-бойових завдань повинна організовуватися завчасно в мирний час на підставі відповідних наказів (директив, розпоряджень). Питання взаємодії мають детально опрацьовуватися та відображатися у планувальних документах, які визначені для розробки наказами, настановами тощо. Для військових частин ЗСУ такими документами є планова таблиця взаємодії, таблиця сигналів управління, взаємодії та оповіщення, інструкції.

З початком спільного виконання службово-бойових завдань, при будь яких змінах в обстановці, порядок взаємодії має уточнюватися, а у разі її порушення органами військового управління, що здійснюють безпосереднє керівництво силами та засобами повинні вживатися невідкладні заходи з її відновлення.

Взаємодія органів військового управління, з'єднань, військових частин, підрозділів ЗСУ та НГУ, ІВФ та ПрО у ході підготовки до виконання службово-бойових завдань повинна здійснюватися з наступних основних питань: планування спільного застосування сил та засобів; створення системи управління; узгодження порядку спільного виконання службово-бойових завдань; організація та здійснення всебічного забезпечення. При цьому, під час узгодження порядку спільного виконання службово-бойових завдань уточнюються райони, рубежі і об'єкти, де передбачаються спільні дії;

узгоджуються способи дій сил та засобів та здійснюється їх синхронізація за часом; уточнюється порядок організації зв'язку, взаємного обміну інформацією, встановлюються єдині сигнали, визначається порядок взаємного розпізнавання.

Робота з організації взаємодії залежно від умов обстановки та обраних методів може проводитись безпосередньо на місцевості – як основний спосіб, у тому числі в ході проведення рекогносцировок, на макетах місцевості або на картах, а також з використанням комплексів інформаційних систем.

Завчасно спланована та якісно організована взаємодія, добре підготовлені і взаємоузгоджені дій сил та засобів ЗСУ і НГУ, ІВФ та ПрО забезпечать успіх у виконанні складних службо-бойових завдань у будь яких умовах обстановки.

УДК 351.862.4

Фучко А.Й., начальник науково-дослідного відділу (проблем воєнної стратегії) науково-дослідного управління (проблем воєнної політики та воєнної стратегії) Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, полковник; **Устименко В.В.**, головний спеціаліст квотно-балансового та дозвільного відділу Департаменту державного регулювання та контролю у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СТАВКИ ВЕРХОВНОГО ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Оцінюючи стан взаємодії складових сектору безпеки і оборони, як за результатами комплексного огляду сектору безпеки і оборони України, так і за результатами аналізу їх співпраці у ході АТО, фахівці зазначають, що серед невирішених проблем є: недосконалість процесу формування координації та взаємодії складових сектору безпеки і оборони під час вирішення спільних завдань із забезпечення національної безпеки; недосконала система планування та спільного застосування військ (сил) та засобів, їх підготовки та забезпечення тощо. Зазначені недоліки відображено у Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України.

Розглядаючи напрями розвитку сектору безпеки і оборони, що стосується системи управління, в Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України зазначається, що «для ефективного розвитку сектору безпеки і оборони в сучасних умовах передбачається: централізація управління сектором безпеки і оборони у мирний час, у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, та в особливий

період, підвищення рівня міжвідомчої координації і взаємодії».

В цьому ж документі зазначається, що Президент України здійснюватиме загальне керівництво сектором безпеки і оборони, організовуватиме взаємодію його складових, у тому числі: у мирний час та у кризових ситуаціях, що загрожують національній безпеці, – безпосередньо або через Раду національної безпеки і оборони України; в особливий період – безпосередньо або через Раду національної безпеки і оборони України, в тому числі з використанням потенціалу Воєнного кабінету Ради національної безпеки і оборони України та Ставки Верховного Головнокомандувача (у разі її створення), робочим органом якої є Генеральний штаб Збройних Сил України.

Не піддаючи сумніву повноваження Президента України вважаємо концептуально хибним шлях передачі повноважень, створення будь яких нових управлінських структур, у разі загострення ситуації. Це шлях до поразки. Навіть теоретично ефективність роботи структури, яка буде створюватися в особливий період (Ставки Верховного Головнокомандувача), викликає сумнів.

Тим більше, що на сьогодні відсутнє Положення про Ставку Верховного Головнокомандувача. І це не зважаючи на те, що вперше про Ставку Верховного Головнокомандувача йдеться в законі України «Про Збройні сили України», що був прийнятий ще у грудні 1991 року. Тобто за 25 років Положення про Ставку Верховного Головнокомандувача так і не було прийняте. Як її створювати, які її повноваження, як відбувається керівництво складовими сил оборони через Ставку Верховного Головнокомандувача? На ці питання немає відповіді.

За нинішніх умов швидкоплинності конфліктів органи управління силами безпеки і оборони повинні бути створені завчасно і здатні відслідковувати та адекватно реагувати на загрози у разі виникнення кризової ситуації, а не створюватися після виникнення кризи.

УДК 355.53

Шевченко Т.В., викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції; **Котелюх М.О.**, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, майор поліції

КРИТЕРІАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ МАЛИХ ОПЕРАТИВНИХ ГРУП

Мала оперативна група – (далі МОГ) це тактична одиниця, що складається 2 – 15 правоохоронців, які виконують одну задачу, спеціальну операцію згідно

одного плану і задуму із застосуванням спеціальних засобів, вогнепальної і травматичної зброї, спеціальних транспортних засобів, при чому кожен з підрозділу виконує свою функцію під час проведення операції. Оперативні (тактичні) групи використовуються, як на відкритому просторі, так і в будівлях та приміщеннях для виконання спеціальних задач.

Під час організації проведення спеціальних операцій недостатньо уваги приділяється використанню малих оперативних груп. Обсяг необхідних спеціальних знань, умінь та навичок, якими повинні володіти співробітники, що залучені до проведення спеціальних операцій, залежить від багатьох факторів: пора року, час доби, погодні умови, географія місця проведення, характеристика об'єкту та інше. Від площі території, на якій проводиться спеціальна операція, залежить кількість задіяного особового складу. Управління особовим складом, який у своїй кількості займає більше 30 осіб має ряд недоліків. Визначення кількості груп, що залежить від об'єму задач, керівників груп, зв'язок в середині групи та між групами, єдина система управління, встановлення ділянок відповідальності.

Постає питання відповідальності та прийняття рішення в умовах ведення бою. Таким чином збільшується час на збір, обробку оперативної інформації та прийняття рішення. Мала оперативна група, кількістю 7 осіб, це добре злагоджена бойова одиниця, яка має змогу виконувати різнопланові завдання як в лісній місцевості, так і в умовах міста. Здійснювати розвідку, спостереження за об'єктом, виконувати зачистку приміщень, територій, здійснювати супроводження вантажів та колон. Таким чином, за рахунок зменшення витрат на підготовку особового складу та матеріально-технічного забезпечення, зростає якість підготовлених кадрів.

Боездатність та життєздатність малих оперативних груп, окрім високого рівня підготовленості, забезпечується спеціальним розміщенням бійців. За рахунок чого зростає огляд та контроль місцевості до 360 градусів, зменшується загроза потрапляння групи в засаду, а в умовах вогневого контакту, мала оперативна група реагує на зміни в бою без втрати координації дій.

Малі оперативні формуються як на постійній основі, так і на тимчасовій але завжди вони вирішують одну тактичну задачу. Це основна причина по якій вони створюються і це одночасно і їх мета. Оперативні групи малої чисельності вирішують наступні тактичні задачі: звільнення заручників, будинків, аеропортів, транспортних засобів, літаків, пошук злочинців, знешкодження злочинців, затримання та доставка, конвоювання злочинців, охорона публічного порядку та забезпечення громадської безпеки в екстремальних умовах служби, охорона об'єктів, супровід та виконання задач пов'язаних з бронетехнікою, спостереження та розвідка.

Кожна група повинна мати певну низку вимог у відповідності до яких для

виконання своїх завдань має особливі спеціальні, властиві лише їй якості та підготовку, а саме напрацьовані та натреновані рефлексивні та здібності, що знадобляться групам при виконанні ними своїх вузьких задач, та ефективне виконання яких буде забезпечуватися дотриманням всіх вимог до підготовки, саме рефлексивної.

Бойові шиківання малих оперативних груп відносяться до базових навичок на рівні рефлексів і передбачають певне розташування бійців на місцевості в залежності від обстановки, яка склалася. До основних видів шиківань відносяться: лінія, колона, змійка, клин, ромб, стріла та скорпіон. Відстань між бійцями залежить від особливостей місцевості, відстані, яка проглядається, рельєфу, рослинності, тощо і складає від 5 до 10 метрів.

На даний момент справа йде вже не про надання більшої уваги особистої безпеки співробітників правоохоронних органів, а про екстрені заходи в Україні з залученням юридичних, економічних, технічних, організаційних заходів. Існуюча в даний час тенденція до зростання злочинності в країні вимагає нового підходу до професійної підготовки особового складу органів внутрішніх справ, а особливо особистого складу малих бойових груп.

В результаті аналітичних та експериментальних досліджень були отримані наступні основні висновки:

- для протидії організованій злочинності та екстремістським проявам необхідне реформування системи професійної підготовки;
- для активної протидії злочинності необхідно більш інтенсивно удосконалювати систему професійної підготовки оперативних підрозділів, а саме малих груп (захоплення, прикриття, штурмових);
- зростає роль індивідуальної підготовки кожного бійця групи;
- кількісний склад малих груп залежить від виду виконуваних службово-оперативних задач, ступеню небезпеки, кількості злочинців, інтенсивності фізичного та психологічного навантаження (для поліцейських підрозділів склад групи знаходиться у діапазоні від 3 до 8 осіб);
- у подальшому необхідно розробити основні критерії готовності особового складу малих бойових груп;
- необхідно розробити методіку професійної підготовки особового складу малих бойових груп;
- запровадити до критеріїв ефективності дій малих бойових груп – показник безпеки (відсутність втрат та постраждалих після виконання службово-бойових задач);
- ефективність дій малих бойових груп залежить від ступеню опрацювання кожної ситуації, які можуть скластися під час виконання задачі;
- вид бойового шиківання залежить від особливостей обстановки;
- за критерієм передачі сигналу у групі граничним є похибки при передачі сигналу;

Секція 1. Оперативне мистецтво та тактика Національної гвардії України

- максимальна кількість бійців у групі залежить від виду та кількості сигналів;

за критерієм ефективного ведення вогню кількість бійців у групі залежить від просторового показника (розташування противників та бійців групи);

- проблема удосконалення дій малих бойових груп, методика їх підготовки, способи підвищення дій таких підрозділів, визначення їх готовності потребують подальших глибоких досліджень.

ЗМІСТ

Аллеров Ю.В., Шмаков О.М. НЕОБХІДНІСТЬ ГОТОВНОСТІ ДО УПРАВЛІННЯ СИЛАМИ РІЗНОЇ ВІДОМЧОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ З БОКУ КОМАНДНОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	3
Кривенко О.В., Колянда В.В., Дробаха Г.А. ОЦІНКА ТИПОВОГО СКЛАДУ, СТРУКТУРИ ТА ТАКТИКИ ДІЙ НЕЗАКОННОГО ЗБРОЙНОГО ФОРМУВАННЯ У МЕЖАХ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ЩОДО ЙОГО ЗНЕШКОДЖЕННЯ ЗА УЧАСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	4
Кривенко О.В., Бабков Ю.П., Адамчук М.М. ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ СЦЕНАРНОГО МЕТОДУ ПРИ ПРИНЯТТІ РІШЕНЬ З РЕАГУВАННЯ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА КРИЗОВІ СИТУАЦІЇ.....	5
Балан М.І., Товма І.М. АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ВИВЧЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН І ТЕНДЕНЦІЙ ЇХ РОЗВИТКУ.....	7
Балан М.І., Луговський І.С. АНАЛІЗ ЗМІН В ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНІЙ СТРУКТУРІ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ОПЕРАТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НГУ У ЗВ'ЯЗКУ З СПЕЦИФІКОЮ ЗАВДАНЬ, ЩО ВИКОНУЮТЬСЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ	8
Ролін І.Ф. РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ОПЕРАЦІЇ СИЛ ОБОРОНИ.....	9
Євсєєв В.О. МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЧЕРГОВОСТІ ВЗЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ ПІД ОХОРОНУ ВАЖЛИВИХ ДЕРЖАВНИХ ОБ'ЄКТІВ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ.....	11
Романюк В.А. ПОГЛЯДИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ.....	12
Стародубцев С.О., Пегахін І.А. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ВОЄННИХ ХИТРОЦІВ У ВІЙСЬКОВІЙ СПРАВІ.....	13
Овчаренко В.В., Панченко В.Ю. ВІЙСЬКОВІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ “НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ЗБРОЙНІ ФОРМУВАННЯ”, “НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНІ ФОРМУВАННЯ”	14
Минько О.В. ПРОБЛЕМИ ІНФОРМОВАНOSTІ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ ПЛАНУВАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ДІЙ.....	15
Гриняк В.П., Ковальов І.В. ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	16
Лиходій О.В., Халеп В.В. ВИМОГИ ДО ТАКТИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИКОНАННЯ.....	17
Онопрієнко О.С. ВИЗНАЧЕННЯ НЕОБХІДНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДЛЯ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ З ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ ПРИ РУЙНУВАННІ ГІДРОЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ ОСОБОВИМ СКЛАДОМ УГРУПУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	19
Обрядін В.В., Радіонов Г.О. ВИКОРИСТАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЧАСТИНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НГУ.....	20
Кошкарів Ю.Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ВОЄННОЇ СИЛИ ПІД ЧАС НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ.....	21
Лисенко О.В., Карпенко С.І. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗРОБКИ ТАВДОСКОНАЛЕННЯ ВИМОГ ДОТРИМАННЯ КОНСПІРАЦІЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ І В ДІЯХ РОЗВІДУВАЛЬНИХ ГРУП СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ТИЛУ ПРОТИВНИКА.....	23

ЗМІСТ

Нестеренко О.О. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ І СПОСОБІВ ТАКТИЧНИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛІВ НГУ, ЩО ЗАЛЕЖАТЬ ВІД ІНДИВІДУАЛЬНОГО РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ, ЗЛАГОДЖЕННЯ БОЙОВИХ ГРУП ВІДДІЛЕННЯ.....	25
Башкатов Є.Г. УЧАСТЬ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ПО ПРИПИНЕННЮ ГРУПОВИХ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ ОСІБ, УЗЯТИХ ПІД ВАРТУ, ЗАСУДЖЕНИХ, А ТАКОЖ ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ТАКИХ ДІЙ В УСТАНОВАХ ПОПЕРЕДНЬОГО УВ'ЯЗНЕННЯ, ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.....	26
Голубок М.Г. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЮ ЧАСТИНОЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ АКТАМ ЗОВНІШНЬОГО ВТОРГНЕННЯ НА АТОМНУ ЕЛЕКТРИЧНУ СТАНЦІЮ.....	28
Олещенко А.І. СУПУТНИКОВІ НАВІГАЦІЙНІ ЗАСОБИ ОРІЄНТУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ КООРДИНАТ ОБ'ЄКТІВ.....	29
Хорошун В.П. УЧАСТЬ ЧАСТИН І ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВИКОНАННІ ФУНКЦІЇ ПО ОХОРОНІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА УЧАСТІ У ЗДІЙСНЕННІ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОЇ ОХОРОНИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ.....	31
Шерстюк А.Д. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ РОЗВІДКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ДОВГОТРИВАЛИХ ДІЙ У ВІДРИВІ ВІД ОСНОВНИХ СИЛ.....	32
Іванець Г.В., Горєлишев С.А. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ДІЙ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.....	33
Кошкарів Ю.Ю. ДЕЯКІ ВИСНОВКИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ АРТИЛЕРІЇ ПІД ЧАС ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПРОТИ НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ	35
Годлевський С.О. МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО БОЙОВОГО СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ В СЕРЕДИНІ ДЕРЖАВИ.....	36
Фалько С.А. РОЛЬ ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ РОБОТИ В ФОРМУВАННІ ВОЄННОГО ПРОФЕСІОНАЛА.....	38
Орлов М.М. ДЕРЖАВНИЦЬКЕ БАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	39
Олещенко О.А., Бацамут В.М. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ ОПЕРАТИВНИХ УГРУПОВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ.....	41
Лісіцин В.Е. ПІДХОДИ ДО ОБРОБКИ ДАНИХ ФОТОЗЙОМКИ ОТРИМАНИХ З БОРТУ БЕЗПЛОТНОГО ЛІТАЛЬНОГО АПАРАТА.....	42
Ліпатов І.І. ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	44
Павіцький В.О. РОЗПОДІЛ СИЛ І ЗАСОБІВ РОЗВІДКИ В ОКРЕМОМУ РАЙОНІ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	45
Городнов В.П., Суконько С.М. ВИЗНАЧЕННЯ МОЖЛИВИХ ЦІЛЕЙ, ЗАВДАНЬ ТА ФУНКЦІЙ ТЕРОРИСТИЧНО-ДИВЕРСІЙНИХ ГРУП ПРИ ВЧИНЕННІ НАПАДУ ЧИ ДИВЕРСІЇ НА АЕС.....	46

ЗМІСТ

Чередниченко О.Ю., Товма І.М. ЩОДО ПИТАНЬ ДОЦІЛЬНОСТІ ВНЕСЕННЯ ВДОСКОНАЛЕНЬ ДО МЕХАНІЗМУ (АЛГОРИТМУ) ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	47
Гриняк В.П., Радванський І.Г. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ВЗАЄМОДІЇ ЧАСТИН ТА ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ.....	49
Тилічко І.В. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	50
Писарєв А.В., Радченко І.О., Писарєв С.А. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РХБ ЗАХИСТУ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НГУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	51
Савін А.А. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ З'ЄДНАННЯМИ, ЧАСТИНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ СПОСОБОМ ПАТРУЛЬНИХ ДІЛЬНИЦЬ.....	52
Чепель М.О. ВИМОГИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	53
Головань О.М. ПОКАЗНИКИ ТА КРИТЕРІЇ ЯКІ ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ПРОЦЕС ПЕРЕГРУПУВАННЯ СИЛ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ.....	55
Олещенко О.А., Дробаха Г.А., Назаренко О.Л. ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ, ЯК СКЛАДОВА РАЦІОНАЛЬНИХ СПОСОБІВ ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУВАНЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ	56
Макарчук Ю.А. ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ ВИДІЛЕННЯ ТА РОЗПОДІЛУ СИЛ ІЗОЛЯЦІЇ ТЕРИТОРІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....	57
Сутюшев Т.А. СТРАТЕГІЯ СТРИМУВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАГРОЗ ВНУТРІШНІЙ ВОЄННІЙ БЕЗПЕЦІ.....	58
Поляков В.Ю. ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ УЧАСТІ У ВІДСІЧІ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	60
Гончар Р.О., Пащенко В.В. ПІДХОДИ ДО ВИЯВЛЕННЯ МІННО-ВИБУХОВИХ ЗАСОБІВ ВСТАНОВЛЕНИХ ПРОТИВНИКОМ НА МАРШРУТАХ РУХУ ВІЙСЬКОВИХ КОЛОН.....	61
Одейчук А.М. ІМІТАЦІЙНА МОДЕЛЬ ДЛЯ ОПИСУ ПОВЕДІНКИ НАТОВПУ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ.....	62
Пегахін І.А., Меленті Є.О., Гарбузов О.А. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ТЕХНОЛОГІЙ «ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ».....	63
Чупрун В.Т. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗВІДУВАЛЬНО-ПОШУКОВИХ ДІЙ НА МІСЦЕВОСТІ, ЯКА ПЕРЕДБАЧАЄ ЗНАЧНІ ЕНЕРГОВИТРАТИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ.....	65
Агапова О.В. ЩОДО ПРАВА СКЛАДАННЯ ПРОТОКОЛІВ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ.....	66
Алієв Р.В. ОХОРОНА ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА МОРСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ОПЕРАТИВНО-ТЕХНІЧНИМ СПОСОБОМ.....	67
Андрушко О.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФОРМ І СПОСОБІВ ЗАСТОСУВАННЯ БОЙОВИХ ДІЙ.....	68
Бабак С.А. ВПЛИВ ГІБРИДНОГО ХАРАКТЕРУ ЗБРОЙНОГО ПРОТИБОРСТВА НА РЕАЛІЗАЦІЮ ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	70

З М І С Т

Бабарика А.О. СИСТЕМИ АВТОМАТИЧНОГО РОЗПІЗНАВАННЯ ОБЛИЧЧЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ.....	71
Білорус А.М., Якубовський В.І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ.....	72
Бурлін В.В., Шевчук І.В. ЩОДО ПИТАНЬ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОБУДОВИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ НА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІЙ ДІЛЯНЦІ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	74
Вайда Т.С. АТАКА ТА ТАРАН АВТОМОБІЛЯ ЗЛОЧИНЦІВ ЯК ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	75
Василишин О.М. ЩОДО ОБГРУНТУВАННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СКЛАДУ ЗАХОДІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОШУКУ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПРИКОРДОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ	77
Власенко І.В., Сергієнко Д.В. ОЦІНКА РИЗИКУ ПРАВООХОРОНЦІВ ПРИ ЛІКВІДАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.....	78
Гаркуша С.А. ФОРМУВАННЯ ТА ПІДГОТОВКА РЕЗЕРВУ ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	80
Єфімов Г.В., Стадник В.В. ЗМІНА ПОГЛЯДІВ НА СУТНІСТЬ І ЗАВДАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ – ВИМОГА СУЧАСНОСТІ.....	81
Жук С.М., Чорпіта М.Г. ЩОДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	83
Заболотнюк В.І., Томчук О.А. ЩОДО РОЗРОБКИ НОВИХ БОЙОВИХ СТАТУТІВ МЕХАНІЗОВАНИХ І ТАНКОВИХ ВІЙСЬК СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ.....	84
Захарчук Д.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ МОРСЬКОЇ ДІЛЯНКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	85
Іванов А.В. ВЗАЄМОДІЯ ОКРЕМИХ СИЛ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ З БОКУ ІНШИХ ДЕРЖАВ.....	87
Івашков Ю.Б. ФАКТОРИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ПОРЯДОК ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ.....	88
Кириленко В.А., Ковальов Д.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ ЧЕРЕЗ ЛІНІЮ ЗІТКНЕННЯ У МЕЖАХ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ	89
Кривизюк Л.П., Мокоївець В.І. ЗАГАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЯХ	91
Кривизюк Л.П., Федоров О.Ю. ВИКОНАННЯ СИЛАМИ ОБОРОНИ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	92
Кривий І.В. ОКРЕСЛЕННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРУ І РІВНЯ НЕБЕЗПЕК НА ДІЛЯНЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛУ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	93
Куліш Р.С. ВЕРИФІКАЦІЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ ОБГРУНТУВАННЯ РІШЕНЬ НА ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛУ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ.....	95

Купрієнко Д.А., Магась Г.А. РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ УМОВ ТА ЧИННИКІВ, ЩО ОБУМОВИЛИ РЕІНЖІНІРИНГ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ.....	96
Лемешко В.В. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПРИКОРДОННИХ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЇХ БОЙОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ. ОБҐРУНТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНОЇ СТРУКТУРИ ПРИКОРДОННОГО ПІДРОЗДІЛУ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ.....	98
Лобко М.М., Устименко О.В. ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	99
Луник О.О., Корчев В.Б. ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ СИЛОВИХ СТРУКТУР У ПРОТИДІЇ ГІБРИДНІЙ АГРЕСІЇ.....	101
Мартинюк В.П. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ МОБІЛЬНИМИ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ.....	102
Михайлишин О.О. ОБҐРУНТУВАННЯ ПРИНЦИПІВ ВЗАЄМОДІЇ РІЗНОВИДОВИХ СИЛ ТА ЗАСОБІВ ПРИ ПРОВЕДЕННІ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ.....	103
Мішенюк Р.М. РОЛЬ ТА МІСЦЕ НАСЕЛЕННЯ ПРИКОРДОННЯ В ОХОРОНІ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ.....	105
Мокоївцев В.І., Федоров О.Ю. ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДЛЯ ОХОРОНИ ТА ОБОРОНИ ВАЖЛИВИХ ОБ’ЄКТІВ І КОМУНІКАЦІЙ.....	106
Неклонський І.М., Катешенок А.В. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЯКИХ ЗАКЛАДЕНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ.....	108
Сніцаренко П.М., Саричев Ю.О. СУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ У ВОЄННІЙ СФЕРІ.....	109
Прокопенко Є.В., Мул Д.А. УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ.....	111
Прокопенко О.Ю. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОДИ ЛЮДИНИ Й ГРОМАДЯНИНА.....	112
Сом О.Б. МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВИСВІТЛЕННЯ НАДВОДНОЇ ОБСТАНОВКИ.....	114
Стеців Я.В., Опришко В.А. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДОВИХ ТАКТИЧНОГО МАСКУВАННЯ.....	115
Стрельбіцький М.А., Рачок Р.В. ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ У ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ.....	116
Томків І.О., Біньковський О.А. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОРГАНАХ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	117
Трембовецький О.Г., Журавель В.Г. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ.....	119
Тютюник В.В., Калугін В.Д., Захарченко Ю.В. ПІДСИСТЕМА ДОСТАВКИ АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРИСТРОЇВ КОНТРОЛЮ ТА ІНШИХ ВИДІВ ВАНТАЖУ БЕЗПЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ, ЯК СКЛADOVA КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ПІДРОЗДІЛАМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СИЛАМИ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ.....	120

З М І С Т

Устименко О.В., Розумний О.Д., Білик В.І. НОРМАТИВНО ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОГО РЕЗЕРВУ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ.....	122
Федоренко В.В., Черненко А.Д. ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ (СИЛАМИ).....	123
Федоров О.Ю., Мокоївець В.І. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ВІЙСЬК (СИЛ) ЗС УКРАЇНИ З ІНШИМИ ВІЙСЬКОВИМИ ФОРМУВАННЯМИ ТА ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ В ХОДІ СПІЛЬНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ.....	125
Фучко А.Й., Устименко В.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ СТАВКИ ВЕРХОВНОГО ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД.....	126
Шевченко Т.В., Котелюх М.О. КРИТЕРІАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЙ МАЛИХ ОПЕРАТИВНИХ ГРУП.....	127

Для нотаток

Для нотаток

VIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

“Наукове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України”

Секція 1

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *I.С. Морозов*

Комп’ютерне складання і верстання: *С.О. Воробйов*

Формат 60x84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 8,14.
Тираж 50 прим. Зам. №253

**Видавець і виготовлювач Національної академії Національної гвардії України
майдан Захисників України, 3, м. Харків-1, 61001.
Свідоцтво суб’єкта видавничої справи ДК № 4794 від 24.11.2014 р.**